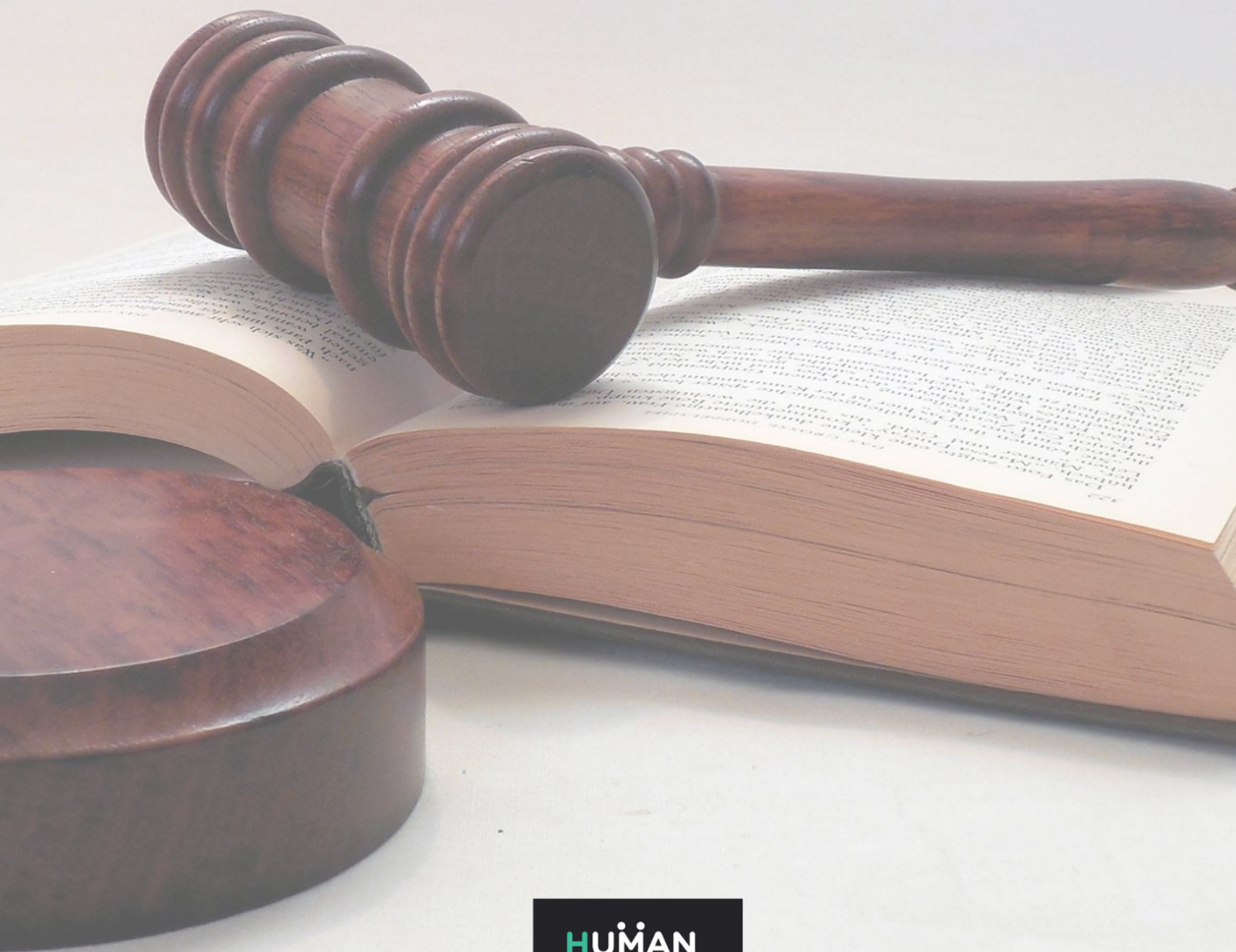

Judikatura v azylových veciach 2017- 2019

**HUMAN
RIGHTS
LEAGUE**
LIGA ZA LUDSKÉ PRÁVA

Tento výber z judikatúry slovenských súdov v azylových veciach, ktoré Najvyšší súd Slovenskej republiky a Krajské súde v Košiciach a Bratislave rozhodovali v rokoch 2017 - 2019, vznikol ako prehľad príkladov úspešného zastupovania žiadateľov o azyl Ligou za ľudské práva. Dokument môže slúžiť ako pomôcka pri právnom zastupovaní pre všetkých právnikov v azylových veciach a vznikol v rámci aktivít projektu Ligy za ľudské práva Právna poradňa pre azyl.

Prehľad vypracovali a právnou pomocou prispeli právničky Ligy za ľudské práva:

Barbora Meššová,
Katarína Fajnorová,
Monika Chaloupková,
Michaela Dojčinovičová,
Viktória Hollá,
Barbora Olžbutová.

ROK 2017

Rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, sp.zn. 1Sžak/5/2017 zo dňa 23.05.2017

Kľúčové slová: zjavne neopodstatnená žiadosť o azyl, príslušnosť k určitej sociálnej skupine, povinná vojenská služba, bremeno tvrdenia

Skutkové okolnosti prípadu

Žiadateľ požiadal na Slovensku o azyl z dôvodu, že v krajine pôvodu, v Maroku, nemal nikdy legálnu identitu a nevlastnil žiadne doklady totožnosti. Od malička vyrastal v sirotinci, kde hovorili, že je berberského pôvodu. Nikdy nemal možnosť chodiť do školy, ani si slobodne zvoliť povolanie. Žiadateľ bol nútený nastúpiť na vojenskú službu, kde bol pre svoj pôvod zneužívaný a šikanovaný. Z týchto dôvodov sa obával návratu do krajiny pôvodu.

Migračný úrad žiadateľovu žiadosť zamietol ako zjavne neopodstatnenú. Toto rozhodnutie namietal žiadateľ najprv neúspešne na krajskom súde a neskôr úspešne na Najvyššom súde SR. Dôvody pre ktoré žiadateľ videl rozhodnutie migračného úradu za nesprávne, spočívali v nedostatočnom zistení skutkového stavu a nesprávnom právnom posúdení etnického a sociálneho pôvodu žiadateľa, ako aj nesprávnom právnom posúdení existencie rizík spojených s návratom do jeho krajiny pôvodu. Po prejednaní veci Najvyšší súd SR rozhodol tak, že rozsudok Krajského súdu v Bratislave zmenil tak, že rozhodnutie migračného úradu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

Z odôvodnenia

„Z preskúmaného rozhodnutia vyplýva, že žalovaný zamietol žiadosť žalobcu ako zjavne neopodstatnenú v zmysle § 12 ods. 1 písm. a) potom, čo dospel k záveru, že sťažovateľ odôvodnil svoju žiadosť o udelenie azylu inými skutočnosťami alebo dôvodmi, ako tými, ktoré sú uvedené v § 8, § 10, § 13a alebo § 13b zák. č. 480/2002 Z.z.

Z odôvodnenia jeho rozhodnutia tiež vyplýva, že sa zaoberal aj tou časťou výpovede sťažovateľa, v ktorej tento poukázal na to, že by musel nastúpiť na **povinnú vojenskú službu**. Za účelom preverenia dôvodov žiadosti vykonal v tejto súvislosti aj dokazovanie zadovážením informácií o povinnej vojenskej službe v krajine pôvodu sťažovateľa, z ktorých vyplynulo, že povinná vojenská služba bola zrušená v roku 2006.

Sťažovateľ svoje obavy **spájal zároveň aj s jeho postavením ako siroty**, touto skutočnosťou sa však žalovaný v rozhodnutí nezaoberal.

Z uvedeného je tak zrejmé, že skutočnosti uvádzané sťažovateľom v priebehu správneho konania vyhodnotil samotný správny orgán ako také, ktoré by mohli nasvedčovať záveru, že opustil krajinu pôvodu pre niektorý z dôvodov podľa § 8 a týmito sa žalovaný zaoberal a na jeho objektivizáciu vykonal aj dokazovanie. Zároveň však **opomenul prihliadnúť na tvrdenie naznačujúce znevýhodnené postavenie sťažovateľa ako siroty a zaujať k tomu stanovisko**.

Sťažovateľ síce ako výslovný dôvod žiadosti o udelenie azylu neuvádzal jeho postavenie, no na túto skutočnosť poukázal počas pohovoru a z obsahu jeho vyjadrení bolo možné dospieť k záveru, že táto by mohla nasvedčovať možným obavám z prenasledovania z niektorého z dôvodov podľa § 8 zák. č. 480/2002 Z.z.

Sťažovateľ namietal že ako sirota berberského pôvodu bol od detstva faktickými a zákonnými opatreniami diskriminovaný, pričom tieto skutočnosti po komplexnom posúdení v kontexte s informáciami o krajine pôvodu, zameranými na ním uvádzané dôvody, by mohli nasvedčovať prenasledovaniu z **dôvodu príslušnosti k sociálnej skupine**. Rovnako pochybil aj krajský súd keď uzavrel, že sťažovateľ takého postavenie ako dôvod žiadosti o azyl neuvádzal.

Dôvodmi pre udelenie medzinárodnej ochrany môžu byť také skutočnosti, ktoré vyjdú najavo v priebehu konania a to predovšetkým z vlastnej žiadosti a tiež z výpovedí žiadateľa; **nie je preto podstatné, či sú žiadateľom formálne označené ako dôvody, pre ktoré žiada o medzinárodnú ochranu pretože od neho nemožno očakávať takú znalosť azylového práva, aby bol schopný svoje tvrdenia kvalifikovať z hľadiska možných dôvodov pre udelenie niektorej z foriem medzinárodnej ochrany, ale podstatné je či v priebehu správneho konania skutočnosti relevantné z hľadiska možného udelenia niektorej z foriem medzinárodnej ochrany vôbec tvrdí**.

Vzhľadom na to, že správny orgán identifikoval skutočnosti, ktoré vyšli v priebehu konania najavo a ktoré **mohli nasvedčovať existencii niektorého z azylovo**

relevantných dôvodov odôvodňujúcich udelenie azylu alebo poskytnutia doplnkovej ochrany, zaoberal sa nimi a na ich objektivizáciu vykonal dokazovanie, potom jeho **konštatovanie existencie (zjavne) iných ako zo zákona vyplývajúcich dôvodov je nepresvedčivé** a jednoznačne odôvodňujúce záver, že neboli splnené predpoklady na postup podľa § 12 zák. č. 480/2002 Z.z. a teda zamietnutie žiadosti ako zjavne neopodstatnenej.

Treba zdôrazniť, že podľa § 12 ods. 1 písm. a) zák. č. 480/2002 Z.z. možno rozhodnúť v prípade, ak zo žiadosti o udelenie azylu je už bez hlbšej analýzy zjavné, že niet ďalej čo skúmať.

Kasačný súd prisvedčil námietke sťažovateľa v tom smere, že **pokiaľ správny orgán rozhodne o neudelení azylu, má povinnosť zároveň rozhodnúť o poskytnutí, resp. neposkytnutí doplnkovej ochrany. Pokiaľ však tento vydáva rozhodnutie o zamietnutí žiadosti o azyl ako zjavne neopodstatnenej podľa § 12 ods. 1 písm. a) zák. č. 480/2002 Z.z., takýto postup nezabavuje správny orgán povinnosti posúdiť možné riziká návratu žiadateľa do krajiny pôvodu podľa § 2 písm. f) tohto zákona.**

Táto povinnosť napokon vyplýva z čl. 18 Smernice Európskeho parlamentu a Rady 2011/95/EÚ z 13. decembra 2011 o normách pre oprávnenie štátnych príslušníkov tretej krajiny alebo osôb bez štátneho občianstva mať postavenie medzinárodnej ochrany, o jednotnom postavení utečencov alebo osôb oprávnených na doplnkovú ochranu a o obsahu poskytovanej ochrany (ďalej len „Kvalifikačná smernica“) ako aj zo samotnej zásady non- refoulement, ktorá má svoj právny základ v čl. 3 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „Dohovor“), podľa ktorého nikto nesmie byť mučený alebo podrobovaný neludskému alebo ponižujúcemu zaobchádzaniu alebo trestu. **Vyššie uvedenej povinnosti sa orgán verejnej správy rozhodujúci o žiadosti o udelenie azylu nezabaví ani v prípade vydania rozhodnutia podľa § 12 ods. 1 písm. a) zák. č. 480/2002 Z.z. Aj keď vzhľadom na znenie § 20 ods. 4 zák. č. 480/2002 Z.z. správny orgán nerozhodne v osobitnom výroku o neposkytnutí doplnkovej ochrany, pre ustálenie záveru o zjavnej neopodstatnenosti žiadosti z pohľadu § 8, 10, 13a alebo 13b zák. č. 480/2002 Z.z. je s odkazom na vyššie uvedené body tohto rozsudku nevyhnutné, aby sa vysporiadal s otázkou, či neexistujú dôvody pre poskytnutie doplnkovej ochrany.**

Z informácií o krajine pôvodu sťažovateľa však vyplynulo, že tento ako osoba, ktorá vycestovala z krajiny pôvodu neregulárnym spôsobom, môže byť sankcionovaná peňažnou pokutou alebo odňatím slobody. Navyše v prípade deportácie treťou krajinou hrozí ďalší trest odňatia slobody a/alebo pokuta za „neregulárnu“ emigráciu. S týmito skutočnosťami sa žalovaný v preskúmanom rozhodnutí nevysporiadal. Preto záver o neexistencii bezpečnostných rizík kasačný súd považoval za predčasný.”

**Rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, sp.zn. 10Sžak/9/2017
zo dňa 20.06.2017**

Kľúčové slová: azyl z humanitných dôvodov, doplnková ochrana zo zdravotných dôvodov, ťažko chorá osoba, aktuálny zdravotný stav, dostupnosť špeciálnej zdravotnej starostlivosti v krajine pôvodu

Skutkové okolnosti prípadu

V tomto prípade sa štátny príslušník Ukrajiny s vážnym ochorením srdca (zlyhávanie srdca, implantovaný srdcový strojček) domáhal udelenia azylu z humanitných dôvodov na Slovensku. Obával sa, že na Ukrajine by ako osoba ruskej národnosti, bez rodinného a sociálneho zázemia, nemal prístup k potrebnej zdravotnej starostlivosti, čo by ho mohlo vystaviť značným fyzickým či psychickým útrapám, prípadne až smrti. Žiadateľ tiež uvádzal, že zdravotná starostlivosť na Ukrajine je na veľmi zlej úrovni a akékoľvek ošetrovanie je podmienené zaplatením neoficiálnych poplatkov zdravotníckemu personálu pred ošetrovaním. Z týchto dôvodov by si žiadateľ nemohol potrebnú zdravotnú starostlivosť v krajine pôvodu dovoliť a žiadal o uplatnenie princípu humanity.

Migračný úrad žiadateľovi humanitný azyl neudelil. Toto rozhodnutie namietal žiadateľ najprv neúspešne na krajskom súde, neskôr úspešne na Najvyššom súde Slovenskej republiky. Rozhodnutiu migračného úradu vyčítal, že vychádzalo z nedostatočne zisteného skutkového stavu a nesprávneho právneho posúdenia zdravotného stavu žiadateľa, ako aj úrovne poskytovania zdravotnej starostlivosti v jeho krajine pôvodu. Taktiež namietal nesprávne právne posúdenie neposkytnutia doplnkovej ochrany. Po prejednaní veci Najvyšší súd SR rozhodol tak, že rozsudok Krajského súdu v Bratislave zmenil tak, že rozhodnutie migračného úradu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

Z odôvodnenia

*„Kasačný súd uvádza, že žalovaný pri posudzovaní zdravotného stavu nedostatočne zistil skutkový stav tak, že nezohľadnil pri posudzovaní zdravotného stavu sťažovateľa všetky predložené lekárske správy, ako napríklad MUDr. K. N. zo dňa 18.05.2016. Z uvedeného dôvodu bude povinnosťou žalovaného v ďalšom konaní doplniť dokazovanie o uvedenú lekársku správu ako aj doplniť dokazovanie o aktuálne lekárske správy týkajúce sa **aktuálneho zdravotného stavu sťažovateľa.***

*Vzhľadom na doposiaľ predložené lekárske správy sa javí, že **zdravotný stav sťažovateľa je nevyliciteľný**, jeho ochorenie je sprevádzané viacerými ďalšími ochoreniami zhoršujúcimi priebeh hlavného ochorenia (dilatačná kardiomyopatia) a v neposlednom rade je u sťažovateľa vysoká pravdepodobnosť srdcového zlyhania v prípade absencie potrebnej medikamentóznej liečby a kardiologickej starostlivosti. V prípade sťažovateľa ide*

o pacienta s vysokým kardiovaskulárnym rizikom, u ktorého sú potrebné časté kontroly zdravotného stavu s nutnosťou intenzívnej liečby srdcového zlyhania, ktorého súčasťou bola aj implantácia CRT-D-resynchronizačného prístroja s funkciou defibrilátora.

Z uvedených dôvodov je preto nutné po doplnení dokazovania ohľadne zdravotného stavu sťažovateľa a doplnenia dokazovania ohľadne **dostupnosti špeciálnej zdravotnej starostlivosti vyžadujúcej si jeho zdravotný stav v krajine jeho pôvodu**, nutné opätovne posúdiť, či v prípade sťažovateľa (vzhľadom na to, že aj na základe doteraz vykonaného dokazovania je podľa názoru kasačného súdu možné sťažovateľa považovať za **ťažko chorú osobu**, potrebné zvážiť aj s poukazom na vykonávacie nariadenie ministra vnútra SR z 21.02.2014 k zákonu o azyle, kde v článku 13 **za humanitné dôvody sa považujú aj prípady neúspešných žiadateľov o azyl z radov ťažko chorých osôb, ktorých návrat do krajiny pôvodu by mohol predstavovať značné fyzické alebo psychické útrapy, prípadne až smrť**), prichádza do úvahy možnosť udelenia azylu z humanitných dôvodov.

V tomto prípade však kasačný súd uvádza, že sťažovateľ **výslovne požiadal o humanitný azyl, ktorý odôvodnil svojim zlým zdravotným stavom, avšak žalovaný dôvod, pre ktorý humanitárny azyl neudelil, neodôvodnil dostatočne, naopak odôvodnil ho stroho**, a to tým, že podľa jeho názoru sťažovateľ nepatrí medzi osoby podľa článku 13 vykonávacieho nariadenia ministra vnútra SR z 21.02.2014 k zákonu o azyle, **a preto považuje kasačný súd rozhodnutie žalovaného v tejto časti za nepreskúmatelné pre nedostatok dôvodov**.

Kasačný súd ďalej vyhodnotil ako dôvodnú námietku sťažovateľa spočívajúcej v nesprávnom právnom posúdení vo vzťahu k aplikácii doplnkovej ochrany. Vzhľadom na vyššie uvedené kasačný súd dospel k záveru, že **žalovaný nezohľadnil osobitné a individuálne charakteristiky prípadu spočívajúce v zdravotnom stave sťažovateľa** a zároveň kasačný súd po preskúmaní napadnutého rozhodnutia žalovaného konštatuje, že žalovaný sa vo svojom rozhodnutí ani možnosťou udelenia doplnkovej ochrany, z dôvodu dostupnosti lekárskej starostlivosti v krajine pôvodu sťažovateľa a zdravotného stavu sťažovateľa, nezaoberal, pričom v konaní boli dôvody udelenia doplnkovej ochrany z dôvodu zlého zdravotného stavu konzistentne a logicky sťažovateľom uvádzané a žalovanému tak muselo byť jasné, že pokiaľ tieto dôvody nie sú azylovo relevantné, tak je **nevyhnutné dostatočným spôsobom sa vysporiadať aj s možnosťou udelenia doplnkovej ochrany. Ide o vážne pochybenie žalovaného, ktoré mohlo mať vplyv na hmotnoprávne postavenie sťažovateľa** (obdobne rozsudok Nejvyššího správného soudu č. k. 6Azs/25/2014-26 zo dňa 24.09.2014).“

**Rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, sp.zn. 10Sžak/16/2017
zo dňa 25.10.2017**

Kľúčové slová: dôveryhodnosť, drobné rozpory vo výpovedi, zraniteľní žiadatelia o azyl, azyl z humanitných dôvodov, PTSD a adaptačná porucha, politické dôvody, nedostatočné zahaľovanie žien ako prejav politického názoru

Skutkové okolnosti prípadu

Žiadateľka žiadosť o azyl odôvodňovala obavami z prenasledovania z politických dôvodov, ako aj tým, že ako osamelá a traumatizovaná žena so zdravotnými problémami patrí k zraniteľným žiadateľom o azyl. Migračný úrad jej azyl neudelil, ale vzhľadom na to, že pochádzala z oblastí, kde prebieha ozbrojený konflikt, v ktorom sú civilisti zasiahnutí vysokou mierou vojnového násillia, jej bola z dôvodu reálnej hrozby vážneho bezprávia poskytnutá doplnková ochrana. Žiadateľka napadla tú časť rozhodnutia, ktorou jej nebol udelený azyl. Krajský súd v Bratislave správnu žalobu zamietol, ale Najvyšší súd SR po prejednaní kasačnej sťažnosti uznal jej argumenty a rozhodol tak, že rozsudok krajského súdu zmenil tak, že rozhodnutie migračného úradu v časti o neudelení azylu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

Z odôvodnenia

*„K veci je potrebné uviesť, že vo veciach medzinárodnej ochrany zohráva mimoriadne dôležitú úlohu dôveryhodnosť výpovede žiadateľa o azyl a v tomto kontexte i jeho vlastná celková dôveryhodnosť. Pravdivosť tvrdení žiadateľa a dôveryhodnosť jeho osoby sú základom, z ktorého je v azylovom konaní nutné vychádzať. Najvyšší súd Slovenskej republiky už v skoršej judikatúre uviedol, že **nie je povinnosťou žiadateľa o azyl, aby prenasledovanie svojej osoby preukazoval inými dôkaznými prostriedkami než vlastnou dôveryhodnou výpoveďou.***

*Kasačný súd poukazuje na rozsudok Najvyššieho súdu sp. zn. 1SžA/73/2008 zo dňa 27.5.20108, v ktorom uviedol, že „dôveryhodnosť osoby žiadateľa odporca posudzuje vzhľadom na nedostatok listinných dokladov a dokumentov, ktorými by preukázal svoju totožnosť, resp. ktorými preukázal pravdivosť svojich tvrdení o prenasledovaní v krajine pôvodu v nadväznosti na celkové správanie navrhovateľa v priebehu administratívneho konania. Na preukázanie pravdivosti tvrdení musí záležať predovšetkým žiadateľovi o azyl, preto jeho vyhlásenia musia byť ucelené a rozumné, nesmú protirečiť všeobecne známym faktom o krajine pôvodu a svojim konaním nesmie zadávať dôvod na spochybňovanie dôveryhodnosti svojej osoby.“ **Je naopak povinnosťou správneho orgánu, aby v pochybnostiach zhromaždil všetky dostupné dôkazy, ktoré dôveryhodnosť výpovede žiadateľa o azyl vyvracajú alebo spochybňujú.***

Rovnako nie je povinnosťou žiadateľa o azyl svoje obavy z prenasledovanie podradiť pod konkrétny dôvod v zmysle zákona o azyle. To je úlohou posúdenia správneho orgánu.

Pokiaľ sa teda žiadateľ o azyl po celú dobu konania vo veci medzinárodnej ochrany, drží jednej dejovej línie, jeho výpoveď je možné i napriek drobným nezrovnalostiam označiť za konzistentnú a za súladnú s dostupnými informáciami o krajine pôvodu, potom je potrebné z takejto výpovede vychádzať. Najvyšší súd poukazuje na rozsudok sp. zn. 1Sž4/2012 zo dňa 28.2.2012, v ktorom uviedol, že "posudzovanie dôveryhodnosti žiadateľa o udelenie azylu je výsledkom celkového hodnotiaceho procesu a úvah odporcu o osobnosti žiadateľa s prihliadnutím k miere reálnosti, resp. vierohodnosti ním tvrdným dôvodom odchodu z krajiny pôvodu v konfrontácii s všeobecne známymi informáciami o krajine pôvodu. Rozhodujúcimi pre záver o nedôveryhodnosti žiadateľa nesmú byť len niektoré nepatrné nezrovnalosti alebo len omylom vysvetlené nejasnosti v tvrdeniach žiadateľa, ale zásadné rozpory vo výpovediach, ktoré správny organ rozpozná."

Z administratívneho spisu je podľa názoru kasačného súdu zrejmé, že žalovaný nepreukázal nedôveryhodnosť sťažovateľky vo výpovediach, táto **bola konzistentná. Rozpory vo výpovediach sťažovateľky neboli zásadného významu** a po poukázaní žalovaným na rozpory, tieto sťažovateľka vysvetlila. Z uvedeného dôvodu **bolo preto potrebné z výpovedí sťažovateľky vychádzať.**"

Primárnym dôvodom neudelenia azylu sťažovateľke ako žiadateľke o azyl bolo **nesplnenie relevantných podmienok pre udelenie azylu v zmysle zákona o azyle. S takýmto záverom nebolo možné súhlasiť. Sťažovateľka žiadosť o azyl odôvodňovala dôvodnými obavami z prenasledovania z politických dôvodov.**

Sťažovateľka svoje **odmietavé postoje k politike vládnuceho hnutia** spojeného s režimom X.X. preukazovala **aktívnou účasťou na demonštráciách, ktorými chcela dosiahnuť zmenu režimu, slobodu a demokraciu v krajine pôvodu, písaním článkov a poskytovaním rozhovorov** k politickej a bezpečnostnej situácii v krajine jej pôvodu. Sťažovateľka vo výpovediach uvádzala, že **pracovala pre humanitárne organizácie (A., B., C.) a ako dobrovoľníčka v polných nemocniciach (D., E).** Jej dve bývalé kolegyne mali problém s režimom práve kvôli tomu, že pracovali ako dobrovoľníčky, a keď prešli na druhú stranu mesta ovládanú režimom, boli zatknuté. Sťažovateľka ďalej uviedla, že jej bolo **v krajine pôvodu vytýkané obliekanie sa (nedostatočné zahalenie) podľa požiadaviek islamských extrémistov** a na jednom kontrolnom mieste jej **príslušníci Y.Y. zobrali občiansky preukaz, pretože bola nedostatočne zahalená.** Uvedené konanie však na rozdiel od názoru žalovaného ako aj krajského súdu možno podľa názoru kasačného súdu rovnako považovať **za prejav jej politického názoru.** Vzhľadom na vyššie uvedený záver žalovaného, že sťažovateľka nepreukázala odôvodnené obavy z prenasledovania z politických dôvodov aj vo svetle informácií o krajine pôvodu preto podľa názoru kasačného sudu neobstojí.

Kasačný vyhodnotil ako **nesprávny aj záver žalovaného, že sťažovateľku nie je možné považovať za zraniteľnú osobu** v zmysle zákona o azyle. V súvislosti s posudzovaním zdravotného stavu kasačný súd poukazuje a vykonávacie Nariadenie ministra vnútra SR z 21.2.2014 k zákonu o azyle, kde je v čl. 13 uvedené, že humanitárne dôvody sa považujú najmä prípady neúspešných žiadateľov o azyl z radov prestarnutých, traumatizovaných alebo ťažko chorých osôb, ktorých návrat do vlasti by mohol predstavovať značné fyzické alebo psychické útrapy, prípadne až smrť.

Počas výpovedí žiadateľka o azyl uviedla, že sa **psychicky necíti dobre** najmä **kvôli zážitkom v krajine pôvodu (jej dom bol v krajine pôvodu zbombardovaný a zničený) a** doteraz sa necíti v poriadku. **Máva nočné mory v súvislosti so zážitkami z vojny ako aj zo samotného úteku. Sťažovateľka trpí úzkostnými pocitmi, ako je tiaž na hrudníku a problémy s dýchaním.** Zo záveru z predloženej správy z psychiatrického vyšetrenia z 16.12.2016 vykonanej MUDr. Z.V., ako aj zo správy o vyšetrení vykonanom 30.12.2016 od psychiatričky MUDr. M.F. vyplývajú rovnaké závery o tom, že **sťažovateľka trpí adaptačnou poruchou s rozvojom úzkostne depresívneho syndrómu (F432, F321), pretrvávajú u nej flashbacky s dramatickými bojovými obrazmi, témami smrti, vtedy u nej nastáva výrazná anxieta a obavy svedčiace pre post traumatickú stresovú poruchu (F431).**

Vzhľadom na predložené lekárske správy je kasačný súd názoru, že **názor žalovaného, že sťažovateľku nemožno považovať za zraniteľnú osobu, ktorej nie je možné udeliť azyl z humanitárnych dôvodov,** vzhľadom na jej zlý psychický stav, ktorý potvrdzujú dve nezávislé správy, **z psychiatrického vyšetrenia, je neudržateľný.**

K poskytnutiu humanitárneho azylu kasačný súd uvádza, že z dikcie zákona (vzhľadom na správne uváženie) vyplýva, že **na udelenie azylu z humanitárnych dôvodov nie je právny nárok a súdy,** ktoré preskúmavajú rozhodnutia Ministerstva vnútra - migračného úradu, **neurčujú žalovanému, ktoré dôvody má považovať za dostatočné pre udelenie azylu z humanitárnych dôvodov,** a teda ani zrušovať jeho rozhodnutia preto, že nepovažoval za dostatočný dôvod niektorý, ktorý by z pohľadu súdu takýto mal byť.

Súdny prieskum je obmedzený len na kontrolu toho, či je rozhodovanie žalovaného v danej veci logické a nediskriminačné, a teda či nie je v rozpore so zákazom ľubovôle vyplývajúceho pre orgány verejnej moci z ústavných zakotvených náležitostí demokratického a právneho štátu. V tejto súvislosti odvolací súd poukazuje na rozsudok Najvyššieho súdu NS SR 10Sžs/41/2015 zo dňa 3.2.2016, v ktorom uviedol: „...Pokiaľ teda odporca nepovažoval dôvod navrhovateľa pre udelenie azylu za takú subjektívnu okolnosť, ktorá by zakladala sama o sebe dôvod pre udelenie azylu z humanitárnych dôvodov, pričom túto úvahu uviedol v odôvodnení svojho rozhodnutia, nebolo možné považovať uvedenú námietku navrhovateľa za dôvodnú.“

V danom prípade však kasačný súd uvádza, že sťažovateľka požiadala o humanitný azyl, ktorý odôvodnila tým, že je zraniteľná osoba so zlým zdravotným stavom, ale **žalovaný dôvod, pre ktorý humanitárny azyl neudelil, neodôvodnil dostatočne naopak odôvodnil ho stroho, z dôvodu, že sťažovateľke udelil doplnkovú ochranu, tak sťažovateľke neudelil azyl z humanitných dôvodov.**

V zmysle § 39 zákona o azyle **zraniteľnými osobami** sa na účely tohto ustanovenia rozumejú **najmä** maloleté osoby, zdravotne postihnuté osoby, staršie osoby, tehotné ženy, osamelí rodičia s maloletými deťmi, obeť obchodovania s ľuďmi, **osoby so závažným ochorením, osoby s duševnou poruchou** a osoba, ktoré boli podrobené mučeniu, znásilneniu alebo iným formám psychického násillia, fyzického násillia alebo sexuálneho násillia. Kasačný súd na tomto mieste považuje za dôležité zdôrazniť, že **závažné ochorenie, resp. duševná choroba patria medzi významné znaky zraniteľnej osoby**, rovnako tak **prípady traumatizovaných neúspešných žiadateľov o azyl patria medzi dôvody hodné udelenia azylu z humanitných dôvodov**, a preto kasačný súd považuje rozhodnutie žalovaného **v časti o neudelení humanitného azylu sťažovateľke nie len za nepreskúmateľné pre nedostatok dôvodov, ale súčasne za nelogické.**

Žalovaný totiž v dôvodoch rozhodnutia uvádza, že v zmysle Nariadenia ministra vnútra SR č.34 z 21.1.2014 o postupe migračného úradu MV SR pri vykonávaní zákona o azyle sa za humanitné dôvody, na základe ktorých migračný úrad môže udeliť azyl považujú: „najmä prípady neúspešných žiadateľov o azyl z radov prestarnutých, traumatizovaných alebo ťažko chorých osôb, ktorých návrat do krajiny pôvodu by mohol predstavovať značné fyzické alebo psychické útrapy, prípadne až smrť.“. Napriek tomu v prípade sťažovateľky, podľa názoru kasačného súdu **ide o neúspešnú žiadateľku o azyl, ktorú je možné vzhľadom na jej zdravotný/psychický stav považovať za traumatizovanú osobu, ktorej návrat do krajiny pôvodu by mohol predstavovať značné psychické útrapy**, žalovaný učinil záver, ktorý vyhodnotil kasačný súd ako **nelogický, vykazujúci známky ľubovôle pri posudzovaní kritérií**, ktorými sa žalovaný ako tvrdí v dôvodoch rozhodnutia zaoberal, vo výsledku sa to však prejavilo **prekvapivým, priam nelogickým záverom, s ktorým sa kasačný súd nemohol stotožniť.**

Rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, sp.zn. 10Sžak/18/2017 zo dňa 13.12.2017

Kľúčové slová: azyl z humanitných dôvodov, zraniteľní žiadatelia o azyl, maloletí žiadatelia o azyl, žiadateľ o azyl so závažným ochorením

Skutkové okolnosti prípadu

Ťažovateľka je matkou troch maloletých detí, z ktorých jedno dieťa trpí viacerými nevyliciteľnými diagnózami, na základe čoho žiadala migračný úrad o udelenie azylu z humanitných dôvodov podľa § 9 zákona o azyle. Migračný úrad ťažovateľke a jej deťom poskytol doplnkovú ochranu, pričom neudelenie humanitného azylu odôvodnil tým, že sa v danom prípade rozhodol humanitný azyl neudelit. Ťažovateľka považovala rozhodnutie migračného úradu v časti o neudelení humanitného azylu za neodôvodnené, a z toho dôvodu podala správnu žalobu na Krajský súd v Košiciach, ktorý správnu žalobu zamietol. Po prejednaní veci Najvyšší súd SR rozhodol tak, že rozsudok Krajského súdu v Košiciach zmenil tak, že rozhodnutie migračného úradu v časti o neudelení azylu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

Z odôvodnenia

*„Kasačný súd vyhodnotil záver žalovaného, najmä vo vzťahu k dôvodom neudelenia azylu z humanitných dôvodov za nepresvedčivý a neudržateľný. V danom prípade kasačný súd uvádza, že ťažovateľka požiadala o humanitný azyl, ktorý odôvodnila **vážnym zdravotným stavom jej maloletého syna**. Žalovaný však dôvod, pre ktorý azyl z humanitných dôvodov neudelil, neodôvodnil dostatočne, naopak odôvodnil ho stroho, z dôvodu, že v prípade ťažovateľky sa o takýto dôvod nejedná, naviac ťažovateľke a jej maloletým deťom bola z dôvodu zlého zdravotného stavu syna poskytnutá doplnková ochrana.*

*Najvyšší súd v súvislosti s dôvodom, pre ktorý ťažovateľka vo svojom mene a mene svojich maloletých detí požiadala o poskytnutie azylu, dáva do pozornosti ustanovenie § 39 zákona o azyle, podľa ktorého **zraniteľnými osobami** sa na účely tohto ustanovenia rozumejú najmä maloleté osoby, zdravotne postihnuté osoby, staršie osoby, tehotné ženy, osamelí rodičia s maloletými deťmi, obeť obchodovania s ľuďmi, osoby so závažným ochorením, osoby s duševnou poruchou a osoby, ktoré boli podrobené mučeniu, znásilneniu alebo iným závažným formám psychického násillia, fyzického násillia alebo sexuálneho násillia.*

*Kasačný súd na tomto mieste považuje za dôležité zdôrazniť, že **maloleté osoby a závažné ochorenie, patria medzi signifikantné znaky zraniteľnej osoby**, pričom z rozhodnutia žalovaného nevyplýva, že by podrobil testu existencie znakov zraniteľnej osoby ťažovateľku resp. jej maloleté deti. Nemožno opomenúť, že prípady neúspešných žiadateľov o azyl – maloletých osôb so závažným ochorením patria medzi dôvody hodné udelenia azylu z humanitných dôvodov, a preto kasačný súd považuje rozhodnutie žalovaného v časti o neudelení humanitného azylu ťažovateľke a jej maloletým deťom, z ktorých jedno trpí vážnou srdcovou poruchou, za **nepreskúmateľné pre nedostatok dôvodov, ale súčasne za nelogické**.*

Žalovaný totiž v dôvodoch rozhodnutia uvádza, že v zmysle Nariadenia ministra vnútra SR č. 34 z 21. 1. 2014 o postupe migračného úradu MV SR pri vykonávaní

zákona o azyle sa za humanitné dôvody, na základe ktorých migračný úrad môže udeliť azyl považujú: „najmä prípady neúspešných žiadateľov o azyl z radov prestarnutých, traumatizovaných alebo ťažko chorých osôb, ktorých návrat do krajiny pôvodu by mohol predstavovať značné fyzické alebo psychické útrapy, prípadne až smrť“ napriek tomu, prekvapivo prípad sťažovateľky a jej maloletých detí za takýto dôvod, hodný udelenia azylu z humanitných dôvodov nevyhodnotil.

Podľa kasačného súdu ide o neúspešnú žiadateľku o azyl, ktorá žiadosť o azyl podala aj v mene maloletých detí, ktoré jedno z nich trpí ochorením, pre ktoré možno prípad sťažovateľky a jej detí považovať za prípad neúspešných žiadateľov o azyl z radov ťažko chorých osôb, ktorých návrat do krajiny pôvodu by mohol predstavovať značné fyzické alebo psychické útrapy, prípadne až smrť, preto **záver, ktorý žalovaný učinil, vyhodnotil kasačný súd ako nelogický, vykazujúci znaky ľubovôle pri posudzovaní kritérií, ktorými sa žalovaný ako tvrdí v dôvodoch rozhodnutia zaoberal. Vo výsledku sa to však prejavilo prekvapivým, priam nelogickým záverom, s ktorým sa kasačný súd nemohol stotožniť.**

Rozsudok Krajského súdu v Bratislave, sp.zn. 8SaZ/1/2017 zo dňa 16.06.2017

Kľúčové slová: prenasledovanie z etnických a politických dôvodov, dôveryhodnosť žiadateľa o azyl, procesné oprávnenie na zabezpečenie tlmočenia do jazyka, ktorému je žiadateľ schopný porozumieť a dorozumieť sa v ňom, princíp v pochybnostiach v prospech žiadateľa o azyl, prospektívne posudzovanie možnosti prenasledovania

Skutkové okolnosti prípadu

Žiadateľ požiadal na Slovensku o azyl z dôvodu obavy o svoj život. V prípade návratu do Burundi sa obával prenasledovania zo strany burundských štátnych orgánov ako príslušník etnika Tutsi, pre jeho politickú príslušnosť v opozičnej politickej strane a pre aktivity, ktoré v jej mene vykonával pred neúspešným pokusom o štátny prevrat. Taktiež mal žiadateľ obavu o život z dôvodu absolvovania výcvikového tréningu v susednom štáte zameraného na zvrhnutie vlády v Burundi.

Migračný úrad poskytol žiadateľovi doplnkovú ochranu, ale azyl mu neudelil. Žiadateľ preto namietal časť rozhodnutia o neudelení azylu pred súdom. Dôvody nesprávnosti rozhodnutia videl v nesprávnom závere o nedôveryhodnosti jeho osoby, ktoré pripisoval absencii tlmočenia do jeho rodného jazyka. Namietal tiež nedostatočne zistený skutkový stav a nesprávne právne posúdenie opodstatnenosti jeho obáv z prenasledovania z politických dôvodov a dôvodov jeho etnickej príslušnosti. Krajský súd v Bratislave rozhodnutie o neudelení azylu zrušil a vec vrátil migračnému úradu na ďalšie konanie.

Z odôvodnenia

„Žalobca vo vstupnom pohovore, i ďalších pohovoroch svoju žiadosť o udelenie azylu odôvodňoval konzistentne, totožnými dôvodmi. Krajský súd uvádza, že sa nestotožnil so žalovaným v jeho záveroch o nesplnení atribútov prenasledovania, keď žalobca ani jeden z ním uvádzaných dôvodov neosvedčil.

V súvislosti s uvedeným dáva súd do pozornosti, že **nie je povinnosťou žiadateľa o azyl, aby prenasledovanie svojej osoby preukazoval inými dôkaznými prostriedkami než vlastnou dôveryhodnou výpoveďou.**

Pokiaľ sa teda žiadateľ o azyl po celú dobu konania vo veci medzinárodnej ochrany drží jednej dejovej línie, jeho výpoveď je možné i napriek drobným nezrovnalostiam označiť za konzistentnú a za súladnú s dostupnými informáciami o krajine pôvodu, potom je potrebné z takejto výpovede vychádzať a je naopak povinnosťou správneho orgánu, aby v pochybnostiach zhromaždil všetky dostupné dôkazy, ktoré dôveryhodnosť výpovede žiadateľa o azyl vyvracajú alebo spochybňujú.

Správny súd dodáva, že konanie o medzinárodnej ochrane je konaním špecifickým tým, že je v ňom často nutné rozhodovať za situácie **dôkaznej núdze, že ide o prospektívne rozhodovanie (t. j. posudzuje sa opodstatnenie strachu z prenasledovania či riziko vážneho bezprávia v budúcnosti)** a že nesprávne rozhodnutie má pre žalobcu obzvlášť závažné dôsledky.

Správny orgán vo veciach medzinárodnej ochrany nesie zodpovednosť za **náležité zistenie reálií o krajine pôvodu.** Špecifikom konania vo veci medzinárodnej ochrany je rovnako zásada, že pri splnení daných podmienok sa uplatňuje **pravidlo „v prípade pochybností v prospech žiadateľa o medzinárodnú ochranu“ („benefit of doubt“).** Ak sú dané skutočnosti, na základe ktorých možno predpokladať, že k porušeniu základných ľudských práv a slobôd žiadateľov o azyl došlo alebo mohlo by vzhľadom na postavenie žiadateľa v spoločnosti, s prihliadnutím na jeho presvedčenie, názorom, správanie atď. dôjsť a správny orgán nemá dostatok dôkazov o tom, že to tak nebolo, alebo nemohlo by v budúcnosti byť, potom tieto skutočnosti musí správny orgán v situácii dôkaznej núdze zohľadniť, a to v prospech žiadateľa o azyl. Ak uvedie žiadateľ o udelenie azylu v priebehu správneho konania skutočnosti, ktoré by mohli nasvedčovať záveru, že opustil krajinu pôvodu pre niektorý z dôvodov uvedených v § 8 zákona o azyle, je povinnosťou správneho orgánu viesť zisťovanie skutkového stavu takým spôsobom, aby boli odstránené nejasnosti o žiadateľových skutočných dôvodoch odchodu z krajiny pôvodu.

Z uvedeného vyplýva, že ak sa vo výpovediach žiadateľa vyskytnú **nezrovnalosti, má žalovaný povinnosť snažiť sa tieto nezrovnalosti odstrániť.** Až v prípade, že sa žiadateľovi **nepodarí riadnym spôsobom vysvetliť** nezrovnalosti v jeho výpovediach za podmienok mu to umožňujúcich (zabezpečené tlmočenie do jazyka, ktorému je žiadateľ schopný porozumieť a dorozumieť sa v ňom), **môže**

žalovaný pristúpiť k vyhodnoteniu jeho dôveryhodnosti, resp. nedôveryhodnosti.

Krajský súd vyhodnotil žalobné dôvody žalobcu ako opodstatnené. Žalovaný v napadnutom rozhodnutí uviedol, že žalobcu v kontexte s ostatnými predloženými dôkaznými prostriedkami považuje za nedôveryhodnú osobu, jeho výpoveď ohľadom členstva v strane MSD za nevierohodnú, resp. málo pravdepodobnú, za nepreukázané jeho prenasledovanie z politických dôvodov a nevierohodnú označil aj jeho výpoveď ohľadom výcviku v Rwande. K tomuto záveru dospel porovnávaním jednotlivých výpovedí žalobcu počas azylového konania a nezrovnalostí v nich vzniknutých. V tomto sa **súd stotožnil argumentmi a požiadavkami žalobcu o tom, že vznik uvedených nezrovnalostí mohla zo strany žalobcu vyvolať nedostatočná znalosť anglického jazyka, v ktorom bol celý pohovor vedený a v dôsledku čoho bol žalobca a jeho výpovede označené za nedôveryhodné.** K uvedenému možno pridružiť i **faktor strachu z nového nepoznaného prostredia, únavu a celkový pocit neistoty.** Z uvedeného, **keď skutkový stav bol determinovaný faktorom nesprávneho pochopenia otázok žalobcu a nesprávnych odpovedí na ne vplyvom nedostatočnej znalosti jazyka,** v ktorom sa azylové konanie viedlo (bez zavinenia správneho orgánu, v silách ktorého nebolo zabezpečiť pre žalobcu tlmočenie z jazyka kirundi), **zistenie skutkového stavu vo vzájomných súvislostiach, najmä z pohľadu jeho prospektívneho charakteru tak bolo v preskúmvanej veci nedostatočné,** čo malo za následok aj nesprávne právne posúdenie veci.

Z uvedených dôvodov súd vrátil vec žalovanému na ďalšie konanie a rozhodnutie. V tomto bude povinnosťou správneho orgánu vysporiadať sa so všetkými tvrdeniami žalobcu vo veci správneho vyhodnotenia jeho prenasledovania v krajine pôvodu v komplexe ním uvádzaných skutočností, za účasti **tlmočníka z jazyka kirundi,** ktorého súd zabezpečil vo svojom konaní.

Z celkového vykonaného dokazovania žalovaného podľa názoru krajského súdu **nebolo možné bez pochybností vyvodiť záver, že žalobcovi v krajine pôvodu nehrozí prenasledovanie z dôvodu jeho príslušnosti k etniku Tutsiov, členstva v strane MSD ako i z odmietnutia podrobiť sa ďalšiemu vojenskému výcviku v Rwande** a žalobcom uvádzanými následkami s tým spojenými, existujúcim dopadom na jeho rodinu a možnými hrozbami v prípade jeho návratu do krajiny pôvodu a jeho výpovede vyhodnotil v kontexte celkovej bezpečnostnej situácie v Burundi. “

Rozsudok Krajského súdu v Bratislave, sp.zn. 8SaZ/3/2017 zo dňa 28.06.2017

Kľúčové slová: zraniteľní žiadatelia o azyl, prospektívne posudzovanie možnosti prenasledovania, primeraná pravdepodobnosť prenasledovania, zásada materiálnej pravdy, dôkazná núdza, štandard a bremeno dôkazu, dôveryhodnosť žiadateľa o azyl, pravidlo v pochybnostiach v prospech žiadateľa, konanie namierené proti deťom, psychické násilie, PTSD, prenasledovanie z pohľadu maloletých detí s ohľadom na ich vek a osobitnú zraniteľnosť, vypočutie detí ako účastníkov konania spôsobom vhodným ich veku, alternatíva vnútroštátneho presídlenia, účinná ochrana pred prenasledovaním

Skutkové okolnosti prípadu

Osamelá matka štyroch detí z východnej Ukrajiny podala žiadosť o udelenie azylu z dôvodu obavy o svoj život a život svojich detí pre celkovú bezpečnostnú situáciu na východe Ukrajiny. Osobitne ako dôvod uvádzala vyhrážky, ktoré im ako rusky hovoriacim z východu Ukrajiny smerovali v ostatných častiach Ukrajiny domáci obyvatelia, ale aj policajti. Niekoľkokrát im boli prerezané gumené pásy na aute alebo spôsobené iné poškodenia. Dostávali výhražné SMS-správy, a listy s vyhrážkami na dvere bytu alebo za stierače auta. Policajti im odmietli pomôcť a prípadmi sa zaoberať. Deti boli v škole pre svoju slabú znalosť ukrajinčiny šikanované. Pociťovali, že Ukrajincom z východu sa pripisuje zodpovednosť za konflikt a utrpenie na východe Ukrajiny. Bývalý manžel žiadateľky a otec detí bol novinár a pomáhal zahraničným médiám s prekladom a s vybavovaním bezpečného vstupu do ATO – zóny antiteroristickej operácie. Dostal sa na ilegálny zoznam novinárov a pomáhačov tzv. vlastizradcov. Ohrozená sa tým stala celá rodina.

Rodine bola poskytnutá doplnková ochrana na jeden rok, proti rozhodnutiu o neudelení azylu však podali správnu žalobu, ktorej Krajský súd v Bratislave vyhovel. Rozhodnutie vo veci neudelenia azylu zrušil a vec vrátil migračnému úradu na ďalšie konanie.

Z odôvodnenia

*„Posudzovanie odôvodnenosti strachu z prenasledovania je úzko prepojené s ďalšími kritériami, pretože prieskum udelenia azylu je **prospektívnym konaním**, postaveným na **potencialite prenasledovania v budúcnosti**, po prípadnom návrate žiadateľa do krajiny pôvodu. K samotnému pojmu strach treba uviesť, že ust. § 8 písm. a) zákona o azyle pracuje s prvkom subjektívnych pocitov žiadateľa, pri odôvodnenosti strachu z prenasledovania ako objektívneho prvku, pričom neurčuje podmienku faktického prenasledovania v minulosti ale vyvstáva potreba skúmania možnosti budúceho prenasledovania, za využívania **štandardu primeranej pravdepodobnosti**.*

Základnou zásadou správneho konanie je **zásada materiálnej pravdy**, na základe ktorej rozhodnutie správnych orgánov musí vychádzať zo spoľahlivo zisteného skutkového stavu vecí. Z obsahu predmetnej zásady vyplýva, že správny orgán (platí to aj pre odvolací orgán) je povinný vykonávať dokazovanie tak, aby boli náležite objasnené všetky rozhodujúce okolnosti dôležité pre posúdenie vecí (**úplnosť zistenia**) – správny orgán musí zabezpečiť, aby skutkové zistenia, ktoré vyplývajú z vykonaného dokazovania čo najviac zodpovedali skutočnosti (**presnosť zistenia**). Zásada tzv. materiálnej pravdy má v konaní o udelenie azylu svoje špecifiká spočívajúce **v pravidelnej nedostatočnosti dôkazov preukazujúcich dôveryhodnosť žiadateľových tvrdení**. Je však na správnom orgáne, aby **preukázal, či vyvrátil pravdivosť** žiadateľových tvrdení, a to buď **úplne nevyvrátiteľne zistením presných okolností** viažucich sa na tvrdenie žiadateľa o azyl, alebo **aspoň s takou mierou pravdepodobnosti, ktorá nevyvoláva zásadné pochybnosti o správnosti úsudku** správneho orgánu.

Krajský súd poukazuje aj na rozhodnutie NS SR sp. zn 10SžA/9/2016 z 25.5.2016, z ktorého vyplýva, že zásada materiálnej pravdy má v konaní o udelenie azylu svoje špecifiká spočívajúce v pravidelnej nedostatočnosti dôkazov preukazujúcich dôveryhodnosť žiadateľových tvrdení. Špecifikám konania o medzinárodnej ochrane zodpovedá aj **štandard a rozloženie dôkazného bremena**, ktoré sú vychýlené v prospech žiadateľa o medzinárodnú ochranu. Pokiaľ ide o bremeno tvrdenia v konaní vo veci medzinárodnej ochrany, to zatažuje žiadateľa o medzinárodnú ochranu. Pokiaľ ide o bremeno dôkazné, to už je výraznejšie rozložené medzi žiadateľom o medzinárodnú ochranu a správny orgán. Preukazovať jednotlivé fakty je primárne povinný žiadateľ, avšak správny orgán je povinný zabezpečiť k danej žiadosti o medzinárodnú ochranu maximálne možné množstvo dôkazov a informácií a to ako tých, ktoré vyvracajú tvrdenia žiadateľa, ako aj tých, ktoré ich podporujú. Najvyšší súd SR k veci ďalej uviedol, že v mnohých prípadoch musí správny orgán rozhodovať za **dôkaznej núdze, t.j. vtedy keď nie je ani žiadateľ, ani správny orgán schopný doložiť či vyvrátiť určitú skutočnosť, či tvrdenie, žiadnym presvedčivým dôkazom**. V takých prípadoch zostáva jediným dôkazným prostriedkom výpoveď žiadateľa a kľúčovým faktorom sa stáva posúdenie celkovej vierohodnosti žiadateľa a pravdepodobnosti, že k udalosti, tak ako žiadateľ vypovedal, naozaj došlo.

Ak uvedie žiadateľ o udelenie azylu v priebehu správneho konania skutočnosti, ktoré by mohli nasvedčovať záveru, že opustil krajinu pôvodu pre niektorý z dôvodov uvedených v § 8 zákona o azyle, je **povinnosťou správneho orgánu viesť zisťovanie skutkového stavu takým spôsobom, aby boli odstránené nejasnosti** o žiadateľových skutočných dôvodoch odchodu z krajiny pôvodu. Správny orgán vo veciach medzinárodnej ochrany nesie zodpovednosť za náležité zistenie reálií o krajine pôvodu.

Špecifikom konania vo veci medzinárodnej ochrany je rovnako zásada, že pri splnení daných podmienok sa uplatňuje **pravidlo „v prípade pochybností v prospech žiadateľa o medzinárodnú ochranu“ („benefit of doubt“)**. Ak sú

dané skutočnosti, na základe ktorých možno predpokladať, že k porušeniu základných ľudských práv a slobôd žiadateľov o azyl došlo alebo mohlo by vzhľadom na postavenie žiadateľa v spoločnosti, s prihliadnutím na jeho presvedčenie, názory, správanie atď. dôjsť a správny orgán nemá dostatok dôkazov o tom, že to tak nebolo alebo nemohlo by v budúcnosti byť, potom tieto skutočnosti musí správny orgán v situácii dôkaznej núdze zohľadniť, a to v prospech žiadateľa.

Z dôvodu, že žalovaný preukázateľne nespochybnil informácie získané výpoveďou žalobkyne, neodstránil vzniknuté rozpory, nie je možné skonštatovať, že u žalobkyne nie sú splnené dôvody uvedené v § 8 zákona o azyle.

Prenasledovanie, ktoré je jedným z kľúčových prvkov definície utečenca podľa čl. 1A Ženevského dohovoru ako aj ust. § 8 zákona o azyle, je **vážnym porušením základných ľudských práv. Ktoré z nich je v individuálnom prípade dotknuté, závisí od konkrétnych okolností každej veci.** V zmysle ustanovenia § 2 písm. d) bod.6. zákona o azyle je prenasledovaním závažné alebo opakované konanie spôsobujúce vážne porušovanie základných ľudských práv alebo súbeh rôznych opatrení, ktorý postihuje jednotlivca podobným spôsobom a ktoré spočíva najmä v konaní **namierenom** proti osobám určitého pohlavia alebo **proti deťom**. Pod pojem prenasledovanie je tiež možné podriaďiť prenasledovanie **páchané štátnymi orgánmi krajiny, závažnú diskrimináciu alebo iné útoky či násilie páchané miestnym obyvateľstvom alebo jednotlivcami**, v prípade ak je toto konanie **všeobecne a preukázateľne tolerované štátnymi orgánmi** alebo ak štátne orgány **nie sú schopné poskytnúť účinnú pomoc**. Medzinárodný princíp **najlepšieho záujmu dieťaťa** vyžaduje vo všetkých konaniach a úkonoch týkajúcich sa detí brať ohľad na najlepší záujem dieťaťa, pričom rovnako to platí pre konania o udelenie azylu v zmysle § 2 písm. d) bod 6, ktorý za **špecifickú formu prenasledovania** označuje aj **konanie namierené proti deťom**.

Otázku prenasledovania detí, vzhľadom na **súbeh všetkých okolností prípadu** a najmä **psychické násilie** obsiahnuté vo výhražných SMS správach **namierené výslovne aj voči deťom**, zdôrazňovala v konaní súdu ako osobitne významnú. Napadnutému rozhodnutiu i samotnému azylovému konaniu vytkla, že v ňom nemožno nájsť správne úvahy, z ktorých by vyplývalo, že by sa žalovaný zaoberal **prenasledovaním z pohľadu maloletých detí s ohľadom na ich vek a osobitnú zraniteľnosť**. S opodstatnenosťou tejto námietky sa v plnom rozsahu stotožnil aj konajúci súd, nakoľko dospel k záveru, že **žalovaný sa prenasledovaním zaoberal len cez pohľad žalobkyne a nijako nevyhovel žiadosti právneho zástupcu o preskúmanie ich psychického stavu a tento svoj postoj ani neodôvodnil**.

Psychické násilie nie je v zákone o azyle definované, ide však o formu násillia vyznačujúcu sa tým, že obeť násillia je vystavená takému správaniu zo strany agresora, ktoré u nej môže vyvolať **psychickú traumú**, a to vrátane **úzkosti, chronickej depresie, alebo post traumatickej stresovej poruchy**. Jedným zo znakov psychického násillia je jeho **opakovaný a dlhodobý charakter**. Z definície

psychického násillia teda vyplýva, že aktivita agresora, namierená proti osobe obete, musí byť **spôsobilá vyvolať u obete, aj vzhľadom na jej osobné pomery, psychickú traumu.**

Predmetné SMS správy obsahujúce priame vyhrážky smrťou žalobkyni a jej deťom sú spôsobilé vyvolať u ich adresáta psychickú ujmu, teda ich možno kvalifikovať ako psychické násillie. Opodstatnenosť obáv žalobkyne a jej maloletých detí treba posudzovať **v kontexte celej situácie, a vec je o to nástojščivejšia, že žalobkyňa je osamelá matka a jej maloleté deti boli už v júli 2014 a neskôr v októbri 2015 z dôvodu vojnového násillia na Ukrajine nútení opustiť domov a museli sa niekoľkokrát presídľovať.** Zároveň sa stretli so **zlým zaobchádzaním, či už detí v škole, ktoré opakovane čelili šikane a výsmechu, alebo v obchode,** kde ich nechceli obslúžiť, taktiež mali niekoľkokrát prerezané gummy na aute a na ulici sa im vyhrážali neznámi muži. **Tieto okolnosti traumatizácie boli spôsobilé vyvolať opodstatnenú obavu z prenasledovania a pokračujúceho zlého zaobchádzania.**

Skutočnosť, že Ukrajina je zmluvnou stranou Dohovoru o právach dieťaťa automaticky neznamená, že správny orgán nemusí individuálne posudzovať splnenie podmienok na udelenie azylu na strane maloletých detí. Dôvodné sú námietky žalobkyne aj v tomto smere, nakoľko správny orgán len skonštatoval, že splnenie podmienok na udelenie azylu posudzoval aj v súvislosti s maloletými deťmi, pričom žiadnym spôsobom **neodôvodnil nenariadenie odborného vyšetrenia príp. znaleckého dokazovania v súvislosti s psychickým stavom žiadateľky, minimálne vo vzťahu k jej maloletým deťom.**

Zistenie skutkového stavu v otázke posúdenia opodstatnenosti obáv z prenasledovania je teda nepostačujúce, nakoľko nezohľadnilo **psychické prežívanie detí,** ktoré navyiac ako účastníci konania ani **neboli spôsobom vhodným ich veku v konaní vypočítané.**

Právne posúdenie v tejto otázke je nesprávne, lebo nezohľadnilo **osobitné postavenie detí. V mnohých prípadoch totiž zaobchádzanie, ktoré nie je považované za prenasledovanie v prípade dospelých osôb, je prenasledovaním v prípade detí. Nezrelosť, zraniteľnosť, nevyvinuté mechanizmy zvládania náročných situácií a závislosť na dospelých osobách, rovnako ako rôzny stupeň vývoja vôľových schopností sú určujúce v tom, ako dieťa vníma a prežíva prítomné hrozby.** Preto je pri vyhodnocovaní existencie prenasledovania potrebné prihliadať na **individuálne okolnosti prípadu, a najmä na vek dieťaťa.**

Žalobkyňa prenasledovanie, ktoré sprevádzalo ju i jej deti pri presúvaní sa z východu Ukrajiny do iných miest na Ukrajine, kde jej opakovane rozrezali pneumatiky na aute, kde deti šikanovali v škole **pre ich pôvod z východu Ukrajiny,** kde deti odmietali chodiť do školy **pre ich komunikáciu v ruskom jazyku a z dôvodu nadávania im do „moskalov“, založila na báze národnostných dôvodov.** Netvrdila, že by aktívnym spôsobom uplatňovala svoje politické práva, či vykonávala určité politické aktivity, ktoré by viedli k jej

prenasledovaniu, okrajovo poukázala na svoju novinársku činnosť a novinársku činnosť jej bývalého manžela, ktorý okrem iného píše aj o vojnovom konflikte na Ukrajine. Dôraz kládla v prvom rade na strach jej maloletých detí z prenasledovania.

Z celkového vykonaného dokazovania žalovaného podľa názoru krajského súdu nebolo možné bez pochybností vyvodiť záver, že žalobkyni v krajine pôvodu nehrozí prenasledovanie i z **dôvodu novinárskej činnosti jej bývalého manžela.**

V kontexte popisu nestabilnej bezpečnostnej situácie a vojnového konfliktu na východe Ukrajiny je správne orgánu potrebné vytknúť, že túto situáciu len skonštatoval, čím naplnil **len objektívne atribúty stránky prenasledovania.** Je potrebné si uvedomiť, že **pojmem národnosti** je v azylovom práve vyhodnotený len ako objektívna kategória, ale vždy **je rozhodujúce, či sú určité znaky či prejavy, v danom prípade príslušnosť k určitej národnosti dehonestujúco príp. v ďalších negatívnych rozmeroch pripisované žiadateľovi,** v tomto prípade žalobkyni a jej deťom. **Subjektívny prvok, strach žalobkyne o svoje deti, vyvolaný práve uvedeným vojenským konfliktom, s dopadom na prenasledovanie žalobkyne a jej detí z národnostných dôvodov nevyhodnotil v dostatočnom rozmere.**

Napokon relevantné informácie chýbali žalovanému aj v otázke **možného presídlenia sa žalobkyne do iných častí Ukrajiny,** nepostihnutých vojenským konfliktom, najmä z pohľadu rizika prenasledovania z dôvodu jej príslušnosti rusky hovoriacemu obyvateľstvu.

Spôsoby prejavu nevraživosti neznámych osôb, pretavené do poškodzovania majetku žalobkyne, či vyhrážania sa prostredníctvom SMS správ, **nebola žalobkyňa schopná odstrániť cestou ukrajinskej polície, pretože z predchádzajúcich situácií vedela, že táto pomoc jej poskytnutá nebude.** Ak správny orgán vytkol žalobkyni, že sa o takúto ochranu ani nepokúsila, nedostatočne zisťoval skutkový stav veci **v kontexte uvedenej politickej a bezpečnostnej situácie, či možnej a reálnej ochrany žalobkyne zo strany štátu.**

Podľa rozsudku Najvyššieho súdu SR, sp. zn. 6 SžoKS 102/06 „môžu byť za prenasledovanie považované také znášané alebo obávané akty, ktoré musia byť dostatočne závažné svojím charakterom alebo opakovaním sa, musia pritom preukázateľne brániť osobe, ktorá ich znáša, ďalej žiť vo svojej krajine pôvodu, a tiež musia vychádzať zo skutočností uvedených v čl. 1A Ženevského dohovoru, teda z príslušnosti k rase, náboženstvu, národnosti, inej sociálnej skupine alebo politickým názorom. Ohrozenie slobody alebo života z vyššie uvedených dôvodov predstavuje perzekúciu – činnosť diskriminačného alebo veľmi urážlivého charakteru vykonávanú prostredníctvom úradov krajiny alebo realizovaných skupinami obyvateľstva, ak je úradmi tolerovaná alebo ak úrady nie sú schopné a ochotné zaistiť potrebnú ochranu perzekvovaných.“

Prítomnosť uvedených znakov je možné pozorovať aj v prípade žalobkyne a z vyššie uvedeného je zrejmé, že žalobkyňa skutočne nemala k **účinnnej ochrane pred prenasledovaním na Ukrajine prístup**.

Nedostatky krajský súd nachádza aj v **nedostatočných skutkových zisteniach týkajúcich sa činnosti polície**, na ktorú sa po predchádzajúcich skúsenostiach žalobkyňa neobrátila, práve z dôvodu nezasahovania štátu prostredníctvom svojich orgánov do vo veľkom rozmere sa vyskytujúcej protiprávnej činnosti, v nedostatočných skutkových zisteniach **týkajúcich sa možnosti vnútroštátneho presídľovania**.“

Rozsudok Krajského súdu v Bratislave, sp.zn. 8SaZ/4/2017 zo dňa 04.10.2017

Kľúčové slová: bremeno dôkazu, prenasledovanie z náboženských dôvodov, sektárske násilie, prenasledovanie koptských kresťanov v Egypte, objektívna a subjektívna stránka prenasledovania, psychické násilie, psychická trauma, osobná skúsenosť a skúsenosti príbuzných, priateľov a osôb v obdobnej situácii, účinná ochrana pred prenasledovaním

Skutkové okolnosti prípadu

Žiadateľ požiadal o udelenie azylu z dôvodu obavy o svoj život, pretože mu hrozí ako koptskému kresťanovi v jeho domovskej krajine, Egypte, prenasledovanie pre jeho náboženské presvedčenie. Žiadateľ v konaní uviedol, že mal opakovane nepríjemné skúsenosti počas jeho života v Egypte, kde jeho kresťanské meno, ako aj jeho tetovanie (kríž na z vnútornej strane zápästia), hneď navonok prezrádzajú jeho náboženské presvedčenie. Vierovyznanie sa v Egypte zaznamenáva aj do občianskeho preukazu, na základe ktorého možno ihneď identifikovať, či sa jedná o kresťana alebo moslima. Rovnako sa vierovyznanie uvádza vo formulárových žiadostiach o prijatie do zamestnania. Kresťania v Egypte podľa vyjadrení žiadateľa čelia všadeprítomnej diskriminácii, čo sa týkalo aj samotného žiadateľa.

Migračný úrad vydal rozhodnutie, ktorým žiadateľovi neudelil azyl, ani neposkytol doplnkovú ochranu. Žiadateľ toto rozhodnutie úspešne namietal na Krajskom súde v Bratislave z dôvodu nesprávneho právneho posúdenia opodstatnenosti jeho strachu z prenasledovania v spojitosti s prebiehajúcim prenasledovaním koptských kresťanov v Egypte a nedostupnosti účinnej ochrany zo strany štátu. Krajský súd v Bratislave rozhodnutie migračného úradu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

Z odôvodnenia

„Súd na tomto mieste opätovne upriamuje pozornosť na špecifiká konania o medzinárodnej ochrane, keď **dôkazné bremeno je rozložené medzi obe strany**.

Ako žiadateľa o azyl, tak aj správny orgán. V prípade ak ani jedna strana nie je schopná doložiť či vyvrátiť určitú skutočnosť, zostáva jediným dôkazným prostriedkom žiadateľa jeho výpoveď a kľúčovým faktorom posúdenie jeho celkovej dôveryhodnosti.

Prenasledovanie koptských kresťanov, čo sám žalovaný v odôvodnení svojho rozhodnutia akceptuje, je notoricky známou skutočnosťou v rámci aktuálneho politického diania. Z relevantných informácií o krajine pôvodu žalobcu, ktoré do spisu zabezpečil správny orgán a rovnako počas administratívneho konania a aj konania na súde zastúpený žalobca, je zrejma veľmi nestabilná bezpečnostná situácia kresťanov v Egypte aj keď s výraznejšou mierou v severnej časti Sinajského polostrova. Správny orgán síce **skonštatoval situáciu kresťanov, ktorí v mnohých oblastiach Egypta čelia sektárskemu násiliu ale bez opodstatneného dôvodu domnievať sa že prenasledovaným je aj žalobca**. Za prenasledovanie podľa neho nemožno považovať problémy žalobcu spočívajúce vo vypytovaní sa na jeho kresťanské meno, náboženské presvedčenie vyhrážky od neznámych ľudí či otázky spojené s predávaním alkoholu v hoteli v ktorom pracoval. V uvedenom kontexte je správny orgán potrebné vytknúť, že túto situáciu len skonštatoval, čím naplnil len **objektívne atribúty stránky prenasledovania**, bez ich prepojenia bez ohľadu na **subjektívny prvok, strach žalobcu vyvolaný prežitými udalosťami, podmienený celkovou náboženskou situáciou v krajine pôvodu**.

Psychické násilie nie je v zákone o azyle definované, ide však o formu násillia vyznačujúcu sa tým, že obeť násillia je vystavená takému správaniu zo strany agresora, ktoré u nej môže vyvolať psychickú traumu, a to vrátane úzkosti, chronickej depresie, alebo posttraumatickej stresovej poruchy. Jedným zo znakov psychického násillia je jeho opakovaný a dlhodobý charakter.

Potreba zaoberať sa úvahami v tomto smere je vyvolaná aj závermi rozsudku NS SR sp. zn. 1Sžs/17/2016 zo dňa 11.10.2016, podľa ktorého „Vo všeobecnosti by mal byť strach žiadateľa o medzinárodnú ochranu opodstatnený, ak je schopný primeraným spôsobom dokázať, že jeho ďalší pobyt v krajine jeho pôvodu sa pre neho už stal z niektorého z dôvodov uvedených v definícii neznesiteľný resp. by sa stal neznesiteľným, keby sa tam vrátil. Takéto úvahy **nemusia nevyhnutne vychádzať z osobnej skúsenosti** žiadateľa,„, ale to **čo sa stalo príbuzným, priateľom alebo iným príslušníkom tej istej sociálnej skupiny môže nasvedčovať tomu, že jeho obavy z toho, že sa sám stane obeťou prenasledovania, sú opodstatnené**, preto pojem obavy a vzťahuje nielen na osoby, ktoré už boli prenasledované, ale tiež na osoby, ktoré sa chcú vyhnúť situáciám prinášajúcim riziko prenasledovania.“

Podľa rozsudku Najvyššieho súdu SR, sp. zn. 6 SžoKS 102/06 „môžu byť za prenasledovanie považované také znášané alebo obávané akty, ktoré musia byť dostatočne závažné svojím charakterom alebo opakovaním sa, musia pritom preukázateľne brániť osobe, ktorá ich znáša, ďalej žiť vo svojej krajine pôvodu, a tiež musia vychádzať zo skutočností uvedených v čl. 1A Ženevského dohovoru,

teda z príslušnosti k rase, náboženstvu, národnosti, inej sociálnej skupine alebo politickým názorom. Ohrozenie slobody alebo života z vyššie uvedených dôvodov predstavuje perzekúciu - činnosť diskriminačného alebo veľmi urážlivého charakteru vykonávanú prostredníctvom úradov krajiny alebo realizovanú skupinami obyvateľstva, ak je úradmi tolerovaná alebo ak úrady nie sú schopné a ochotné zaistiť potrebnú ochranu perzekvovaných“.

Prítomnosť uvedených znakov je možné pozorovať aj v prípade žalobcu a z vyššie uvedeného je zrejmé, že tento skutočne nemal k **účinnnej ochrane pred prenasledovaním v krajine pôvodu prístup**, čo vyplýva z predložených správ o krajine pôvodu.

Krajský súd dospel k záveru, že zistenie skutkového stavu vo vzájomných súvislostiach, najmä z pohľadu jeho **prospektívneho charakteru** tak bolo v preskúmvanej veci nedostatočné, čo malo za následok aj nesprávne právne posúdenie veci. Z uvedených dôvodov súd vrátil vec žalovanému na ďalšie konanie a rozhodnutie. V tomto bude povinnosťou správneho orgánu vysporiadať sa so všetkými tvrdeniami žalobcu vo veci správneho vyhodnotenia jeho prenasledovania v krajine pôvodu v komplexe ním uvádzaných skutočností. Z celkového vykonaného dokazovania žalovaného podľa názoru krajského súdu nebolo možné bez pochybností vyvodiť záver, že žalobcovi v krajine pôvodu nehrozí prenasledovanie z dôvodu jeho vierovyznania koptského kresťana, a žalobcom uvádzanými následkami s tým spojenými, existujúcim dopadom na jeho rodinu a možnými hrozbami v prípade jeho návratu do krajiny pôvodu a jeho výpovede vyhodnotil v kontexte celkovej bezpečnostnej situácie v Egypte.”

Rozsudok Krajského súdu v Bratislave, sp.zn. 4SaZ/3/2017 zo dňa 16.06.2017

Kľúčové slová: zjavne neopodstatnená žiadosť, dôvody iné ako uvedené v §§ 8, 10, 13a, 13b zákona o azyle, nezohľadnenie veku blízkeho mladistvému, nedostatočné zistenie skutkového stavu

Skutkové okolnosti prípadu

Žiadateľ požiadal o udelenie azylu z dôvodu obavy z návratu do Pakistanu. V konaní vypovedal, že pakistanská armáda si myslí, že pomáhal príslušníkom Talibanu a na druhej strane si Taliban myslí, že pracoval pre armádu. Žiadateľových dvoch priateľov niekto zastrelil ranami do hlavy. Žiadateľ mal strach, bál sa o svoj život, a preto utiekol z krajiny. Žiadateľ mal v čase konania čerstvých 18 rokov.

Migračný úrad zamietol jeho žiadosť o azyl ako zjavne neopodstatnenú. Keďže s takýmto rozhodnutím žiadateľ nesúhlasil, podal správnu žalobu na Krajský súd v Bratislave, ktorý sa stotožnil s jeho žalobnými námietkami. Z dôvodov, že migračný úrad nedostatočne zistil skutkový stav a vydal predčasné rozhodnutie

bez zohľadnenia mladého veku žiadateľa, Krajský súd v Bratislave rozhodnutie migračného úradu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

Z odôvodnenia

„K žalobnému bodu týkajúceho sa nedostatočne zisteného stavu veci: Súd po preskúmaní napadnutého rozhodnutia z pohľadu tohto žalobného bodu dospel k presvedčeniu, že je dôvodný. **Zamietnutie žiadosti o azyl ako zjavne neopodstatnenej** je vo svojej podstate rozhodnutím **procesného charakteru** na tom skutkovom základe, že žiadateľ o azyl o azyl požiadal **z iných dôvodov ako sú dôvody uvedené v §§ 8, 10, 13a, 13b zákona o azyle**. Ak by teda žalobca ako dôvod podania žiadosti o azyl prezentoval dôvod či **dôvody, ktoré nad akúkoľvek pochybnosť sú inými** ako tie, ktoré sú uvedené v §§ 8, 10, 13a, 13b zákona o azyle, aplikácia § 12 ods. 1 písm. a) zákona o azyle by bola nespochybniteľnou.

Je skutočnosťou, že žalobca na otázku, aby uviedol dôvody svojej žiadosti uviedol, že sa bojí vrátiť do Pakistanu, nakoľko sa bojí armády, lebo s myslia, že pomáhal Talibanu a tiež sa bojí Talibanu, lebo si myslia, že pracoval pre armádu. Tiež uviedol, že mal dvoch kamarátov, ktorých pred 3 rokmi niekto zastrelil, tiež že už nemal čo robiť, bál sa o život a preto odišiel z Pakistanu.

Podľa názoru súdu takto žalobcom interpretovaný dôvod žiadosti o azyl **iba naznačuje možnú dôvodnosť postupu podľa § 12 ods. 1 písm. a) zákona o azyle, rovnako ako iba naznačuje možné prezentovanie dôvodu, § 8, resp. § 13a zákona o azyle. Pre objasnenie - spresnenie dôvodu žalobcovej žiadosti o azyl však žalovaný nevykonal potrebné dokazovanie**, ktoré podľa názoru súdu malo spočívať v bližšom ozrejmení žalobcom uvádzaných dôvodov. Objektívne bol žalobca v čase spísania dotazníka pred žalovaným (21.3.2017) **vo veku blízkom veku nepľnoletosti** (narodil sa podľa vlastného udania 10.1.1999) a má **iba základné vzdelanie**, teda žalobca mohol predpokladať určitú **nepresnosť či povrchnosť v jeho vyjadrovaní sa**. Pokiaľ teda pred žalovaným opísal dôvody svojej žiadosti o azyl tak, ako to je zaznamenaná v spísanom dotazníku, podľa názoru súdu **bolo povinnosťou žalovaného položiť žalobcovi otázky, smerujúce k bližšiemu ozrejmieniu jeho obáv**. A to tak vo vzťahu k obavám smerujúcim voči pakistanskej armáde, ako aj voči Talibanu, aby bolo **nad akúkoľvek pochybnosť zrejme z akých dôvodov o azyl požiadal**. V tejto súvislosti však súd poznamenáva, že nie je úlohou a ani povinnosťou žalovaného za žiadateľa vyhľadávať dôvody žiadosti o azyl. Je však jeho povinnosťou **spôľahlivo zistiť dôvod žiadosti o azyl** - v danom prípade, ak bolo vyjadrenie žalobcu nepresné či neurčité, **doplňujúcou otázkou (či otázkami), ktorá však nesmie byť kapcióznou či sugestívnou**, objasniť dôvod žiadosti žalobcu o poskytnutie medzinárodnej ochrany.

Pretože **žalovaným vykonané dokazovanie formou spísania dotazníka nedáva podklad pre spoľahlivé konštatovanie, že žalobcom udávané dôvody jeho žiadosti o azyl sú inými, ako sú dôvody § 8, § 13a zákona o azyle** a pretože

takýto postup žalovaného súd vyhodnotil ako nedostatočné zistenie stavu vecí, súd napadnuté rozhodnutie žalovaného zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

V ďalšom konaní bude úlohou žalovaného predvolať žalobcu na doplňujúci pohovor a tento zamerať na odstránenie nejasností, či nepresností, týkajúcich sa žalobcom prezentovaného dôvodu (dôvodov) jeho žiadosti o azyl. Podľa jeho výsledku bud' vydať opätovne rozhodnutie o zamietnutí žiadosti o azyl ako zjavne neopodstatnenej, alebo vykonať náležité dokazovania a vo veci rozhodnúť meritórne v intenciách zákona o azyle.“

Rozsudok Krajského súdu v Košiciach, sp.zn. 5SaZ/5/2017 zo dňa 26.04.2017

Kľúčové slová: Dublinské konanie, Maďarská republika, systémové nedostatky, neľudské alebo ponižujúce zaobchádzanie, čl. 3 ods. 2 druhý pododsek Dublinského nariadenia, prístup dublinských navrátilcov k azylovému konaniu a dodržiavanie zásady *non-refoulement*, Srbsko, tretia bezpečná krajina

Skutkové okolnosti prípadu

Žiadateľ požiadal na Slovensku o azyl z dôvodu obavy o svoj život v Nigérii v prípade návratu, a z dôvodov zachovania jednoty rodiny s rodinnými príslušníkmi – občanmi Slovenskej republiky. Žiadateľ o azyl sa nechcel vrátiť do Maďarska kvôli systémovým problémom v maďarskom azylovom konaní, kde mu hrozilo, že ako dublinskému navrátilcovi jeho opakovaná žiadosť o azyl nebude preskúmaná v merite vecí, ale bude priamo ďalej vyhostený do Srbska, odkiaľ pôvodne na územie Maďarska vstúpil, prípadne bude vrátaný až do domovskej krajiny. Žiadateľ sa taktiež nechcel vrátiť do Maďarska z dôvodu, že sa obával, že bude zaistený.

Migračný úrad sa dôvodmi, pre ktoré žiadateľ odišiel z krajiny pôvodu, nezaoberal. Podľa tzv. Dublinského konania – t.j. konania na určenie členského štátu zodpovedného za posúdenie konkrétnej žiadosti o azyl, uplatnilo sa v tomto prípade pravidlo, že zodpovedný je ten štát, ktorý vydal víza alebo povolenie na pobyt. Žiadateľ mal predtým ako manžel slovenskej občianky pobytový preukaz rodinného príslušníka občana EÚ v Maďarsku. Migračný úrad určil podľa Dublinského nariadenia, že krajina, ktorá má posúdiť jeho žiadosť o azyl, je Maďarsko a zamietol žiadateľovu žiadosť o azyl na Slovensku ako neprípustnú. Žiadateľ s týmto rozhodnutím nesúhlasil, preto podal správnu žalobu na Krajskom súde v Košiciach, ktorý sa priklonil k jeho námietkam a napadnuté rozhodnutie v celom rozsahu zrušil a vec vrátil migračnému úradu na nové posúdenie a rozhodnutie.

Z odôvodnenia

„Z ustanovenia čl. 3 ods. 2 Dublinského nariadenia III vyplýva, že v rámci dublinského systému nemožno premiestňovať žiadateľov o medzinárodnú ochranu do členského štátu, v ktorom azylové konanie alebo podmienky prijímania žiadateľov o medzinárodnú ochranu vykazujú **systémové chyby z hľadiska záväzných štandardov Spoločného európskeho azylového systému**, že by v prípade premiestnenia žiadateľa do tejto krajiny dublinského systému vzniklo **riziko neludského, či ponižujúceho zaobchádzania s týmto žiadateľom** v zmysle čl. 4 Charty základných práv Európskej únie, resp. čl. 3 Dohovoru o ochrane ľudských právach a základných slobôd.

Ohľadne azylového systému v Maďarsku **je však potrebné zobrať do úvahy aj správy, na ktoré sa odvoláva žalobca a ktoré poukazujú na nedostatky azylového systému** v Maďarsku, či už ide o správu UNHCR z 10.4.2017 „UNHCR urges suspension of transfers of asylum seekers to Hungary under Dublin“, z ktorej vyplýva, že UNHCR vyzval všetky ostatné európske štáty na dočasné pozastavenie všetkých návratov do Maďarska podľa nariadenia Dublin III. ako aj analýzu Európskeho výboru pre utečencov a exilantov – ECRE (European Council for refugees and Exiles), pričom ECRE sa dlhodobo prihovára za to, aby štáty pozastavili akékoľvek návraty žiadateľov o azyl do Maďarska. Pritom zdroje informácií, o ktoré sa opiera ECRE pochádzajú z Maďarského helsinského výboru, AIDA, UNHCR. Navyše v októbri 2016 ECRE vyzvalo štáty, aby upustili od transferov do Maďarska vzhľadom na retroaktívnu aplikáciu koncepcie tretej bezpečnej krajiny na osoby, ktoré vstúpili do Maďarska zo Srbska.

Pokiaľ sa však týka **azylového systému v Maďarsku**, a či tento vykazuje určité **systémové chyby** a teda, či je aplikovateľný **postup podľa čl. 3 ods. 2 druhý pododsek Dublinského nariadenia III**, súd poukazuje aj na rozhodovaciu činnosť súdov v jednotlivých krajinách EÚ. Napríklad z rozhodnutia Nejvyššího správného soudu ČR sp. zn. 5Azs195/2016 z 12.9.2016 vyplýva, že tento zrušil rozsudok krajského súdu v Hradci Králové, ako aj rozhodnutie Ministerstva vnútra týkajúceho sa určenia Maďarska ako príslušnej krajiny na posúdenie jeho žiadosti o medzinárodnú ochranu podľa Dublinského nariadenia III. práve v dôsledku posúdenia systémových nedostatkov azylového konania v Maďarsku.

Okrem iného NSS ČR v predmetnom rozsudku poukázal na rozhodovaciu činnosť aj iných súdov v ČR, napríklad Krajského súdu v Prahe sp. zn. 49Az97/2015-82 zo 14.1.2016, ktorý sa zaoberal **otázkou, či premiestneniu žiadateľa do Maďarska nebránia systémové chyby v azylovom konaní, alebo podmienky prijímania žiadateľov** a uviedol, že v správe projektu AIDA (Asylum Information database) z októbra 2015, je uvedené, že žiadosti o azyl, ktorí na územie Maďarskej republiky prišli z územia Srbska môžu byť na základe nariadenia maďarskej vlády č. 191/2015 a ustanovenia §9 maďarského zákona o azyle (č. 80 z roku 2007) odmietnuté v skrátenej konaní ako neprípustné, a voči tomu sa dá brániť iba žalobou podanou v 30-dňovej lehote. Súd rovnako rozsiahlo poukazuje na údaje

z Eurostatu a konštatuje, že obavy žalobcu z nevybavenia jeho žiadosti o medzinárodnú ochranu v Maďarsku v primeranej lehote, či dokonca jej vecného neprejednaní, ako aj z následnej nemožnosti účinnej obrany proti takémuto rozhodnutiu, sú oprávnené. Súd konštatoval, že azylový systém v Maďarsku vykazuje systémové chyby, ktoré neumožňujú odovzdanie žalobcu k vybaveniu jeho žiadosti o udelenie medzinárodnej ochrany do Maďarskej republiky. Ďalej Krajský súd rovnako uviedol, že aj keď súdu neprislúcha prezumovať rozhodnutie maďarských úradov, hrozí v prípade odovzdania žalobcu do Maďarskej republiky jeho odovzdanie do Srbska, ako bezpečnej krajiny (...) podľa nariadenia maďarskej vlády bez toho, aby **jeho žiadosť bola meritórne posúdená**, pričom zo správy UNHCR z augusta 2012 vyplýva, že azylový systém v Srbsku má veľa nedostatkov a dokedy tieto nedostatky budú odstránené, **nemá byť Srbsko považované za bezpečnú krajinu z hľadiska medzinárodnej ochrany** a toto stanovisko UNHCR doposiaľ nebolo revidované. Podľa správ HRW (Human Rights Watch) dochádza v Srbsku k porušovaniu práv žiadateľov o azyl, ktoré podľa súdu dosahujú **intenzitu neludzského a ponižujúceho zaobchádzania v zmysle čl. 4 Charty** základných práv EÚ. Podľa súdu sa v období od septembra do novembra 2015 o viac ako 50.000 znížil počet žiadateľov o medzinárodnú ochranu v Maďarskej republike, pričom sa možno odôvodnene domnievať, že maďarské úrady vo veľkej miere využívajú **skrátene konanie** pri vybavovaní žiadostí a vracajú žiadateľov o azyl **do Srbska**, ktoré však v súčasnosti **nie je bezpečnou krajinou**, aj keď je za takúto považované zo strany maďarskej vlády. V prípade existencie takto **automatizovanej procedúry** na strane maďarských úradov, ktorá je **v rozpore so zásadou „non refoulement“**, nemožno Maďarskú republiku považovať za krajinu, kde nie je dôvodná obava, že podmienky prijatia žiadateľov v danom členskom štáte so sebou nesú **riziko neludzského, či ponižujúceho zaobchádzania v zmysle čl. 4 Charty** základných práv EÚ.

NSS ČR takisto poukázal na to, že rovnako aj mnohé iné súdy iných členských štátov EÚ (správa ECRE – Case law Fact Sheet – Prevention of Dublin Transfers to Hungary) pristúpili k aplikácii čl. 3 ods. 2 druhý pododsek Dublinského nariadenia III. a pozastavili premiestňovanie žiadateľov o azyl do Maďarska. Poukázal pritom bližšie na rozsudok britského Vrchného súdu z 5.8.2016 Ibrahim and Abasi v. SSHD, pričom súd si vyžiadal informácie od Európskej komisie vzťahujúce sa na konanie o porušení povinnosti členským štátom, ktoré bolo začaté voči Maďarsku v dôsledku prijatých zmien v azylovej úprave, ktoré sú rovnako podľa názoru Európskej únie v rozpore s právnymi predpismi Spoločného azylového systému a odporujú medzinárodnému právu. Za hlavné nedostatky maďarského azylového systému EK v tejto súvislosti označila **obmedzenie možnosti uviesť v rámci súdneho prieskumu** správnych rozhodnutí vo veci medzinárodnej ochrany **nové skutočnosti, stanovenie lehoty 8 dní od doručenie žaloby**, v ktorej musí súd vydať rozhodnutie na základe dostupných dokumentov a na základe skutkového a právneho **stavu ku dňu vydania** správneho rozhodnutia, **absenciu automatického odkladného účinku** žaloby proti rozhodnutiu

správneho orgánu vo veci medzinárodnej ochrany, **absenciu práva žalobcu na nariadenie súdneho pojednávania**, zverenie právomoci meritórne rozhodovať o žalobách vo veci medzinárodnej ochrany súdnym úradníkom **v rámci konania vykonávaného na hraniciach**, a v neposlednom rade tiež skutočnosť, že maďarské právo označuje **Srbsko za bezpečnú tretiu krajinu**.

Nie je bez významu ani ostatné rozhodnutie týkajúce sa posudzovania azylovej procedúry v Maďarskej republike zo strany Európskeho súdu pre ľudské práva v prípade Illia a Ahmed proti Maďarsku zo dňa 14.3.2017, na ktoré poukazoval žalobca. ESLP v tomto prípade považoval za **nezákonné pozbavenie osobnej slobody** sťažovateľov, ich umiestnenie v tranzitnej zóne bez právneho rámca a konštatoval **porušenie možnosti prístupu k účinnému opravnému prostriedku, ako aj porušenie čl.3 vo vzťahu k ich vyhosteniu do Srbska**.

Absolútnosť práva podľa čl. 3 Dohovoru znamená, že je aplikovateľné na všetkých ľudí, na každom mieste, v každom čase a nie je ničím limitované, t.j. s výkonom tohto práva nie sú spojené žiadne výnimky, čo potvrdzuje aj dikcia čl. 15 ods. 2 Dohovoru, podľa ktorého nemožno odstúpiť od čl.2, okrem úmrtí vyplývajúcich z dovolených vojnových činov a čl. 3,4 opd. 1 a 7. (napr. IV. ÚS 331/08.)

Možné porušenie absolútneho zákazu zlého zaobchádzania v zmysle čl. 3 Dohovoru a čl. 16 ods. 2 Ústavy SR vyvoláva **procesnú povinnosť štátu zabezpečiť účinné úradné vyšetrenie tvrdeného zlého zaobchádzania**, pričom pojem „účinné“ zahŕňa predovšetkým atribúty dôkladnosti, rýchlosti, nezávislosti a nestrannosti (obdobne napr. III.ÚS 70/*01, III.ÚS 86/05, III. ÚS 194/06).

Správny súd má za to, že **správna úvaha v zmysle čl. 3 ods. 2 druhý pododsek Dublinského nariadenia III, týkajúca sa premiestnenia žiadateľa, by mala byť zahrnutá v rozhodnutí o premiestnení žiadateľa bez ohľadu nato, do akej krajiny má byť žiadateľ premiestnený** (napr. rozsudok NSS ČR z 25.02.2015, č.k. 1 Azs 248/2014-27). Žalovaný mal teda **posúdiť, či v prípade Maďarska existujú závažné dôvody sa domnievať, že tu dochádza k systémovým chybám** pokiaľ ide o konanie o azyle a podmienky prijímania žiadateľov, na základe ktorých je tu riziko, že žiadateľom hrozí neľudské alebo ponižujúce zaobchádzanie v tejto krajine, ako krajine, ktorá je zodpovedná za posúdenie ich žiadosti o medzinárodnú ochranu.

Preto vzhľadom na popisovaný negatívny vývoj v rámci maďarského azylového systému, na ktorý reagovali súdy rôznych členských štátov EÚ, správny orgán v danom prípade **mal vziať tieto vážne pochybnosti o nedostatkoch azylového systému v Maďarsku do úvahy**.

Správny súd má za to, že správny orgán dôsledne neposúdil okolnosti daného prípadu, čo mohlo mať za následok vznik takých nedostatkov v jeho rozhodnutí, ktoré mohli spočívať v porušení práv zaručených žalobcovi čl.16 ods.2 Ústavy SR, ako aj čl.3 Dohovoru a čl.4 Charty, nakoľko **dôsledne neposúdil systémové chyby azylového konania, ako aj podmienky prijímania žiadateľov o azyl** v Maďarskej republike. Bude teda predovšetkým na žalovanom, aby najmä

zohľadnil stav konaní o žiadostiach o udelení medzinárodnej ochrany v Maďarskej republike a aby zvážil prípadnú aplikáciu čl. 3 ods. 2 tretí pododsek Dublinského nariadenia III.“

Rozsudok Krajského súdu v Košiciach, sp.zn. 5SaZ/7/2017 zo dňa 31.07.2017

Kľúčové slová: Dublinské konanie, Bulharská republika, systémové nedostatky, neľudské alebo ponižujúce zaobchádzanie so žiadateľmi o azyl, správna úvaha podľa čl. 3 ods. 2 druhý pododsek Dublinského nariadenia, prístup dublinských navrátilcov k azylovému konaniu, dodržiavanie zásady *non-refoulement*

Skutkové okolnosti prípadu

Žiadateľ požiadal na Slovensku o azyl z dôvodu obavy o svoj život v Pakistane, ako aj z dôvodu, že sa nechce vrátiť do Bulharska, ktoré bolo prvou krajinou, kde požiadal o azyl. Žiadateľ sa do Bulharska nechcel vrátiť z dôvodu nepriateľského naladenia domáceho obyvateľstva a z dôvodu neľudského zaobchádzania policajných príslušníkov s utečencami. Žiadateľ uviedol, že bol opakovane v Bulharsku zbitý (facky, slzný sprej, paralyzér a iné).

Migračný úrad neposudzoval jeho žiadosť o azyl v merite veci, teda sa dôvodmi, pre ktoré odišiel z krajiny pôvodu, nezaoberal. Dublinské stredisko realizovalo len tzv. Dublinské konanie – t.j. konanie na určenie členského štátu zodpovedného za posúdenie konkrétnej žiadosti o azyl. Žiadateľ bol zaevidovaný najprv v Bulharsku, a preto migračný úrad určil podľa Dublinského nariadenia, že krajina, ktorá má posúdiť jeho žiadosť o azyl, je Bulharsko. Zamietol žiadateľovu žiadosť o azyl na Slovensku ako neprípustnú a rozhodol, že sa žiadateľ musí vrátiť do Bulharska. Žiadateľ s týmto rozhodnutím nesúhlasil, preto podal správnu žalobu na Krajskom súde v Košiciach, kde namietal, že migračný úrad nedostatočne zistil skutkový stav vo vzťahu k možnému neľudskému zaobchádzaniu, ktoré žiadateľovi v Bulharsku po návrate hrozí. Uvádza, že v prípade Bulharska je závažný dôvod sa domnievať, že v konaní o azyle a v podmienkach prijímania žiadateľov existujú v danom členskom štáte systémové nedostatky, na základe ktorých hrozí žiadateľovi neľudské alebo ponižujúce zaobchádzanie. Žiadateľ taktiež namietal, že závery migračného úradu nemali v administratívnom spise oporu. Krajský súd v Košiciach sa stotožnil s jeho námietkami a napadnuté rozhodnutie v celom rozsahu zrušil.

Z odôvodnenia

„Z ustanovenia čl. 3 ods. 2 Dublinského nariadenia III vyplýva, že v rámci dublinského systému nemožno premiestňovať žiadateľov o medzinárodnú ochranu do členského štátu, v ktorom azylové konanie alebo podmienky

prijímania žiadateľov o medzinárodnú ochranu vykazujú **systemové chyby z hľadiska záväzných štandardov Spoločného európskeho azylového systému**, že by v prípade premiestnenia žiadateľa do tejto krajiny dublinského systému vzniklo **riziko neludzského, či ponížujúceho zaobchádzania s týmto žiadateľom** v zmysle čl. 4 Charty základných práv Európskej únie (Charta), resp. čl. 3 Dohovoru o ochrane ľudských právach a základných slobôd (Dohovor).

Správny súd vo svojej predchádzajúcej rozhodovacej činnosti, ako aj s prihliadnutím na rozhodovaciu činnosť iného súdu v členskom štáte Európskej únie, ktorý sa zaoberal výkladom Dublinského nariadenia III uzavrel, že **správna úvaha v zmysle čl. 3 ods. 2 druhý pododsek Dublinského nariadenia III, týkajúca sa premiestnenia žiadateľa, by mala byť zahrnutá v rozhodnutí o premiestnení žiadateľa bez ohľadu nato, do akej krajiny má byť žiadateľ premiestnený** (napr. rozsudok NSS ČR z 25.02.2015, č.k. 1 Azs 248/2014-27). Bolo teda **povinnosťou žalovaného posúdiť, či v prípade Bulharska existujú závažné dôvody sa domnievať, že tu dochádza k systémovým chybám** pokiaľ ide o konanie o azyle a podmienky prijímania žiadateľov, na základe ktorých je tu riziko, že žiadateľom hrozí neludzské alebo ponížujúce zaobchádzanie v tejto krajine, ako krajine, ktorá je zodpovedná za posúdenie ich žiadosti o medzinárodnú ochranu.

V danom prípade správny orgán svoju správnu úvahu, týkajúcu sa posúdenia Bulharskej republiky, z tohto pohľadu zahrnul do svojho rozhodnutia, ktoré je predmetom súdneho prieskumu, pričom uviedol, že dôkladne prešetril či podmienky v bulharských táboroch pre cudzincov, ktorí sú v azylovom konaní, neindikujú neludzské, či ponížujúce zaobchádzanie so žiadateľmi o azyl nachádzajúcimi sa v Bulharsku vrátane tých, ktorí boli na základe Dublinského nariadenia III vrátení na územie Bulharska.

Pri dôkladnom posúdení administratívneho spisu žalovaného súd zistil, že **v administratívnom spise žalovaného, vzhľadom na výpočet správ, na ktoré žalovaný poukazoval, že z týchto vychádzal** a ktoré odôvodňovali jeho záver, že v prípade Bulharskej republiky neexistujú systemové chyby v konaní o azyle a podmienkach prijímania žiadateľov, na základe ktorých hrozí žiadateľom neludzské alebo ponížujúce zaobchádzanie v zmysle článku 4 Charty základných práv Európskej únie, sa nachádza len informácia z Bulharskej republiky doručená žalovanému dňa 05.04.2017.

Žalovaný v administratívnom konaní **má zhromaždiť pred vydaním svojho rozhodnutia náležité podklady, a to presné a aktuálne informácie z rôznych zdrojov a v danom prípade aj o členskom štáte EÚ, do ktorej má byť žalobca vrátený** v rámci dublinského konania. Keďže žalovaný okrem vyššie uvedenej správy z Bulharskej republiky nezhrmaždil žiadne dôkazy týkajúce sa aktuálneho stavu azylového konania a podmienok prijímania žiadateľov o medzinárodnú ochranu v Bulharsku, **nemajú jeho závery, ktoré v tomto smere urobil, oporu v administratívnom spise.**

Za zásadný nedostatok teda správny súd považuje tú skutočnosť, že **správy k fungovaniu azylového systému v Bulharsku, na ktoré žalovaný v preskúmanom rozhodnutí poukazuje a z ktorých vychádzal, netvorí súčasť administratívneho spisu.** Závery, ktoré z nich žalovaný urobil, teda **nemajú oporu** v administratívnom spise.

Správny súd dopĺňa, že povinnosťou správneho orgánu je jeho správnu úvahu v zmysle čl. 3 odsek 2 druhý pododsek Dublinského nariadenia III v prípade, ak sa možno domnievať, že štát primárne určený za zodpovedný vykazuje určité systémové chyby v konaní o azyle a podmienkach prijímania žiadateľov, túto svoju správnu úvahu rozvinúť smerom, či tu existujú tieto závažné dôvody, najmä **vysporiadať sa už so skutočnosťami, ktoré vyšli v konaní najavo** a na ktoré poukazoval žalobca počas celého konania, zistiť ako bulharská strana **pristupuje k tzv. dublinským navrátilcom** najmä pokiaľ sa týka **vybavovania ich žiadostí o medzinárodnú ochranu a dodržiavanie zásady non-refoulement**, a svoje zistenia náležite odôvodniť s tým, že tieto majú mať podklad v dokazovaní vykonanom správnym orgánom, ktoré má byť aj súčasťou administratívneho spisu."

ROK 2018

Rozsudok Najvyššieho súdu SR, sp.zn. 10Sžak/9/2018 zo dňa 28.08.2018

Kľúčové slová: prenasledovanie z náboženských dôvodov, prenasledovanie z národnostných dôvodov, vážne bezprávie, zraniteľný žiadateľ o azyl

Skutkové okolnosti prípadu

Žiadateľ je občan Turecka, kurdskej národnosti, ktorý po príchode do Európy konvertoval z islamu na kresťanstvo. Svoju žiadosť o azyl odôvodnil obavou z prenasledovania z národnostných a náboženských dôvodov, ako aj zlou bezpečnostnou situáciou na juhovýchode Turecka, odkiaľ pochádza a taktiež praktickou nemožnosťou presídlenia v rámci krajiny. Migračný úrad svojím rozhodnutím žiadateľovi neudelil azyl a neposkytol doplnkovú ochranu. Proti tomuto rozhodnutiu podal žiadateľ správnu žalobu na Krajský súd v Košiciach, ktorý túto správnu žalobu zamietol. Žiadateľ sa preto obrátil na Najvyšší súd SR, ktorý rozhodol tak, že rozhodnutie migračného úradu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

Z odôvodnenia

„Správny orgán vo veciach medzinárodnej ochrany nesie zodpovednosť za náležité zistenie reálií o krajine pôvodu. Špecifikom konania vo veci medzinárodnej ochrany je rovnako zásada, že pri splnení daných podmienok sa uplatňuje pravidlo „v prípade pochybností v prospech žiadateľa o medzinárodnú ochranu“ („benefit of doubt“). Ak sú dané skutočnosti, na základe ktorých možno predpokladať, že k porušeniu základných ľudských práv a slobôd žiadateľov o azyl došlo, alebo mohlo by vzhľadom na postavenie žiadateľa v spoločnosti, s prihliadnutím na jeho presvedčenie, názor, správanie atď., dôjsť, a správny orgán nemá dostatok dôkazov o tom, že to tak nebolo, alebo nemohlo by v budúcnosti byť, potom tieto skutočnosti musí správny orgán v situácii dôkaznej núdze zohľadniť, a to v prospech žiadateľa o azyl.

Vzhľadom na uvedené kasačný súd po preskúmaní veci konštatuje, že správne orgány sa nedostatočne vysporiadali s námietkou sťažovateľa o možnom jeho prenasledovaní z náboženských dôvodov v krajine pôvodu. Žalovaný síce zabezpečil materiály, v ktorých sa nenachádzajú žiadne správy, ktoré by potvrdzovali, že zo strany tureckých autorít dochádza k potlačovaniu, resp. prenasledovaniu kresťanov, ale žalovaný v rámci dokazovania v administratívnom konaní nezabezpečil dôkazy, ktoré by sa týkali prenasledovania osôb, ktoré konvertovali na kresťanstvo. Z dôvodu konvertovania sťažovateľa na kresťanstvo ho už podľa jeho vyjadrení jeho vlastná rodina odmietla a jeden z jeho nevlastných bratov sa mu vyhráždal

smrťou. Z uvedeného dôvodu je potrebné, aby žalovaný doplnil dokazovanie o informácie týkajúce sa prenasledovania osôb, ktoré konvertovali na kresťanstvo v krajine pôvodu sťažovateľa.

K poskytnutiu humanitného azylu kasačný súd uvádza, že z dikcie zákona (vzhľadom na správne uváženie) vyplýva, že na udelenie azylu z humanitných dôvodov nie je právny nárok a súdy, ktoré preskúmavajú rozhodnutia Ministerstva vnútra – Migračného úradu, neurčujú žalovanému, ktoré dôvody má považovať za dostatočné pre udelenie azylu z humanitných dôvodov, a teda ani zrušovať jeho rozhodnutia preto, že nepovažoval za dostatočný dôvod niektorý, ktorý by z pohľadu súdu takýmto mal byť. V tomto prípade však kasačný súd uvádza, že sťažovateľ požiadal o humanitný azyl, ktorý odôvodnil tým, že je osoba so zlým zdravotným stavom, pretože bol u neho diagnostikovaný depresívny syndróm stredne ťažkého stupňa, ale žalovaný dôvod, pre ktorý humanitný azyl neudelil, neodôvodnil dostatočne, naopak odôvodnil ho stroho. Kasačnému súdu nie je zrejmý postup a úvahy žalovaného, ktoré ho viedli k záveru o neudelení azylu z humanitných dôvodov, pretože v administratívnom spise sa nachádzajú lekárske správy psychiatricky, ktorá odporučila sťažovateľovi individuálnu psychoterapiu na psychologickú ambulanciu. To, že po 2 dňoch vysadil lieky nie je dôvod na neudelenie azylu z humanitných dôvodov, pretože uviedol, že ho po užití liekov bolí hlava.

Vzhľadom na uvedené kasačný súd navrhuje doplnenie dokazovania o znalecký posudok z odboru psychiatria za účelom posúdenia psychického stavu sťažovateľa. **Kasačný súd k veci dodáva, že duševná porucha je významným znakom zraniteľnej osoby, patrí aj medzi dôvody hodné udelenia azylu z humanitných dôvodov,** a preto kasačný súd považuje rozhodnutie žalovaného v časti o neudelení humanitného azylu sťažovateľovi za nepreskúmateľné pre nedostatok dôvodov.

Kasačný súd vyhodnotil ako dôvodnú aj námietku sťažovateľa týkajúcej sa nedostatočného odôvodnenia rozhodnutia žalovaného vo vzťahu k neudeleniu doplnkovej ochrany. Podľa názoru kasačného súdu žalovaný si nezaobstaral informácie týkajúce sa zaobchádzania s osobami kurdskej národnosti presídlenými zo zbombardovaných miest v juhovýchodnom Turecku. Žalovaný pri rozhodovaní taktiež nezobral do úvahy za akých okolností neznámi páchatelia vo februári 2017 uniesli sťažovateľa na neznáme miesto, kde sa mu vyhrážali, že v prípade, že nepôjde bojovať do Sýrie na strane bojovníkov Islamského štátu, tak mu odrežú hlavu. Uvedené tvrdenia aj vzhľadom na to, že konvertoval na kresťanstvo a v dotazníku žiadateľa o udelenie azylu uviedol, že je proti islamu, neuznáva túto vieru, a preto mal aj problémy s kolegami v krajine pôvodu, je možné podľa názoru kasačného súdu chápať ako priamu hrozbu, ktorá je považovaná za vážne bezprávie.

Kasačný súd na základe vyššie uvedených dôvodov konštatuje, že krajský súd dospel k nesprávnemu záveru, keď žalobou napadnuté rozhodnutie žalovaného považoval za súladné so zákonom a správnu žalobu zamietol. Nakoľko samotné

preskúmané rozhodnutie žalovaného trpí vadami, ktoré ho činia nezákonným, kasačný súd nezrušil napadnutý rozsudok krajského súdu, ale považoval za potrebné rozhodnúť v zmysle § 462 ods. 2 v spojení s § 457 ods. 1 S. s. p. tak, že rozhodnutie žalovaného zrušil a vec vrátil žalovanému na ďalšie konanie.“

Rozsudok Najvyššieho súdu SR, sp.zn. 1Sžak/9/2018 zo dňa 24.07.2018

Kľúčové slová: právo na súdnu ochranu, riadne odôvodnenie rozsudku, *denegatio iustitiae*

Skutkové okolnosti prípadu

Žiadateľ je osobou bez štátnej príslušnosti, o udelenie azylu žiadal z dôvodu, že v krajine pôvodu je považovaný za separatistu, má problém vybaviť si tam doklady totožnosti, legálne pracovať a normálne žiť. Tiež uviedol, že bol jedenkrát zbitý príslušníkmi polície krajiny pôvodu. Migračný úrad žiadateľovi neudelil azyl ani neposkytol doplnkovú ochranu, a to z dôvodu, že žiadateľa nepovažuje za utečenca, a že mu v krajine pôvodu reálne nehrozí vážne bezprávie. Rozhodnutie migračného úradu žiadateľ napadol správnu žalobou na Krajskom súde v Bratislave s tým, že ho považuje za neodôvodnené, a tiež z dôvodu, že vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci. Po tom, čo Krajský súd v Bratislave správnu žalobu zamietol, podal žiadateľ kasačnú sťažnosť, v ktorej namietal nesprávny procesný postup krajského súdu, spočívajúci v nedostatočnom odôvodnení rozsudku.

Z odôvodnenia

„Sťažovateľ nedostatky odôvodnenia rozsudku spočívajúce v absencii vlastných úvah súdu k námietkam vytýkaným ohľadne hodnotenia podmienok na udelenie azylu a najmä týkajúcej sa preskúmania výroku o neposkytnutí doplnkovej ochrany, vytýkal v podanej kasačnej sťažnosti a z tejto napokon vyvodzoval, že napadnutý rozsudok je nepreskúmateľný a arbitrárny. Vzhľadom na neformálnosť posudzovania kasačnej sťažnosti (§ 453 ods. 2 S. s. p.) kasačný súd túto argumentáciu sťažovateľa zaradil pod dôvod kasačnej sťažnosti podľa § 440 ods. 1 písm. f) S. s. p., t. j. nesprávny procesný postup, ktorým krajský súd znemožnil účastníkovi konania, aby uskutočnil jemu patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Ustanovenie § 440 ods. 1 písm. f) S. s. p. nepochybne špecifikuje odňatie možnosti konať pred súdom (*denegatio iustitiae*), t. j. že ide o tak procesne nesprávny postup súdu, ktorý má za následok znemožnenie realizácie procesných oprávnení účastníka konania, ktoré mu poskytuje Správny súdny poriadok.

Procesným právom účastníka je i právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia. Povinnosť súdu riadne odôvodniť svoje rozhodnutie vyplývajúca z ust. § 139 ods. 2 S. s. p., totiž znamená právo účastníka na dostatočné a presvedčivé odôvodnenie rozhodnutia a jeho porušením sa účastníkovi odníma možnosť náležite a skutkovo aj právne argumentovať proti rozhodnutiu súdu, voči ktorému chce využiť možnosť správnej žaloby. **Nedostatok riadneho a vyčerpávajúceho odôvodnenia súdneho rozhodnutia je preto porušením práva na spravodlivé súdne konanie.**

Súčasťou obsahu základného práva na spravodlivé konanie (obsiahnutého v základnom práve na súdnu ochranu) podľa článku 46 ods. 1 Ústavy a čl. 6 ods. 1 Dohovoru je aj právo účastníka konania na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky skutkovo a právne relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany.

Potreba riadneho odôvodnenia súdneho rozhodnutia, v ktorom súd preskúmava rozhodnutie správneho orgánu, vyplýva aj z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva. Aj keď s ohľadom na túto judikatúru nie je potrebné zdôvodňovať každý argument účastníkov konania, súdne rozhodnutia musia byť odôvodnené a musia obsahovať odpovede súdu na všetky podstatné argumenty prednesené stranami, ktoré uviedli v konaní. **Dôvody musia byť špecifikované s ohľadom na skutkové okolnosti prípadu a nie len odkazovať na právne argumenty a závery správnych orgánov.**

Ústavný súd uviedol, že všeobecný súd nemusí dať odpoveď na všetky otázky nastolené účastníkom konania, ale len na tie, ktoré majú pre vec podstatný význam, prípadne dostatočne objasňujú skutkový a právny základ rozhodnutia bez toho, aby zachádzali do všetkých detailov sporu uvádzaných účastníkmi konania. Preto odôvodnenie rozhodnutia všeobecného súdu, ktoré stručne a jasne objasní skutkový a právny základ rozhodnutia, postačuje na záver o tom, že z tohto aspektu je plne realizované právo účastníka na spravodlivé súdne konanie (m. m. IV. ÚS 112/05, I. ÚS 117/05).

Podľa zistenia kasačného súdu odôvodnenie rozhodnutia krajského súdu neposkytuje žiadne argumentačné podklady na posúdenie, ako sa vysporiadala s výrokom žalovaného o neposkytnutí doplnkovej ochrany, akými vlastnými úvahami sa súd riadil pri utváraní záveru o skutkovom a právnom stave veci a posudzovaní relevancie obsahu právnej argumentácie a žalobných námietok sťažovateľa uplatnených v správnej žalobe. Krajským súdom v odôvodnení vyslovený záver o nesplnení podmienok podľa § 13a alebo 13b zák. č. 480/2002 Z. z. **je preto nepresvedčivý a predčasný a ako taký neposkytujúci dostatočne jasný, zrozumiteľný a náležite odôvodnený výsledok rozhodovacej činnosti, tak „aby sťažovateľ nemusel hľadať odpoveď na nastolenú problematiku v rovine dohadov, aby sa s prijatými závermi bolo možné stotožniť ako s logickým záverom procesu poznania nielen právnych záverov, ale aj záverov skutkových, z ktorých právne závery vychádzajú.“** (III. ÚS 311/07).

Záverom bolo tiež potrebné krajskému súdu vytknúť pochybenie týkajúce sa nedostatku odôvodnenia napadnutého rozsudku aj v časti týkajúcej sa preskúmania výroku o neudelení azylu. Krajský súd sa v tomto smere žalobnými námietkami sťažovateľa síce formálne zaoberal, avšak na tieto odpovedal iba nadmieru stručným spôsobom, bez vlastného hodnotenia preberajúcim argumentáciu a neposkytujúcim tak záruku, že správnej žalobe bola venovaná náležitá pozornosť.

Za daných okolností je nutné považovať takýto rozsudok za nepreskúmatel'ný pre nedostatok dôvodov, nedávajúci dostatočné záruky pre konštatovanie, že bol vydaný spôsobom rešpektujúcim ústavne zaručené právo na spravodlivý proces a teda kasačný súd považoval napadnutý rozsudok krajského súdu za vadný podľa § 440 ods. 1 písm. f) S. s. p.

Kasačný súd na základe vyššie uvedených úvah konštatuje, že krajský súd nedal zákonom predpokladaným spôsobom odpoveď na otázky nastolené sťažovateľom. Preto dospel k záveru o potrebe zrušiť napadnutý rozsudok krajského súdu a vec mu vrátiť v zmysle § 462 ods. 1 v spojení s § 457 ods. 1 S. s. p. tak, ako je to uvedené vo výrokovej časti tohto rozhodnutia.“

Rozsudok Najvyššieho súdu SR, sp.zn. 10Sžak/3/2018 zo dňa 28.3.2018

Kľúčové slová: prenasledovanie z náboženských dôvodov, prenasledovanie z národnostných dôvodov, vážne bezprávie, zraniteľný žiadateľ o azyl

Skutkové okolnosti prípadu

Žiadateľmi o azyl v tomto prípade boli ťažko chorý otec v pokročilom veku a jeho maloletý syn. Počas ich úteku z Afganistanu, došlo k rozdeleniu rodiny – matka a starší syn sa ocitli na Slovensku a otec s mladším synom skončili vo Švédsku. Dlhšie obdobie o sebe navzájom nevedeli. Keď sa im po dlhšej dobe podarilo spojiť, otec aj s maloletým synom prišli na Slovensku, aby sa tu zlúčili s manželkou a starším synom, ktorým bola poskytnutá doplnková ochrana. Dôvodom úteku rodiny z Afganistanu bola obava pred príslušníkmi Talibanu, ktorí uniesli a zabili dcéru žiadateľa. Taktiež žiadateľa fyzicky napadli a poškodili mu jedno oko natoľko, že prišiel o zrak. Následne príslušníci Talibanu od žiadateľa požadovali, aby poslal svojich dospievajúcich synov za účelom ich výcviku pre potreby Talibancov do Pakistanu. Žiadateľ ich požiadavku odmietol, na čo následne začali vyhrážky a rodina sa musela v Afganistane presťahovať na iné miesto. Aj tam ich však vypátrali, čo viedlo rodinu k rozhodnutiu opustiť krajinu a hľadať ochranu v zahraničí.

Migračný úrad neudelil žiadateľovi a jeho synovi azyl, avšak im poskytol doplnkovú ochranu za účelom zlúčenia rodiny. Žiadateľ aj v mene svojho maloletého syna

napadol rozhodnutie migračného úradu v časti o neudelení azylu správnu žalobou, ktorú Krajský súd v Bratislave zamietol. Najvyšší súd SR mal však opačný názor a rozsudok krajského súdu zmenil a vec vrátil migračnému úradu na nové konanie a rozhodnutie.

Z odôvodnenia

“26. Z obsahu administratívneho spisu vyplynulo, že žalovaný v zmysle sťažovateľom uvedených dôvodov žiadosti si zaobstaral informácie a odpovede o krajine pôvodu z Odboru dokumentaristiky a zahraničnej spolupráce na dve otázky: “ Aká je aktuálna bezpečnostná situácia v Afganistane, aj so zameraním sa na provinciu Kandahár, mesto Kandahár? Aká je aktuálna bezpečnostná situácia v provincii Kábul so zameraním sa na mesto Kábul? “ **Z uvedeného vyplýva, že vo vzťahu k skutočnostiam súvisiacim s opodstatnenosťou obáv sťažovateľa a jeho rodiny pred prenasledovaním zo strany neštátnych aktérov v Afganistane, si žalovaný v konaní nezabezpečil nielenže dostatok informácií, ale si nezabezpečil žiadne informácie, ako je zrejmé z obsahu spisu.** Obsah tejto správy ani pri rozhodovaní nezohľadnil, keďže sa rozhodol aplikovať ustanovenie § 13b ods. 1 písm. a) zákona o azyle, pri ktorom sa zohľadnenie rizika vážneho bezprávia a k nemu potrebné informácie o bezpečnostnej situácii v krajine pôvodu žiadateľa nevyžadujú. Podľa názoru kasačného súdu je v záujme čo najpresnejšieho zistenia okolností viažucich sa na tvrdenia žiadateľa o udelenie azylu dbať na formuláciu otázok, na ktoré následne príslušný odbor žalovaného vypracúva odpovede. V danom prípade kasačný súd považoval zistenie skutkového stavu, vo vzťahu k sťažovateľom uvádzaných skutočností, ktoré naznačujú, že krajinu pôvodu opustil pre dôvody uvedené v § 8 zákona o azyle, za nedostatočné.

27. Vo vzťahu k týmto skutočnostiam mal žalovaný vykonať náležité dokazovanie a zistiť všetky podstatné informácie. Žalovaný bez zaobstarania si podkladov k námietkam sťažovateľa vo veci konštatoval, že nesúhlas sťažovateľa s účasťou synov na výcviku a následnom boji proti neveriacim v radoch Talibanu nemožno považovať za prejav odlišného politického názoru. Žalovaný taktiež napadnutie sťažovateľa Talibanami a vyhrážanie sa z ich strany sťažovateľovi a jeho rodine, ako aj smrť dcéry sťažovateľa vyhodnocoval z hľadiska vlastnej úvahy bez zaobstarania si informácií o krajine pôvodu vo vzťahu k týmto otázkam. Tieto skutočnosti nehodnotil ani v príčinnej súvislosti s tým, že sťažovateľ v minulosti zastával funkciu vojenského sudcu. **Bolo nutné zo strany žalovaného zaobstarat' si dostatočné informácie vo vzťahu k súčasnej situácii potvrdzujúcej resp. vyvracajúcej ju ako pôvod možných obáv sťažovateľa v prípade jeho návratu do krajiny pôvodu a zdroj takýchto relevantných informácií identifikovať aj v samotnom rozhodnutí.**

28. Taktiež bolo na správnom orgáne, aby zistil, či sťažovateľ mal alebo má prístup k efektívnej a účinnej ochrane v krajine pôvodu pred Talibanom. Z rozsudku Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 1Sža/17/2008 zo dňa

19.08.2008 vyplýva, že „problémy so súkromnými osobami nemôžu byť dôvodom pre udelenie azylu, pokiaľ politický systém v krajine pôvodu dáva občanom možnosť domáhať sa ochrany svojich práv pred štátnymi orgánmi.“ **V prípade určenia možnosti prenasledovania neštátnymi činiteľmi je potrebné preukázať neschopnosť štátu, strany alebo organizácie ovládajúcej štát alebo podstatnú časť územia poskytnúť ochranu pred týmto jednaním.** Podľa čl. 7 ods. 2 kvalifikačnej smernice (SMERNICA RADY č. 2004/83/ES z 29.04.2004 o minimálnych ustanoveniach pre oprávnenie a postavenie štátnych príslušníkov tretej krajiny alebo osôb bez štátneho občianstva ako utečencov alebo osôb, ktoré inak potrebujú medzinárodnú ochranu) sa má spravidla za to, že je ochrana poskytovaná, ak tieto subjekty učinia primerané kroky k zabráneniu prenasledovania, mimo iné aj zavedením účinného právneho systému pre odhaľovanie, stíhanie a trestanie jednania predstavujúceho prenasledovanie a žiadateľ musí mať k tejto ochrane prístup. K dokázaniu splnenia podmienky, že dané štátne a kvázi štátne subjekty nie sú schopné poskytnúť žiadateľovi ochranu, je potrebné, aby žiadateľ v krajine svojho pôvodu požiadal tieto subjekty o pomoc. Podľa judikatúry Najvyššieho správneho súdu však „**môžu nastať situácie, za ktorých nie je možné ani účelné trvať na predchádzajúcom pokuse žiadateľa o medzinárodnú ochranu usilovať o ochranu v štáte pôvodu k tomu, aby mohla byť považovaná podmienka nemožnosti ochrany vlastného štátu za splnenú**“ a v takom prípade je na mieste, aby správny orgán preveril a prípadne vyvrátil na základe relevantných informácií a správ o štáte pôvodu, či by bola žiadateľovi na základe jeho žiadosti poskytnutá ochrana v štáte pôvodu alebo nie. (rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 1Sža/10/2014 zo dňa 29.04.2014, rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 10Sža/17/2015 zo dňa 20.05.2015).

29. **Kasačný súd považuje v tejto súvislosti za dôležité zdôrazniť, že pokiaľ porušovanie ľudských práv nevzišlo od de facto štátnych orgánov, ale od neštátnych činiteľov, v danom prípade od hnutia Taliban, môže to byť pre udelenie azylu relevantné. V takých prípadoch by sa tieto porušenia ľudských práv mali považovať za akty prenasledovania, ak sú štátne orgány buď neochotne alebo neschopné poskytnúť ochranu pred takýmito činmi** (čl. 6 písm. c/ a čl. 7 Kvalifikačnej smernice). Pokiaľ teda žalovaný dospel k záveru, že dôvody sťažovateľa, pre ktoré žiadal udeliť azyl na území Slovenskej republiky, nemožno považovať za relevantný dôvod pre udelenie azylu na území Slovenskej republiky, takýto záver bez vykonania dokazovania bolo potrebné považovať za predčasný. Ak správny orgán vytkol sťažovateľovi, že sa o takúto ochranu ani nepokúsil, nedostatočne zisťoval skutkový stav veci v kontexte uvedenej politickej a bezpečnostnej situácie, či možnej a reálnej ochrany sťažovateľa zo strany štátu.

30. K argumentácii žalovaného týkajúcej sa posúdenia sťažovateľových obáv z prenasledovania z dôvodu politického presvedčenia kasačný súd uvádza, že pre posúdenie tejto otázky **nemusí byť podstatným, či sťažovateľ bol politicky aktívnym. Zároveň podstatným v danom prípade nie je ani skutočné politické presvedčenie sťažovateľa.** Zo zápisnice o podaní vyjadrenia zo dňa 27.03.2017

vyplýva, že sťažovateľom bol členom Ľudovej demokratickej strany, pričom k tomu žalovaný v preskúmanom rozhodnutí iba uviedol, že: „Ako je z pohovoru zrejmé, o politiku sa aktívne nezaujímal napriek členstvu v Ľudovej demokratickej strane. To znamená, že v jeho prípade možno prenasledovanie politickými stranami vylúčiť.“ Tento záver žalovaného kasačný súd nepovažuje za správny vzhľadom na to, že **v určitých situáciách nie je potrebné aby ohrozená osoba aktívne prejavovala svoje politické názory (verejne, výslovne) ale už samotná či nechota spolupracovať s pôvodcami prenasledovania môže byť (konsenzuálnym) vyjadrením politických názorov.** Podľa názoru kasačného súdu za situácie, že sťažovateľ sa v minulosti stretol s vyhrážkami a napadnutím zo strany príslušníkov Talibanu, odmietol účasť svojich synov na výcviku a následných bojoch proti neveriacim v radoch Talibanu, vzhľadom na smrť jeho dcéry, funkciu sudcu, ktorú v minulosti vykonával a členstvo v politickej strane, možno tieto skutočnosti vnímať ako prejav odlišného politického názoru predstavujúci potrebu poskytovania medzinárodnej ochrany, čo bolo nutné skúmať žalovaným vzhľadom na konkrétnu situáciu v krajine pôvodu. Vo vzťahu k týmto otázkam si žalovaný nezaobstaral žiadne informácie. Vzhľadom na vyššie uvedené rozporuplne a v rozpore s vyjadreniami sťažovateľa vyznieva aj názor krajského súdu, že sťažovateľovi sa síce príslušníci Talibanu vyhrážali, nikdy ho však osobne nekontaktovali, pričom krajský súd dospel k nesprávnemu záveru o dostatočne zistenom skutkovom stave zo strany žalovaného.

31. Je nevyhnutné poukázať aj na to, že v zmysle § 2 pís. d) bod 1 zákona o azyle možno pod prenasledovaním rozumieť aj závažné alebo opakované konanie spôsobujúce vážne porušovanie základných ľudských práv alebo súbeh rôznych opatrení, ktorý postihuje jednotlivca podobným spôsobom, ktoré spočíva najmä v použití fyzického alebo psychického násillia vrátane sexuálneho násillia. Psychické násillie nie je v zákone o azyle definované, ide však o formu násillia vyznačujúcu sa tým, že obeť násillia je vystavená takému správaniu zo strany agresora, ktoré u nej môže vyvolať psychickú traumu, a to vrátane úzkosti, chronickej depresie, alebo post traumatickej stresovej poruchy. Jedným zo znakov psychického násillia je jeho opakovaný a dlhodobý charakter. Z definície psychického násillia teda vyplýva, že aktivita agresora, namierená proti osobe obeť, musí byť spôsobilá vyvolať u obeť, aj vzhľadom na jej osobné pomery, psychickú traumu. **Vo vzťahu k uvedenému bolo nutné zo strany správneho orgánu skúmať nie len otázku prenasledovania sťažovateľa ako obeť fyzického násillia ale aj násillia psychického.** (...)

32. Z preskúmaného rozhodnutia ďalej vyplýva, že vo vzťahu k neudelenie azylu z humanitných dôvodov žalovaný uviedol, že sťažovateľ nespĺňa podmienky na udelenie humanitárneho azylu a tejto súvislosti iba poukázal na to, že vzal do úvahy fotodokumentáciu sťažovateľa, z ktorej vyplýva, že sa sťažovateľ dňa 25.04.2015 podrobil kardiochirurgickému výkonu sternotómii. Viac sa zdravotným stavom sťažovateľa, napriek jeho výpovedi o strate zraku na jednom oku, nezaoberal. Záverom iba konštatoval, vzhľadom na to, že sťažovateľovi udelil doplnkovú ochranu, že: „Vzhľadom na skutočnosť, že rozhodnutie o neudelení

azyly a území SR neznamená pre menovaného návrat do krajiny pôvodu, ktorý by mohol predstavovať značné fyzické a psychické útrapy, prípadne až smrť, správny orgán nedospel v prípade menovaného k záveru o potrebe riešenia jeho žiadosti formou humanitárneho azyly.“ (...)

35. Kasačný súd na tomto mieste považuje za dôležité zdôrazniť, že **maloleté osoby a závažné ochorenie, patria medzi signifikantné znaky zraniteľnej osoby, pričom z rozhodnutia žalovaného nevplýva, že by podrobil testu existencie znakov zraniteľnej osoby sťažovateľa resp. jeho maloleté dieťa.** Kasačný súd považuje rozhodnutie žalovaného v časti o neudelení humanitárneho azyly sťažovateľovi za nepreskúmateľné pre nedostatok dôvodov a to aj vzhľadom na absenciu posudzovania možnosti udelenia humanitárneho azyly jeho maloletému synovi. Záver, ktorý žalovaný učinil, vyhodnotil kasačný súd ako vykazujúci znaky ľubovôle pri posudzovaní kritérií, ktorými sa žalovaný ako tvrdí v dôvodoch rozhodnutia zaoberal.

36. Námietku sťažovateľa, že krajský súd nesprávne právne posúdil námietku týkajúcu sa nedostatočne zisteného skutkového stavu vo vzťahu k možnosti prenasledovania, zraniteľnosti, osobitných potrieb a potreby osobitných procesných záruk v prípade syna sťažovateľa, považuje kasačný súd za dôvodnú. Kasačný súd dáva do pozornosti, že v celom odôvodnení preskúmaného rozhodnutia odôvodnení sa žalovaný maloletým synom sťažovateľa nezaberal, napriek tomu, že výrok preskúmaného rozhodnutia sa vzťahoval aj na maloletého. Taktiež nevykonal výsluch maloletého vo vzťahu k otázke prenasledovania vzhľadom na jeho vek a osobnú zraniteľnosť a neuplatnil voči nemu osobitný procesný postup na základe potreby osobitných procesných záruk, pričom je nevyhnutné na poukázať na § 2 písm. d) bod 6 zákona o azyly, v zmysle ktorého prenasledovaním je závažné alebo opakované konanie spôsobujúce vážne porušovanie základných ľudských práv alebo súbeh rôznych opatrení, ktorý postihuje jednotlivca podobným spôsobom, ktoré spočíva najmä v konaní namierenom proti osobám určitého pohlavia alebo proti deťom.

37. **Zistenie skutkového stavu v otázke posúdenia opodstatnenosti obáv z prenasledovania je teda nepostačujúce, nakoľko nezohľadnilo osobitné postavenie maloletého, ktorý navyše ako účastník konania nebol ani spôsobom vhodným jeho veku v konaní vypočutý. V mnohých prípadoch totiž zaobchádzanie, ktoré nie je považované za prenasledovanie v prípade dospelých osôb, je prenasledovaním v prípade detí s poukazom na to, že nezrelosť, zraniteľnosť, nevyvinuté mechanizmy zvládania náročných situácií a závislosť na dospelých osobách, rovnako ako rôzny stupeň vývoja vôľových schopností sú určujúce v tom, ako dieťa vníma a prežíva prítomné hrozby.** Preto je nevyhnutné pri vyhodnocovaní existencie prenasledovania prihliadať na individuálne okolnosti prípadu. Kasačný súd považuje za dôvodné tvrdenie sťažovateľa, že je neakceptovateľné, ak súd, ktorého je úlohou poskytovať súdnu ochranu právam alebo právom chráneným záujmom fyzických osôb osobitne v prípade maloletej osoby, ktorej najlepší záujem by mal predstavovať pri

rozhodovaní prioritou, v rámci právnej argumentácie uvedie že žalovaný dôsledne postupoval v súlade so zákonom.”

Rozsudok Najvyššieho súdu SR, sp.zn. 10Sžak/7/2018 zo dňa 18.07.2018

Kľúčové slová: čl. 39 ods. 1 a 2 Dublinského nariadenia, Maďarsko, odovzdanie po lehote, zmena členského štátu zodpovedného za posúdenie žiadosti o azyl

Skutkové okolnosti prípadu

Bližšie informácie ku skutkovým okolnostiam tohto prípadu je možné nájsť v časti týkajúcej sa rozsudku **Krajského súdu v Košiciach, sp.zn. 5SaZ/5/2017 zo dňa 26.04.2017**. Nakoľko bola žiadosť žiadateľa o azyl po vrátení veci zo súdu opätovne zamietnutá ako neprípustná zo strany migračného úradu, napadol žiadateľ aj toto rozhodnutie tento raz pred Krajským súdom v Bratislave, kde namietal uplynutie lehoty, ktorú Dublinské pravidlá určujú ako maximálnu na prípravu a vykonanie transferu a zároveň žiadal o priznanie odkladného účinku podanej správnej žalobe, nakoľko mu hrozilo, že bude vrátený do Maďarska ešte predtým, než súd konečným spôsobom rozhodne vo veci. Krajský súd jeho námietke nevyhovel a nepriznal žalobe odkladný účinok, na základe čoho došlo k transferu žiadateľa do Maďarska. Samotnú správnu žalobu zamietol taktiež ako nedôvodnú. Následne dal však Najvyšší súd SR žiadateľovi za pravdu a označil takéto konanie migračného úradu za nezákonné, nakoľko uplynutím lehoty podľa čl. 29 ods. 1 Dublinského nariadenia prešla zodpovednosť za posúdenie žiadosti o azyl na Slovenskú republiku.

Z odôvodnenia

„15. (...) **Nariadenia majú priamy účinok a sú ako také schopné zakladať individuálne práva, ktoré musia vnútroštátne súdy chrániť.** (...)

18. V ďalšom považuje kasačný súd za nevyhnutné uviesť, že článok 29 ods. 2 nariadenia Dublin III stanovuje, že ak žiadajúci členský štát nedodrží šesťmesačnú lehotu na odovzdanie, tento členský štát sa stane zodpovedným za posúdenie žiadosti o medzinárodnú ochranu. Dotknutá osoba by preto ostala na území žiadajúceho členského štátu. Takýto dôsledok vyplýva z uplatňovania pravidiel samotného nariadenia Dublin III. **Súd dáva do pozornosti, že účelom článku 29 ods. 2 nariadenia Dublin III je poskytnúť žiadajúcemu členskému štátu motiváciu na plnenie spoločného cieľa, ktorý spočíva v dodržiavaní stanovených lehôt, aby sa zabezpečilo rýchle vybavovanie žiadostí a aby sa zabránilo vzniku situácie, keď sa žiadateľ o medzinárodnú ochranu ponechá bez toho, aby bol určený členský štát, ktorý je zodpovedný za posúdenie jeho žiadosti o medzinárodnú ochranu. Ak žiadajúci členský štát nesplní tento**

klúčový cieľ, dôsledkom je, že žiadateľ zostáva v tomto žiadajúcom členskom štáte. (...)

20. **Vzhľadom na uvedené kasačný súd považuje za správne tvrdenie sťažovateľa, že lehota 6 mesiacov začína plynúť odo dňa právoplatnosti zrušujúceho rozsudku krajského súdu, ktorý rozhodol o správnej žalobe, ktorej zároveň bol priznaný odkladný účinok.** Sťažovateľ však uviedol nesprávny dátum právoplatnosti- 12.05.2017, nakoľko ako už bolo vyššie uvedené právoplatným sa zrušujúci rozsudok stal až doručením poslednému z účastníkov, teda 15.05.2017. Vo svetle uvedeného šesťmesačná lehota na odovzdanie sťažovateľa do Maďarskej republiky uplynula 15.11.2017, pričom **nakoľko k odovzdaniu došlo až po tomto dátume, príslušné orgány žiadajúceho členského štátu nemali v takejto situácii vykonať odovzdanie dotknutej osoby do iného členského štátu, ale naopak, boli povinné prijať ex offo potrebné opatrenia na uznanie zodpovednosti prvého členského štátu a na bezodkladné začatie preskúmania žiadosti o medzinárodnú ochranu, ktorú podal sťažovateľ.** Pokiaľ ide o počítanie týchto lehôt, je nutné uviesť, že tieto lehoty majú za cieľ vymedziť konanie o prijatie späť a rozhodujúcim spôsobom prispievajú k dosiahnutiu cieľa spočívajúceho v rýchlom vybavovaní žiadostí o medzinárodnú ochranu, aby sa zaručilo, že konanie o prijatie späť sa uplatní bez akéhokolvek neodôvodneného meškania, čo v prípade sťažovateľa nebolo splnené. Ani zrušenie predchádzajúceho rozhodnutie žalovaného nemá vplyv na začatie plynutia lehoty na odovzdanie podľa čl. 29 predmetného nariadenia, a ani na jej plynutie. Opačný názor, o ktorý sa opiera právne posúdenie žalovaného, nemá oporu v Nariadení Dublin III. (...)

22. Vo svetle uvedeného a v súlade s judikatúrou Súdneho dvora Európskej únie má kasačný súd za to, že **nakoľko v predmetnej veci nedošlo k odovzdaniu v lehote šiestich mesiacov stanovenej v článku 29 ods. 1 a 2 Nariadenia Dublin III, zodpovednosť automaticky prešla na žiadajúci členský štát, a to bez toho, aby bolo potrebné, aby zodpovedný členský štát odmietol prevziať alebo prijať späť dotknutú osobu.** Ani vykonanie odovzdania, svojou povahou ako také s konečnou platnosťou nemôže zakladať zodpovednosť Maďarskej republiky, do ktorej bol sťažovateľ odovzdaný po lehote šiestich mesiacov od právoplatnosti zrušujúceho rozhodnutia krajského súdu.

23. Záverom kasačný súd poukazuje na znenie čl. 29 ods. 3 Nariadenia Dublin III, z ktorého vyplýva, že **dotknutá osoba musí byť prijatá späť členským štátom, ktorý vykonal odovzdanie v prípade, ak išlo o chybné vykonanie odovzdania alebo zrušenie rozhodnutia o odovzdaní už po vykonaní odovzdania.** Z uvedeného možno vyvodiť, že zodpovednosť členského štátu, do ktorého bolo odovzdanie vykonané, možno v niektorých prípadoch napadnúť po uskutočnení odovzdania. Samotné nariadenie ráta s chybným odovzdaním či zrušením rozhodnutia o odovzdaní, nakoľko absencia tohto ustanovenia by mohlo úplne zbaviť odvolanie alebo preskúmanie, ktoré sú stanovené v článku 27 ods. 1

Nariadenia Dublin III, potrebného účinku a narušiť súdnu ochranu zaručenú dotknutým osobám.”

Rozsudok Najvyššieho súdu SR, sp.zn. 1Sžak/18/2017 zo dňa 1.2.2018

Kľúčové slová: utečenci *sur place*, pravidlo v pochybnostiach v prospech žiadateľa, prenasledovanie z dôvodu etnickej príslušnosti, prenasledovanie z dôvodu opozičných politických názorov, právo na spravodlivý proces, prenasledovanie zo strany štátu a neštátnych subjektov

Skutkové okolnosti prípadu

Žiadateľ pracoval pred príchodom na Slovensko ako lokálny projektový líder pridelený k slovenskej lekárskej a sociálnej misii v Burundi. Počas roku 2015 sa žiadateľ viackrát zúčastnil pokojných demonštrácií proti úradujúcemu prezidentovi. Už pred jeho príchodom bol raz v Burundi zatknutý zmiešanými príslušníkmi burundskej polície a armády, kedy si uvedomil, že je sledovaný príslušníkmi polovojenskej provládnej zložky Imbonerakure, avšak mal to šťastie, že ho prepustili. Následne sa situácia v Burundi rapídne zhoršila počas jeho krátkodobého pobytu v Európe. Príslušníci etnika Tutsi boli z dôvodu svojej odlišnej etnickej príslušnosti v porovnaní s etnickou príslušnosťou vládnucej časti obyvateľstva považovaní za nepriateľov štátu a začalo ich hromadné prenasledovanie. Voči žiadateľovi bolo začaté v súvislosti s jeho účasťou na demonštráciách a v spojitosti s politicky aktívnym školiteľom jeho diplomovej práce trestné stíhanie za „účasť na povstaleckom hnutí a za odmietnutie predvolania“. Z týchto dôvodov sa žiadateľ ako príslušník etnika Tutsi obával návratu do Burundi a požiadal na Slovensku o azyl.

Migračný úrad mu však azyl neudelil, ale mu poskytol len doplnkovú ochranu vzhľadom na situáciu v krajine jeho pôvodu. Proti rozhodnutiu v časti o neudelení azylu podal žiadateľ správnu žalobu na Krajský súd v Bratislave, ktorý si bez hlbšieho skúmania osvojil závery migračného úradu a žiadateľovi žalobu zamietol. Úspech dosiahol žiadateľ až na Najvyššom súde SR, ktorý vo svojom rozsudku vyslovil viaceré dôležité závery vo vzťahu k opodstatnenosti obavy žiadateľa pred prenasledovaním.

Z odôvodnenia

„(...) 30. Z vyššie prezentovaných informácií o krajine pôvodu teda vyplývajú obavy z konania, naplňajúceho definičné znaky prenasledovania, a to zo strany štátu, ako aj zo strany neštátnych subjektov. Je zároveň nesporné, že sa jedná o **konanie, ktoré je podľa dostupných informácií primárne politicky motivované, teda namierené proti oponentom režimu a ich známym, pričom za takéto osoby sú považovaní najmä príslušníci etnika Tutsi.**

31. Neobstojí preto argument krajského súdu o „neoficiálnom zadržaní“, resp. o legálnom vycestovaní sťažovateľa so súhlasom štátnych orgánov v krajine pôvodu. Takéto konanie (zadržanie) samo osebe nemusí nasvedčovať tomu, že by žiadateľ o azyl mohol po návrate do krajiny pôvodu čeliť prenasledovaniu, a to najmä s ohľadom na skutočnosť, že bol v rovnaký deň prepustený a do vycestovania z krajiny sa s ďalšími problémami nestretol. Avšak sťažovateľ v priebehu konania uviedol, že sa rozhodol podať žiadosť o udelenie azylu až počas pobytu na území Slovenskej republiky, nakoľko sa dozvedel, že v krajine pôvodu je hľadanou osobou, čo napokon vplynulo aj z prekladu kópie oznámenia o pátraní po sťažovateľovi pre účasť na povstaleckom hnutí a za odmietnutie predvolania. **Z vyššie uvedených správ pritom vyplynuli obavy zo zatýkania príslušníkov etnickej skupiny Tutsi z dôvodu ich skutočnej alebo prisudzovanej politickej oponentúry, neludské zaobchádzanie vo väzení, resp. mimosúdne popravy a mučenie zo strany Imbonerakure.**

32. V zmysle § 8 písm. a) zák. č. 480/2002 Z.z. **nie je nevyhnutné, aby sa žiadateľ v krajine pôvodu stal obeťou prenasledovania**, nakoľko minimálnou požiadavkou pre udelenie azylu v zmysle vyššie uvedeného ustanovenia je opodstatnená obava z prenasledovania z tam uvedených dôvodov. **Predchádzajúca skúsenosť žiadateľa nie je nevyhnutná nakoľko konanie o medzinárodnej ochrane je špecifickým okrem iného tým, že ide o prospektívne rozhodovania**, t.j. posudzuje sa opodstatnenie strachu z prenasledovania či riziko vážneho bezprávia v budúcnosti (rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 1SžA/19/2016 zo dňa 09.01.2017, sp. zn. 1SžA/17/2014 zo dňa 29.07.2014). Sťažovateľ správne poukázal na rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp.zn. 1SžA/17/2016 zo dňa 11.10.2016, podľa ktorého „vo všeobecnosti by mal byť strach žiadateľa o medzinárodnú ochranu opodstatnený, ak je schopný primeraným spôsobom dokázať, že jeho ďalší pobyt v krajine jeho pôvodu sa pre neho už stal z niektorého z dôvodov uvedených v definícii neznesiteľný resp. by sa stal neznesiteľným, keby sa tam vrátil. Takéto úvahy nemusia nevyhnutne vychádzať z osobnej skúsenosti žiadateľa, ... , ale to čo sa stalo príbuzným, priateľom alebo iným príslušníkom tej istej sociálnej skupiny môže nasvedčovať tomu, že jeho obavy z toho, že sa sám stane obeťou prenasledovania, sú opodstatnené, preto **pojem obavy sa vzťahuje nielen na osoby, ktoré už boli prenasledované, ale tiež na osoby, ktoré sa chcú vyhnúť situáciám prinášajúcim riziko prenasledovania.**“

33. Napokon ustálená rozhodovacia prax kasačného súdu uznáva aj prípady tzv. utečencov na mieste („sur place“) teda **osôb, u ktorých obava z prenasledovania v krajine pôvodu vznikne až v dobe ich pobytu na území cudzieho štátu, a to v dôsledku zmeny politickej, národnostnej či náboženskej situácie v krajine pôvodu, alebo v dôsledku verejných aktivít týchto osôb vyvíjaných až v cudzom štáte proti vládnucemu režimu v krajine pôvodu.** Priznanie statusu utečenca sur place prináleží štátu, v ktorom sa osoba priznania takého postavenia dovoľáva. Nie každá zmena v osobnej situácii osoby domáhajúcej sa priznania takéhoto postavenia je tomtom prípade relevantná.

Musí ísť o takú zmenu, ktorá sa týka jedného z dôvodov uvedených v § 8 zák. č. 480/2002 Z.z. (rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 8 Sža 13/2008 zo dňa 01.07.2008)

34. Pokiaľ však ide o situáciu sťažovateľa, je nesporné, že žalovaný v administratívnom konaní vyhladal dostupné informácie o krajine pôvodu sťažovateľa, pričom sa zameril na postavenie príslušníkov etnickej skupiny Tutsi, súčasnú politickú a bezpečnostnú situáciu v krajine pôvodu ako aj na správy o činnosti štátnych orgánov a iných neštátnych pôvodcov prenasledovania. Žalovaný podľa kasačného súdu dostatočne podrobne objasnil skutkový stav veci. Avšak pokiaľ ide o právne posúdenie veci, kasačný súd sa nestotožnil so závermi krajského súdu, a teda ani s argumentáciou žalovaného ohľadom opodstatnenosti sťažovateľových obáv z prenasledovania, a to s ohľadom na už vyššie prezentované zistenia o zjavne diskriminačnom konaní štátnych orgánov namierenom voči príslušníkom etnickej skupiny Tutsi, pre ich (prisudzované) politické presvedčenie. **Navyše zo sťažovateľom predložených dôkazov (oznámenie o pátraní) vyplýva podľa názoru kasačného súdu vysoká pravdepodobnosť, že by sťažovateľ mohol byť cieľom takéhoto konania.**

35. Ďalej kasačný súd k uplatneným sťažnostným bodom dodáva, že špecifikom konania vo veci medzinárodnej ochrany je zásada, že pri splnení daných podmienok sa uplatňuje pravidlo "v prípade pochybností v prospech žiadateľa o medzinárodnú ochranu" ("**benefit of doubt**"). Ak sú dané skutočnosti, na základe ktorých možno predpokladať, že k porušeniu základných ľudských práv a slobôd žiadateľov o azyl došlo, alebo mohlo by vzhľadom na postavenie žiadateľa v spoločnosti, s prihliadnutím na jeho presvedčenie, názory, správanie atď., dôjsť, a správny orgán nemá dostatok dôkazov o tom, že to tak nebolo, alebo nemohlo by v budúcnosti byť, potom tieto skutočnosti musí správny orgán v situácii dôkaznej núdze zohľadniť, a to v prospech žiadateľa o azyl. Je na správnom orgáne, aby preukázal či vyvrátil pravdivosť žiadateľových tvrdení, a to buď úplne nevyvrátiteľne zistením presných okolností viažucich sa na tvrdenie žiadateľa o azyl, alebo aspoň s takou mierou pravdepodobnosti, ktorá nevyvoláva zásadné pochybnosti o správnosti úsudku správneho orgánu.

36. Žalovaný sa vyššie uvedenými požiadavkami neriadil. Krajský súd sa so závermi žalovaného stotožnil, avšak jeho argumentácia je nedostatočná. Len stroho konštatuje, že sťažovateľ nesplnil podmienky pre udelenie azylu, pričom takéto závery iba stručne podopiera jednostrannými informáciami o krajine pôvodu, resp. informáciami uvedenými samotným sťažovateľom, ktoré vykladá v jeho neprospech a to bez komplexného zhodnotenia všetkých skutočností, ktoré v priebehu konania vyplynuli najavo. Napokon, niektorými námietkami sťažovateľa sa nezaoberal vôbec. Preto pokiaľ krajský súd považoval závery žalovaného o nepreukázaní opodstatnenosti obáv z prenasledovania za správne, rozhodol na základe nesprávneho právneho posúdenia."

Rozsudok Najvyššieho súdu SR, sp.zn. **1Sžak/10/2018** zo dňa **9.10.2018**

Kľúčové slová: prenasledovanie z etnických a politických dôvodov, dôveryhodnosť žiadateľa o azyl, prospektívne posudzovanie možnosti prenasledovania, právo na účinný opravný prostriedok

Skutkové okolnosti prípadu

Bližšie informácie ku skutkovým okolnostiam tohto prípadu je možné nájsť v časti týkajúcej sa rozsudku **Krajského súdu v Bratislave, sp.zn. 8SaZ/1/2017 zo dňa 16.06.2017**. Nakoľko žiadateľovi aj napriek prvej výhre na krajskom súde migračný úrad azyl neudelil, musel sa obrátiť žiadateľ opätovne na súdy so žiadosťou o poskytnutie súdnej ochrany. Tento raz bol úspešný až na Najvyššom súde SR.

Z odôvodnenia

„27. Kasačný súd poukazuje na výsledky pohovoru konaného dňa 27.11.2017, v ktorých sťažovateľ vysvetlil niektoré rozporov v jeho predchádzajúcich tvrdeniach – najmä objasnil rozpor týkajúci sa členstva jeho otca v strane MSD, resp. označenia názvu strany. Napokon, pokiaľ ide o naznačené pochybnosti, týkajúce sa druhého výcviku sťažovateľa v Rwande, žalovaný v doplňujúcom pohovore nepoložil sťažovateľovi otázku, zameranú na ich odstránenie. Vzhľadom na vyššie uvedené **mal kasačný súd za to, že sa žalovaný dostatočne neriadil právnym názorom Krajského súdu v Bratislave, keď síce vykonal so sťažovateľom doplňujúci pohovor, avšak aj po vysvetlení niektorých rozporov, považoval výpoveď sťažovateľa za zjavne nedôveryhodnú, poukazujúc aj na tie nezrovnalosti (názov strany, členstvo otca v strane), ktoré boli pohovorom odstránené.**

28. V tejto súvislosti kasačný súd poukazuje na rozsudok NS SR sp. zn. 1SžA/15/2008 zo dňa 19.08.2008, v zmysle ktorého „Posudzovanie dôveryhodnosti žiadateľa o udelenie azylu je výsledkom celkového hodnotiaceho procesu a úvah odporcu o osobnosti žiadateľa s prihliadnutím k miere reálnosti, resp. vierohodnosti ním tvrdených dôvodov odchodu z krajiny pôvodu v konfrontácii so všeobecne známymi informáciami o krajine pôvodu. **Rozhodujúcimi pre záver o nedôveryhodnosti žiadateľa nemôžu byť len niektoré nepatrné nezrovnalosti alebo len omylom vysvetlené nejasnosti v tvrdeniach žiadateľa, ale zásadné rozporov vo výpovediach, ktoré správny orgán rozpozná.**

29. **Vyššie uvedených záverov sa kasačný súd pridriava aj naďalej. Výpoveď sťažovateľa považuje za konzistentnú.** Z jej obsahu bolo možné (stručne) vyvodit' tri základné dôvody žiadosti sťažovateľa, a to obavu z prenasledovania z dôvodu príslušnosti k skupine Tutsiov, členstva v strane MSD a absolvovania výcviku v Rwande. **Nebolo na mieste považovať tvrdenia sťažovateľa za nedôveryhodné, nakoľko skutočnosť, ktorými ich žalovaný spochybňoval neobstáli popri informáciách, ktoré naopak nasvedčovali ich pravdivosti**

(vyskytli sa správy o regrutovaní Burundských utečencov v Rwande, snahe Rwandy zasahovať do vnútorných záležitostí Burundi, o tom že strana MSD je po FNL druhým terčom vlády a pod.). (...)

31. Z obsahu preskúmaného rozhodnutia vyplynulo, že žalovaný pri vyhodnotení opodstatnenosti obáv sťažovateľa z prenasledovania vychádzal z toho, či sťažovateľ v krajine pôvodu čelil takému konaniu, ktoré by bolo možné subsumovať pod pojem prenasledovanie. Na str. 7 preskúmaného rozhodnutia uviedol : „... ako príslušník etnickej menšiny nečelil žiadnym diskriminačným faktorom a keďže neboli porušené jeho základné ľudské práva, nemožno hovoriť ani o prenasledovaní vo vzťahu príslušnosti k svojmu etniku.“ Ďalej sa dopustil rovnakého pochybenia, keď vo vzťahu k členstvu v strane MSD konštatoval, že „nebolo žiadnym spôsobom preukázané, že by práve kvôli členstvu v tejto strane (MSD - poznámka súdu) mal nejaké problémy so štátnymi orgánmi“ a napokon v závere uviedol, že „... v priebehu konania nebolo objektívne preukázané, že by počas jeho pobytu v krajine pôvodu boli voči nemu prijaté akékoľvek akty perzekvačného charakteru v takej miere, že by bol nútený krajinu pôvodu opustiť.“ (...)

35. Z vyššie prezentovaných informácií o krajine pôvodu teda vyplývajú obavy z konania, napĺňajúceho definičné znaky prenasledovania, a to zo strany štátu, ako aj zo strany neštátnych subjektov, ktoré sa navyše javia byť podporované predstaviteľmi štátnej moci. Je zároveň nesporné, že sa jedná o konanie, ktoré je podľa dostupných informácií primárne politicky motivované, teda namierené proti oponentom režimu a ich známym, pričom za takéto osoby sú považovaní najmä príslušníci etnika Tutsi. Z vyššie uvedených správ pritom vyplynuli obavy zo zatýkania príslušníkov etnickej skupiny Tutsi z dôvodu ich skutočnej alebo prisudzovanej politickej oponentúry, neludzské zaobchádzanie vo väzení, resp. mimosúdne popravy a mučenie zo strany Imbonerakure.

36. V zmysle § 8 písm. a) zák. č. 480/2002 Z.z. nie je nevyhnutné, aby sa žiadateľ v krajine pôvodu stal obeťou prenasledovania, nakoľko minimálnou požiadavkou pre udelenie azylu v zmysle vyššie uvedeného ustanovenia je opodstatnená obava z prenasledovania z tam uvedených dôvodov. (...)

39. Avšak pokiaľ ide o právne posúdenie veci, kasačný súd sa nestotožnil so závermi krajského súdu, a teda ani s argumentáciou žalovaného ohľadom opodstatnenosti sťažovateľových obáv z prenasledovania, a to s poukazom na už vyššie prezentované zistenia o zjavne diskriminačnom konaní štátnych orgánov namierenom voči príslušníkom etnickej skupiny Tutsi, pre ich (prisudzované) politické presvedčenie. Navyše sťažovateľ uvádzal, že bol členom strany MSD, zúčastňoval sa na demonštráciách, získavaní informácií o politickej situácii v Burundi (na tento účel mal absolvovať výcvik v Rwande), jeho otec bol zrejme pre svoje politické prejavy zabitý). Preto podľa názoru kasačného súdu existuje pravdepodobnosť, že by sťažovateľ mohol byť cieľom takéhoto konania. Na tento záver nemá vplyv ani skutočnosť, že

stážovateľ sám nebol obeťou prenasledovania, nakoľko v zmysle vyššie uvedeného (bod 36) v konaní o azyle sa posudzuje opodstatnenie strachu z prenasledovania či riziko vážneho bezprávia v budúcnosti.

40. **Krajský súd sa so závermi žalovaného stotožnil, avšak jeho argumentácia je nedostatočná.** Len stroho konštatuje, že stážovateľ nespĺnil podmienky pre udelenie azylu, pričom takéto závery iba stručne odôvodňuje absenciou prenasledovania stážovateľa pred jeho odchodom z krajiny pôvodu, čím sa dopustil nesprávneho právneho posúdenia veci. Preto pokiaľ krajský súd považoval závery žalovaného za správne, rozhodol na základe nesprávneho právneho posúdenia. Napokon, niektorými námietkami stážovateľa sa nezaoberal vôbec, resp. konštatoval, že nemožno prípad stážovateľa subsumovať pod prenasledovanie z dôvodu príslušnosti k sociálnej skupine.

41. (...) **Krajským súdom v odôvodnení vyslovené konštatovanie** o tom, že stážovateľ nespĺnil podmienky pre udelenie azylu len so stručným načrtnutím dôvodov a preto správnu žalobu ako nedôvodnú zamietol **je nepresvedčivé a predčasné** a ako také neposkytujúce dostatočne jasný, zrozumiteľný a náležité odôvodnený výsledok svojej rozhodovacej činnosti, tak „aby stážovateľ nemusel hľadať odpoveď na nastolenú problematiku v rovine dohadov, aby sa s prijatými závermi bolo možné stotožniť ako s logickým záverom procesu poznania nielen právnych záverov, ale aj záverov skutkových, z ktorých právne závery vychádzajú.“ (III. ÚS 311/07) a aby v dôsledku nerešpektovania uvedených požiadaviek, stážovateľ nemusel v podstatnom obsahu opakovať námietky vznesené už v správnej žalobe pred krajským súdom aj v kasačnej sťažnosti proti jeho rozsudku

43. Žiadateľ o azyl sa môže v rámci konania o správnej žalobe vo veciach azylu domáhať súdneho prieskumu rozhodnutia o neudelení azylu. **Vytýkané nedostatky rozhodnutia krajského súdu však odôvodňujú záver o nedostatočnom rešpektovaní právo stážovateľa na účinný opravný prostriedok.**

Rozsudok Krajského súdu v Bratislave, sp.zn. 6SaZ/3/2018 zo dňa 19.9.2018

Kľúčové slová: azyl z humanitných dôvodov, doplnková ochrana zo zdravotných dôvodov, ťažko chorá osoba, aktuálny zdravotný stav, dostupnosť špeciálnej zdravotnej starostlivosti v krajine pôvodu

Skutkové okolnosti prípadu

Bližšie informácie ku skutkovým okolnostiam tohto prípadu je možné nájsť v časti týkajúcej sa rozsudku **Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, sp.zn. 10Sžak/9/2017 zo dňa 20.06.2017**. Ani v tomto prípade právny názor najvyššieho súdu nezavázal a migračný úrad žiadateľovi opätovne neudelil azyl a neposkytol

doplňkovú ochranu. Žiadateľ sa preto znova obrátil prostredníctvom správnej žaloby na súd, aby ten preskúmal zákonnosť rozhodnutia migračného úradu, pričom ani na tretí pokus nebolo rozhodnutie v súlade so zákonom .

Z odôvodnenia

“26. Správny súd zistil, že z odôvodnenia napadnutého rozhodnutia nie je nepochybné, aký skutkový stav žalovaný v konaní zistil, ako sa žalovaný vysporiadal s jednotlivými tvrdeniami žalobcu, ako aj to, na základe akých skutočností nebol žalobcovi udelený azyl. Žalovaný neprihliadol na osobitné zdravotné problémy žalobcu, a preto je možné tvrdiť, že žalovaný nepovažoval žalobcu za ťažko chorú osobu a ani za zraniteľnú osobu podľa ustanovenia § 39 zákona o azyle.

27. Správny súd konštatuje, že aj keď podľa žalovaného, žalobca nepreukázal v konaní, že by mu v krajine pôvodu bola odmietnutá zdravotná starostlivosť, resp. že by táto bola nedostatočná, a ani že je prestarnutý a traumatizovaný, tieto skutočnosti nemajú vplyv na aktuálne posúdenie dôvodov na udelenie azylu z humanitárnych dôvodov, nakoľko je rozhodujúci stav vecí v čase vydania rozhodnutia.

28. Aj keď je v súčasnosti zdravotný stav žalobcu stabilizovaný, monitorovaný a medikamentózne podporovaný, je potrebné vziať do úvahy všetky zdravotné záznamy týkajúce sa zdravotného stavu žalobcu (lekárske nálezy) a komplexne ich vyhodnotiť z hľadiska zhoršenia jeho zdravotného stavu.

29. Preto úlohou žalovaného v bude posúdiť správne právne zdravotný stav žalobcu v čase vydania rozhodnutia, a to na základe vyhodnotenia všetkých lekárskejších správ založených v spise, ako aj na základe všetkých správ založených v spise, riadne posúdiť poskytovanie dostupnej špecializovanej zdravotnej starostlivosti v krajine pôvodu žalobcu v súvislosti s jeho liečbou a jeho srdcovým implantátom, a to kvalitu, úroveň a dostatočnosť jej poskytovania vo vzťahu k jeho konkrétnej diagnóze a vyhodnotiť ich z hľadiska, či žalobca je ťažko chorou osobou, resp. zraniteľnou osobou so zlým zdravotným stavom, a to aj s poukazom na právny záver v rozsudku Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 10Sžak/9/2017 - 91 zo dňa 20. 06.2017, ktorý na str. 8 konštatuje, „...že podľa názoru kasačného súdu je možné sťažovateľa považovať za ťažko chorú osobu...“ a to vo všetkých súvislostiach s ohľadom na žiadosť žalobcu o udelenie azylu z humanitárnych dôvodov.

30. Ďalej sa žalovaný bude zaoberať možnosťou udelenia doplnkovej ochrany podľa ustanovenia § 13c odst. 1 a § 20 ods. 4 zákona o azyle, z dôvodu dostupnosti lekárskej starostlivosti žalovaného v krajine jeho pôvodu a jeho zdravotného stavu a pokiaľ tieto dôvody posúdi, že nie sú relevantné, tak riadne skutkovo odôvodní neposkytnutie doplnkovej ochrany žalobcovi na území Slovenskej republiky. (...)

34. Správny súd poukazuje na rozhodnutie Najvyššieho súdu sp. zn. 8 Sža 41/2009 zo dňa 4.8.2009, v ktorom vyslovil právny názor, že "Kasačný súd na tomto mieste považuje za dôležité, že dôvody pre poskytnutie azylu sú zákonom vymedzené pomerne úzko a nepokrývajú celú škálu porušovania ľudských práv a slobôd, ktoré sú tak v medzinárodnom ako aj vo vnútroštátnom kontexte uznávané. Inštitút azylu je aplikovateľný v obmedzenom rozsahu, a to len pre prenasledovanie zo zákonom uznaných dôvodov, kedy je týmto inštitútom chránená len najvlastnejšia existencia ľudskej bytosti a práva a slobody s ňou spojené, pričom udelenie azylu podľa § 8 zákona o azyle je viazané objektívne na prítomnosť prenasledovania ako skutočnosti definovanej v § 2 písm. d) zákona o azyle alebo na odôvodnené obavy z tejto skutočnosti, a to v oboch prípadoch v dobe podania žiadosti o azyl, teda spravidla v dobe bezprostredne nasledujúcej po odchode z krajiny pôvodu.

(...) K poskytnutiu humanitného azylu kasačný súd uvádza, že z dikcie zákona (vzhľadom na správne uváženie) ako správne konštatoval aj žalovaný vyplýva, že na udelenie azylu z humanitných dôvodov nie je právny nárok a súdy, ktoré preskúmajú rozhodnutia Ministerstva vnútra - Migračného úradu (v texte „žalovaný“), neurčujú žalovanému, ktoré dôvody má považovať za dostatočné pre udelenie azylu z humanitných dôvodov, a teda ani zrušovať jeho rozhodnutia preto, že nepovažoval za dostatočný dôvod niektorý, ktorý by z pohľadu súdu takýmto mal byť. Súdny prieskum je obmedzený len na kontrolu toho, či je rozhodovanie žalovaného v danej veci logické a nediskriminačné, teda či nie je v rozpore so zákazom ľubovôle, vyplývajúceho pre orgány verejnej moci z ústavne zakotvených náležitostí demokratického a právneho štátu.

(...) V zmysle § 39 zákona o azyle zraniteľnými osobami sa na účely tohto ustanovenia rozumejú najmä maloleté osoby, zdravotne postihnuté osoby, staršie osoby, tehotné ženy, osamelí rodičia s maloletými deťmi, obeť obchodovania s ľuďmi, osoby so závažným ochorením, osoby s duševnou poruchou a osoba, ktoré boli podrobené mučeniu, znásilneniu alebo iným formám psychického násillia, fyzického násillia alebo sexuálneho násillia. Kasačný súd na tomto mieste považuje za dôležité zdôrazniť, že závažné ochorenie, resp. duševná choroba patria medzi významné znaky zraniteľnej osoby, rovnako tak prípady traumatizovaných neúspešných žiadateľov o azyl patria medzi dôvody hodné udelenia azylu z humanitných dôvodov, a preto kasačný súd považuje rozhodnutie žalovaného v časti o neudelení humanitného azylu sťažovateľke nie len za nepreskúmateľné pre nedostatok dôvodov, ale súčasne za nelogické. Žalovaný totiž v dôvodoch rozhodnutia uvádza, že v zmysle Nariadenia ministra vnútra SR č.34 z 21.1.2014 o postupe migračného úradu MV SR pri vykonávaní zákona o azyle sa za humanitné dôvody, na základe ktorých migračný úrad môže udeliť azyl považujú: „najmä prípady neúspešných žiadateľov o azyl z radov prestarnutých, traumatizovaných alebo ťažko chorých osôb, ktorých návrat do krajiny pôvodu by mohol predstavovať značné fyzické alebo psychické útrapy, prípadne až smrť.“. Napriek tomu v prípade sťažovateľky, podľa názoru kasačného súdu ide o neúspešnú žiadateľku o azyl, ktorú je možné

vzhľadom na jej zdravotný/psychický stav považovať za traumatizovanú osobu, ktorej návrat do krajiny pôvodu by mohol predstavovať značné psychické útrapy, žalovaný učinil záver, ktorý vyhodnotil kasačný súd ako nelogický, vykazujúci známky ľubovôle pri posudzovaní kritérií, ktorými sa žalovaný ako tvrdí v dôvodoch rozhodnutia zaoberal, vo výsledku sa to však prejavilo prekvapivým, priam nelogickým záverom, s ktorým sa kasačný súd nemohol stotožniť.“

35. Právny súd poukazuje na rozhodnutie NS SR č. k. 10Sžak/18/2017 z 13.12.2017, v ktorom vyslovil názor, ...že je potrebné zdôrazniť, že maloleté osoby a závažné ochorenie patria medzi signifikantné znaky zraniteľnej osoby, pričom z rozhodnutia žalovaného nevyplýva, že by podrobil testu existencie znak zraniteľnej osoby sťažovateľku resp. jej maloleté deti. nemožno opomenúť, že prípady neúspešných žiadateľov o azyl - maloletých osôb so závažným ochorením patria medzi dôvody hodné udelenia azylu z humanitných dôvodov, a preto kasačný súd považuje rozhodnutie žalovaného v časti o neudelení humanitného azylu sťažovateľke a jej maloletým deťom, z ktorých jedno trpí vážnou srdcovou poruchou, za nepreskúmateľné pre nedostatok dôvodov, ale súčasne za nelogické. (...)

38. Správny súd na základe vyššie uvedeného dospel k záveru, že správna žaloba žalobcu voči žalovanému je dôvodná, a preto v súlade s ustanovením podľa §220 SSP zrušil napadnuté rozhodnutie žalovaného ako nepreskúmateľné pre nezrozumiteľnosť a nedostatok dôvodov (§191 ods.1 písm. d) SSP), ako aj z dôvodu, že zistenie skutkového stavu žalovaným bolo nedostačujúcim na riadne posúdenie veci (§191 ods.1 písm. e) SSP) a vec vrátil na ďalšie konanie žalovanému (§191 ods.4 SSP). (...)

40. Správny súd k návrhu žalobcu, aby zaviazal žalovaného v ďalšom konaní na rešpektovanie právneho názoru vysloveného v rozsudku Najvyššieho súdu SR č. k. 10Sžak/9/2017 z 20.6.2017 konštatuje, že ani o takomto návrhu nie je v jeho právomoci rozhodnúť, avšak podotýka, že v odôvodnení tohto rozsudku poukazuje na jeho právne vety.“

Rozsudok Krajského súdu v Košiciach, sp.zn. 5Saz/56/2018 zo dňa 27.9.2018

Kľúčové slová: azyl z humanitných dôvodov, zdravotne postihnutí žiadatelia o azyl, zraniteľné osoby, správna úvaha

Skutkové okolnosti prípadu

Bližšie informácie ku skutkovým okolnostiam tohto prípadu je možné nájsť v časti týkajúcej sa rozsudku **Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, sp.zn. 10Sžak/18/2017 zo dňa 13.12.2017**. Po vrátení migračnému úradu tento opätovne

rozhodol o neudelení azylu z humanitných dôvodov. Proti tomuto rozhodnutiu podala žalobkyňa správnu žalobu na Krajský súd v Košiciach, ktorý tentokrát napadnuté rozhodnutie zrušil a vec vrátil migračnému úradu na ďalšie konanie.

Z odôvodnenia

„37. Ako to vyplýva z obsahu článku IV. odôvodnenia tohto rozsudku, dotýkajúceho sa východiskových právnych záverov Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v rozsudku č. k. 10Sžak/18/2017 zo dňa 13.12.2017, kasačný súd upriamil pozornosť žalovaného správneho orgánu v súvislosti so zrušením jeho rozhodnutia z 10.04.2017 v časti o neudelení azylu žalobkyni a jej trom maloletým deťom na potrebu naplnenia obsahu jeho diskrečnej právomoci vyplývajúcej z ustanovenia § 9 zákona o azyle upravujúcej právnu možnosť udelenia azylu z humanitárnych dôvodov. **Kasačný súd pritom stanovil jasné procesnoprávne medze súdneho preskúmavacieho konania na jednej strane a argumentačnej povinnosti žalovaného na strane druhej poznamenanaj zákonodarcom predpokladanou potrebou vydania rozhodnutia s logickým a nediskriminačným obsahom nemajúcim rozpor so zákazom ľubovôle vyplývajúceho pre orgány verejnej moci z ústavne zakotvených náležitostí demokratického a právneho štátu.** Najvyšší súd SR pritom poukázal na obsah svojho rozhodnutia sp. zn. 1SžA/29/2015, ktoré je kontinuálne premietané aj do ďalšej judikatúry Najvyššieho súdu SR vo vzťahu k diskrečnej právomoci žalovaného správneho orgánu pri posudzovaní podmienok pre udelenie azylu z humanitárnych dôvodov podľa § 9 zákona o azyle.

38. Správny súd v tejto súvislosti poukazuje, zhodne s právnym názorom Najvyššieho súdu SR, aj na obsah Nariadenia ministra vnútra SR č. 34 z 21.01.2014 o postupe Migračného úradu MV SR pri vykonávaní zákona o azyle. **Žalovaný v rámci správnej úvahy v odôvodnení preskúmavaného rozhodnutia z 25.05.2018 podľa názoru správneho súdu nelogickým spôsobom a bez náležitého bližšieho odôvodnenia v nadväznosti na rozsudok Najvyššieho súdu SR zo dňa 13.12.2017 dostatočne neposúdil prípad žalobkyne a jej troch maloletých detí v kontexte Nariadenia ministra vnútra SR z 21.01.2014 napriek tomu, že kasačný súd vyhodnotil ako nelogický a náležite neodôvodnený predmetný záver žalovaného o neudelení azylu podľa § 9 zákona o azyle.**

39. Je pritom nesporné, že žalobkyňa, ako žiadateľka o azyl, formulovala ako hlavný dôvod žiadosti o poskytnutie medzinárodnej ochrany vážne zdravotné problémy jej syna K., ktorý bol operovaný B. U. a mal podstúpiť ďalšiu operáciu, pričom jeho zdravotný stav je natoľko vážny, že v prípade návratu do I. by bol jeho život v ohrození. **Najvyšší súd SR v rozsudku z 13.12.2017 jednoznačne nastolil požiadavku zaoberať sa týmto dôvodom žalobkyne v ďalšej rozhodovacej činnosti žalovaného ako dôvodom pre možné udelenie azylu z humanitárnych dôvodov, a to bez ohľadu na to, či žalobkyňa svoju žiadosť z 10.01.2017 v rámci administratívneho konania a súdneho preskúmavacieho konania takto jednoznačne právne kategorizovala.**

40. Právny výklad východiskových záverov obsiahnutých v odôvodnení v rozsudku Najvyššieho súdu SR č. k. 10Sžak/18/2017 zo dňa 13.12.2017 má byť podľa názoru súdu v preskúmavanej právnej veci **súladný s obsahovým významom postavenia žalobkyne ako rodiča starajúceho sa o ťažko nemocné dieťa. Takýto stav na strane žalobkyne Najvyšší súd SR postavil na roveň k demonštratívne výpočtu prípadov „neúspešných žiadateľov o azyl z radov prestarnutých, traumatizovaných alebo ťažko chorých osôb, ktorých návrat do krajiny pôvodu by mohol predstavovať značné fyzické alebo psychické útrapy, prípadne smrť.“**

41. Ohľadom medzí a hľadísk správneho uváženia a diskrečnej právomoci žalovaného pri rozhodovaní podľa § 9 zákona o azyle v obsahovej právnej konfrontácii s požiadavkami Najvyššieho súdu Slovenskej republiky uvedenými v rozsudku zo dňa 13.12.2017 správny súd uvádza, že žalovaný sa v rozhodnutí z 25.05.2018 o neudelení azylu žalobkyne a jej trom maloletým deťom nevenoval náležitým spôsobom jednoznačným požiadavkám Najvyššieho súdu SR na jednoznačné a presvedčivé odôvodnenie administratívneho rozhodnutia. Požiadavkou Najvyššieho súdu SR totiž bolo vyhodnotiť osobu žalobkyne ako žiadateľky o azyl nie vo vzťahu k jej osobnému statusu, ale práve vo zvýrazňovanom postavení rodiča maloletého dieťaťa, ktoré je ťažko nemocné. Bude preto v ďalšom správnom konaní povinnosťou žalovaného vydať rozhodnutie v azylovej veci žalobkyne a jej troch maloletých detí, ktoré by zohľadňovalo predmetné požiadavky nastolené kasačným súdom. V prípade neudelenia azylu žalobkyne a jej trom maloletým deťom v právnom režime § 9 zákona o azyle má podľa názoru súdu v preskúmavanej veci žalovaný právnu povinnosť uviesť, prečo zložité rodičovské postavenie žalobkyne, do ktorého sa dostala v súvislosti so starostlivosťou o ťažko nemocného syna, nepovažuje za dôvod postavený svojou intenzitou a závažnosťou na roveň demonštratívne uvádzaných prípadov v článku 13 Nariadenia ministra vnútra SR č. 34 z 21.02.2014.

42. Jasné vymedzenie právnych požiadaviek na kvalitu administratívneho rozhodnutia v právnych veciach týkajúcich sa azylu z humanitárnych dôvodov podľa § 9 zákona o azyle zadaný rozsudkom Najvyššieho súdu SR sp. zn. 10Sžak/18/2017 z 13.12.2017 je potrebné považovať za konštantnú a ustálenú judikatúru Najvyššieho súdu SR k danej právnej problematike. Takéto závery možno vyvodiť napríklad z rozsudok NS SR sp. zn. 10Sžak/9/2017 z 20.06.2017, sp. zn. 10Sža/41/2015 zo dňa 03.02.2016 a sp. zn. 10Sžak/9/2018 z 28.08.2018.

43. Vychádzajúc z hore uvedených skutkových a právnych dôvodov Krajský súd v Košiciach v preskúmavanej právnej veci postupujúc podľa § 191 ods. 1 písm. d) SSP zrušil napadnuté rozhodnutie žalovaného, pretože je nepreskúmateľným pre nezrozumiteľnosť a nedostatok dôvodov. Podľa § 191 ods. 6, prvá veta SSP právnym názorom, ktorý vyslovil správny súd v zrušujúcom rozsudkom, je orgán verejnej správy v ďalšom konaní viazaný.”

Rozsudok Krajského súdu v Bratislave, sp.zn. 7Saz/5/2018 zo dňa 22.10.2018

Kľúčové slová: prenasledovanie z náboženských dôvodov, informácie o krajine pôvodu

Skutkové okolnosti prípadu

Bližšie informácie ku skutkovým okolnostiam tohto prípadu je možné nájsť v časti týkajúcej sa rozsudku **Krajského súdu v Bratislave, sp.zn. 8SaZ/4/2017 zo dňa 04.10.2017**. Po vrátení veci migračný úrad opätovne rozhodol o neudelení azylu a neposkytnutí doplnkovej ochrany. Proti tomuto rozhodnutiu podal žiadateľ správnu žalobu, z dôvodu, že napadnuté rozhodnutie vychádzalo z nesprávneho právneho posúdenia veci, je nepreskúmatelné pre nezrozumiteľnosť a nedostatok dôvodov a skutkový stav, ktorý vzal migračný úrad za základ rozhodnutia je v rozpore s administratívnym spisom. Krajský súd jeho žalobu považoval opätovne za opodstatnenú a napadnuté rozhodnutie migračného úradu zrušil pre jeho nezákonnosť.

Z odôvodnenia

„12. Podľa rozsudku Najvyššieho súdu SR, sp. zn. 6 SžoKS 102/06 „môžu byť za prenasledovanie považované také znášané alebo obávané akty, ktoré musia byť dostatočne závažné svojím charakterom alebo opakovaním sa, musia pritom preukázateľne brániť osobe, ktorá ich znáša, ďalej žiť vo svojej krajine pôvodu, a tiež musia vychádzať zo skutočností uvedených v čl. 1A Ženevského dohovoru, teda z príslušnosti k rase, náboženstvu, národnosti, inej sociálnej skupine alebo politickým názorom. Ohrozenie slobody alebo života z vyššie uvedených dôvodov predstavuje perzekúciu - činnosť diskriminačného alebo veľmi urážlivého charakteru vykonávanú prostredníctvom úradov krajiny alebo realizovaných skupinami obyvateľstva, ak je úradmi tolerovaná alebo ak úrady nie sú schopné a ochotné zaistiť potrebnú ochranu perzekvovaných“.

13. Prítomnosť uvedených znakov je možné pozorovať aj v prípade žalobcu a z vyššie uvedeného je zrejmé, že tento skutočne nemal k účinnej ochrane pred prenasledovaním v krajine pôvodu prístup, čo vyplýva z predložených správ o krajine pôvodu.

16. Súd mal za to, že žalovaným vykonané dokazovanie nedáva podklad pre spoľahlivé konštatovanie, že žalobcom udávané dôvody jeho žiadosti o azyl sú inými, ako sú dôvody v § 8 a § 13a zákona o azyle a pretože takýto postup žalovaného súd vyhodnotil ako nedostatočné zistenie stavu veci, súd napadnuté rozhodnutie žalovaného zrušil a vec vrátil na ďalšie konanie.

17. Súd dospel k záveru, že v preskúmvanej veci žalovaný nepreukázal skutočnosť, že by žalobcovi v prípade návratu do krajiny pôvodu nehrozilo prenasledovanie ním uvádzaných skutočností. **V prípade žalobcu existuje**

primeraná pravdepodobnosť jeho prenasledovania v prípade návratu do krajiny pôvodu za situácie, kedy štátne orgány nedokážu poskytnúť efektívnu a účinnú ochranu koptským kresťanom v Egypte. Z vykonaného dokazovania žalovaného nebolo možné vyvodit' záver, že žalobcovi nehrozí prenasledovanie z dôvodu jeho vierovyznania.

18. Žiadateľ v prípade núteného návratu do krajiny pôvodu (Egypt) ako koptský kresťan (príslušník minoritnej náboženskej skupiny) sa obával a naďalej obáva prenasledovania pre svoje náboženské presvedčenie. **Zrejmá je veľmi nestabilná bezpečnostná situácia kresťanov v Egypte. Prítomnosť uvedených znakov je možné pozorovať aj v prípade žalobcu a z vyššie uvedeného je zrejmé, že tento skutočne nemal k účinnej ochrane pred prenasledovaním v krajine pôvodu prístup, čo vyplýva z predložených správ o krajine pôvodu. Správy o krajine pôvodu preukazujú prenasledovanie kresťanov v Egypte. Je neprimerané zo strany žalovaného požadovať po žalobcovi pre splnenie definície utečenca, aby opodstatnenosť strachu z prenasledovania preukazoval výlučne minulým prenasledovaním.**

19. V ďalšom konaní bude úlohou žalovaného opätovne predvolať žalobcu na doplňujúci pohovor a tento zamerať na odstránenie nejasností, či nepresností, týkajúcich sa žalobcom prezentovaného dôvodu (dôvodov) jeho žiadosti o azyl. Azylové konanie je konaním prospektívnym, a žalovaný musí vyhodnocovať možnosť prenasledovania do budúcnosti. Podľa jeho výsledku vykonať dokazovanie a vo veci rozhodnúť meritórne v intenciách zákona o azyle."

Rozsudok Najvyššieho súdu SR, sp.zn. 10Sžak/9/2019 zo dňa 19.6.2019

Kľúčové slová: hnutie Fethullaha Gülena, tlmočenie, žiadateľ *sur place*, dôveryhodnosť, posudzovanie dôveryhodnosti, aktuálne správy o krajine pôvodu, dôkazné bremeno, bremeno tvrdenia, rozloženie dôkazného bremena

Skutkové okolnosti prípadu

V tomto prípade sa jedná o žiadateľa, ktorý sa nemôže vrátiť do krajiny pôvodu z dôvodu príslušnosti k hnutiu Fethullaha Gülena. V Turecku sú v súčasnosti Gülenovci masovo prenasledovaní, keďže ich súčasný vládnucci režim považuje za teroristov a to najmä po udalostiach neúspešného prevratu z r. 2016. Žiadateľov otec, učiteľ a príslušník tohto hnutia, si v súčasnosti odpykáva nespravodlivý trest v ťažkých podmienkach tureckého väzenia. Bratovi žiadateľa bol v Nórsku udelený azyl. Žiadateľ predložil do konania nadmieru listinných dôkazov, úspešný bol na Najvyššom súde SR. Ten sa právne záväzným spôsobom vyjadril navyše i k procesnému pochybeniu Krajského súdu v Bratislave, ktorý na pojednávaní nezabezpečil tlmočenie.

Z odôvodnenia

“54. Napriek tomu, že k zrušeniu rozsudku krajského súdu nedošlo, považuje kasačný súd za dôležité ozrejmiť, v čom videl nesprávnosť postupu krajského súdu. Už zo správnej žaloby (z bodu IV) vyplynulo, že sťažovateľ požadoval nariadiť verejné pojednávanie s tlmočením do tureckého jazyka. Krajský súd uznesením so sp. zn. 4SaZ/8/2018-28 zo dňa 10.01.2019 rozhodol o pribratí do konania tlmočníka jazyka tureckého a poveril ho vykonaním tlmočnickeho úkonu na pojednávaní dňa 27.02.2019. Písomným podaním zo 20.02.2019, ktoré bolo krajskému súdu doručené dňa 21.02.2019, súdom pribratý tlmočník do konania B. U. súdu oznámil, že sa nemôže pojednávania zúčastniť z vážnych a pretrvávajúcich zdravotných dôvodov. Na pojednávanie dňa 27.02.2019 sa dostavili účastníci konania okrem tlmočníka jazyka tureckého, ktorý svoju neúčast ospravedlnil. Na dopyt súdu prítomná právna zástupkyňa sťažovateľa uviedla, že nesúhlasí s tým, aby sa pojednávanie konalo v neprítomnosti tlmočníka. Krajský súd oboznámil právnu zástupkyňu sťažovateľa, že z dôvodu lehoty určenej na ukončenie a rozhodnutie v tejto veci nevidí možnosť zabezpečiť iného tlmočníka a súd podotkol, že v zozname tlmočníkov nie je zapísaný žiaden aktívny tlmočník tohto jazyka. Následne bolo vyhlásené uznesenie súdu o prejednaní veci v neprítomnosti tlmočníka a v uvedený deň bola žaloba zamietnutá. (...)

56. Ústava SR garantuje právo konať vo svojom jazyku v článku 47 ods. 4, a to v podobe práva každej osoby na tlmočníka, pokiaľ táto osoba vyhlási, že nerozumie jazyku, v ktorom sa vedie súdne konanie. Hoci Ústava SR výslovne upravuje len právo na tlmočníka, podľa právnej teórie je možné pod toto ústavné právo zahrnúť aj právo oboznámiť sa s dokumentmi významnými pre konanie, ak sú v jazyku, ktorý daná osoba neovláda. **Účelom ústavného práva na tlmočníka je umožniť každému komunikáciu v konaní pred súdom, ak nie je spôsobilý dorozumieť sa v tomto konaní. Právo na tlmočníka v súdnom konaní považuje Ústavný súd SR za jeden z atribútov spravodlivého súdneho procesu.**

57. Na ústavnoprávnu úpravu práva konať vo svojom jazyku nadväzuje právna úprava v SSP. Podľa ustanovenia § 54 ods.1. SSP, ktoré zakotvuje právo strany konať vo svojom jazyku platí, že: „(1) Každý má právo konať pred súdom v materinskom jazyku alebo v jazyku, ktorému rozumie. S prihliadnutím na povahu a okolnosti vecí príberie správny súd tlmočníka.

58. Z vyššie citovaného ustanovenia vyplýva, že **každá strana musí mať rovnaké možnosti uplatnenia svojich práv, aj keď nie je spôsobilá dorozumieť sa v slovenskom jazyku.** Možnosť strany uplatniť svoje práva je garantovaná právom strany konať vo svojom jazyku.

59. Podobne ako v prípade ústavnoprávnej úpravy, aj podľa SSP znamená právo konať vo svojom jazyku právo konať v materinskom jazyku alebo aspoň v jazyku, ktorému strana rozumie. Strane teda nemusí byť umožnené konať výlučne v jej materinskom jazyku. Postačí, ak v jazyku, ktorému strana rozumie, je strane umožnené konať (môže ísť najmä o niektorý zo svetových jazykov).

61. **Podľa kasačného súdu krajskému súdu nič nebránilo v tom, aby v deň, keď sa dozvedel o tom, že tlmočník sa nemôže dostaviť na pojednávanie, zvolil postup, ktorým zabezpečí prítomnosť iného tlmočníka z jazyka tureckého, hoc aj nezapísaného v zozname znalcov, tlmočníkov a prekladateľov. (...)** Zabezpečiť iného hoc aj tlmočníka nezapísaného v zozname tlmočníkov bolo v časových možnostiach krajského súdu, ktoré mu ostávali do konca lehoty na rozhodnutie.

62. **Argumentácia žalovaného, že sťažovateľ mal na pojednávaní právneho zástupcu, ktorý je na rozdiel od sťažovateľa znalý práva, nemohla obstať, pretože výsluch žiadateľa o azyl v súdnom konaní je jedným z najdôležitejších dôkazných prostriedkov, ale aj práv žiadateľa o azyl a nemožno od neho upustiť len z dôvodu nedostatku tlmočníkov v zozname resp. z dôvodu časovej tiesne. Dokonca prekročenie lehoty na rozhodnutie vo veciach azylu z dôvodu existencie objektívnych príčin, navyiac nezapríčiných samotným účastníkom konania, resp. súdom, nemôže byť na ujmu sťažovateľovho práva na spravodlivý proces.**

63. Tým, že zákonodarca stanovil lehotu 90 dní na rozhodnutie správneho súdu a kasačnému súdu 60 dní vo veci azylu, vyjadril pomerne jasnú požiadavku na

rýchlosť rozhodovania súdov v tak citlivej otázke ako je medzinárodná ochrana. **Kasačný súd má však za to, že ten, kto je v pozícii žiadateľa o azyl len ťažko ocení úzkostlivú starostlivosť súdu o jeho procesné práva, ak dôsledkom tejto starostlivosti je len predĺženie stavu jeho neistoty.** Preto pokiaľ najvyšší súd rozhoduje o kasačnej sťažnosti proti rozsudku krajského súdu a platné procesné predpisy mu umožňujú meritórne rozhodnutie, je jeho povinnosťou uprednostniť tento spôsob rozhodnutia pred zrušením rozhodnutia správneho súdu a vrátením veci na ďalšie konanie, čo napokon navrhoval aj samotný sťažovateľ. (...)

81. Špecifikám konania o medzinárodnej ochrane zodpovedá aj štandard a rozloženie dôkazného bremena, ktoré je vychýlené v prospech žiadateľa o medzinárodnú ochranu. Pokiaľ ide o bremeno tvrdenia v konaní vo veci medzinárodnej ochrany, to zatažuje žiadateľa o medzinárodnú ochranu. Pokiaľ ide o bremeno dôkazné, to je už výraznejšie rozložené medzi žiadateľov o medzinárodnú ochranu a správny orgán. Preukazovať jednotlivé fakty je povinný primárne žiadateľ, no správny orgán je povinný zabezpečiť k danej žiadosti o medzinárodnú ochranu maximálne možné množstvo dôkazov a informácií, a to tých, ktoré vyvracajú tvrdenie žiadateľa, ako aj tých, ktoré ich podporujú. (Rozsudok NS SR z 13. januára 2015, sp. zn. 1Sža 48/2014).

82. Túto zákonnú povinnosť nemohol žalovaný splniť. Na posúdenie sťažovateľovho prípadu si totiž neobstaral dostatočne presné a aktuálne informácie o situácii v Turecku. Správa Rady európskeho komisára pre ľudské práva, z ktorej žalovaný vychádzal pri posudzovaní vplyvu sankcií na osoby iné, ako sú obvinení, ako sám uvádza žalovaný je z októbra 2016.

83. Pre posúdenie prípadu sťažovateľa sú však rozhodujúce aktuálne správy o krajine pôvodu, najmä postoj štátnych orgánov k rodinným príslušníkom hnutia FG, pretože nie len bezprostredné okolnosti po pokuse o štátny prevrat (15.07.2016), ktorý bol významným míľnikom, ktorý radikálne zmenil tamojšiu vnútropolitickú situáciu, ale aj nasledujúce a aktuálne reakcie štátnej moci a jej intenzívne opatrenia voči domnelým pučistom, politickým oponentom ale aj ich rodinným príslušníkom, ktorých popis vo forme aktuálnej správy o krajine pôvodu v spise žalovaného chýba, môžu dať odpoveď na to, či v prípade sťažovateľa, ako rodinného príslušníka (syna odsúdeného člena Hnutia FG) môže aj napriek nie priamej politickej aktivite sťažovateľa vyvolať oprávnené obavy z prenasledovania.

84. **Žalovanému je potrebné vytknúť, že nevenoval takmer žiadnu pozornosť dôkazom, ktoré sťažovateľ predložil v správnom konaní, (celkom 17 listinných dôkazov), ktorými preukazoval dôvody svojej žiadosti o azyl** (ako napr. informácia o súdnom procese s otcom sťažovateľa, doklad o tom, že otcovi posielala rodina mesačne peniaze do väzenia, výpis z matičného úradu o členoch rodiny, články o nepokojoch na Policajnej akadémii, doklady o prepustení otca a brata sťažovateľa zo zamestnania, doklad o uväznení bratranca sťažovateľa pre spoluprácu s Hnutím FG, ktoré je brané ako teroristická skupina, rozhodnutie o

udelení azylu bratovi stážovateľa). **Týmto dôkazom nielenže nevenoval žiadnu pozornosť, ale napokon spochybňoval aj samotný fakt, že odsudzujúci rozsudok, ktorý predložil stážovateľ, sa nemusí týkať jeho otca, pričom práve listinný dôkaz č. 3 vstupného dotazníka stážovateľa, uvádza výpis z matriky, ktorým žalovaný môže verifikovať údaje o mene otca a porovnať s údajmi mena odsúdeného.**

85. Keďže vplyvom pokusu o štátny prevrat vznikla nová a nie celkom prehľadná situácia, žalovaný nemohol rezignovať na svoju povinnosť zisťovať aktuálny stav vecí v Turecku. Bez aktuálnych a presných informácií z rôznych zdrojov nemožno zistiť, či stážovateľ má odôvodnený strach z prenasledovania alebo či mu v prípade vrátenia hrozí nebezpečenstvo vážnej ujmy. **Žalovaný teda pre svoje rozhodnutie nezhrmazdil také podklady, ktoré by vylúčili, že situácia stážovateľa napĺňa znaky skutkovej podstaty § 8 zákona o azyle, teda že má odôvodnený strach z prenasledovania, a to najmä pre to, že je členom Hnutia FG a členom rodiny, ktorej otec bol odsúdený za členstvo v Hnutí FG.**

86. Keďže žalovaný nezistil skutkový stav na základe presných a aktuálnych informácií o krajine pôvodu stážovateľa, nemohol ani krajský súd posúdiť, či existuje reálna hrozba prenasledovania. Pre túto dôvodne vytýkanú vadu mal krajský súd rozhodnutie žalovaného zrušiť. Ak tak neurobil, je jeho rozhodnutie nezákonné a kasačný súd konštatuje, že kasačná sťažnosť bola dôvodná a napadnutý rozsudok bolo potrebné zmeniť tak, že rozhodnutie žalovaného sa zrušuje a vec sa mu vracia na ďalšie konanie.

87. V ďalšom konaní žalovaný okrem vykonania dôkazov aktuálnymi správami o krajine pôvodu a vykonaním dôkazov predložených stážovateľom, a to aj v súdnom konaní, tiež posúdi, či v prípade stážovateľa sa nejedná o žiadateľa sur place.

88. O žiadateľa o azyl „surplace“ (na mieste) ide vtedy, keď osoba, ktorá v čase odchodu z krajiny pôvodu nebola utečencom, ale stala sa ním neskôr v dôsledku okolností, ktoré nastali v dobe jej neprítomnosti v krajine pôvodu. (rozsudok Najvyššieho súdu SR sp. zn. 8Sžs/13/2008 zo dňa 1. júla 2008).

89. V tejto súvislosti je potrebné poukázať na to, že **zákon o azyle neurčuje žiadnu lehotu, v ktorej má žiadateľ o azyl požiadať**, i keď udelenie azylu podľa § 8 zákona o azyle je viazané objektívne na prítomnosť prenasledovania ako skutočnosti definovanej v § 2 písm. d/) zákona o azyle alebo na odôvodnené obavy zo skutočností definovaných v § 2 písm. d/ zákona o azyle, v oboch prípadoch v dobe podania žiadosti o azyl, teda spravidla v dobe bezprostredne nasledujúcej po odchode z krajiny pôvodu, výnimkou z tohto pravidla sú žiadatelia sur place, (na mieste), pretože o žiadateľa sur place ide vtedy, keď osoba, ktorá v okamžiku odchodu z krajiny pôvodu nebola utečencom, ale stala sa ním neskôr v dôsledku okolností, ktoré nastali v dobe jej neprítomnosti.

90. Keďže je nepochybné, že zásadné okolnosti, na ktorých stážovateľ zakladá svoju žiadosť o azyl, nastali počas jeho pobytu mimo územia krajiny pôvodu,

bude potrebné podľa kasačného súdu posúdiť, či sťažovateľa je možné považovať za žiadateľa *sur place* a po zvážení tejto skutočnosti, zaujať k žiadosti o azyl stanovisko, a to po dokazovaní, ktoré takémuto stanovisku musí predchádzať.

92. Posúdenie obáv sťažovateľa z prenasledovania kvôli príslušnosti k určitej sociálnej skupine osôb patriacich k rodinným príslušníkom osôb odsúdených za členstvo v hnutí FG je potrebné zo strany žalovaného v ďalšom konaní posúdiť po vykonaní dokazovania najmä obsahom správ o aktuálnej situácii v krajine pôvodu, a to posúdením vplyvu sankcií na osoby iné, ako sú obvinení, v súvislosti s členstvom v Hnutí FG, najmä z toho pohľadu, či sťažovateľom tvrdené obavy môžu byť zapríčinené dôvodmi pre azylové konanie významnými, **v danom prípade príslušnosťou k určitej sociálnej skupine pre imputované politické názory.**

93. Kasačný súd sa nestotožnil ani so záverom žalovaného o neposkytnutí doplnkovej ochrany sťažovateľovi. Odôvodnenie rozhodnutia v tejto časti považuje za nedostatočné. Záver žalovaného, že v prípade návratu do krajiny by sťažovateľ nečelil žiadnej forme vážneho bezprávia vyhodnotil ako predčasný, pre ktorý nemal dostatok aktuálnych informácií o krajine pôvodu.”

Rozsudok Najvyššieho súdu SR, sp.zn. 1Sžak/16/2019 zo dňa 19.11.2019

Kľúčové slová: hnutie Fethullaha Gülena, tlmočenie, nezákonné prenášanie dôkazného bremena, prospektívne posúdenie, podmienka minulého prenasledovania, nedostatočné odôvodnenie, porušenie práva na spravodlivý proces, posudzovanie dôveryhodnosti, dejová línia výpovede

Skutkové okolnosti prípadu

V tomto prípade sa jedná o žiadateľa, ktorý sa nemôže vrátiť do krajiny pôvodu z dôvodu príslušnosti k hnutiu Fethullaha Gülena. V Turecku sú v súčasnosti Gulenovci masovo prenasledovaní, keďže ich súčasný vládnucci režim považuje za teroristov a to najmä po udalostiach neúspešného prevratu z r. 2016. Žiadateľ bol úspešný na Najvyššom súde SR. Ten sa právne záväzným spôsobom vyjadril k viacerým procesným i právnym pochybeniam Krajského súdu v Bratislave.

Z odôvodnenia

„15. (...) Je nepochybné, že pokiaľ by osoba nemohla uplatňovať svoje práva na správnom súde v jazyku, ktorému rozumie, bolo by takéto uplatňovanie práva neúčinné a neefektívne pričom by základný cieľ práva na spravodlivý súdny proces nebol naplnený. Právo konať pred správnym súdom v jazyku, ktorému

osoba rozumie, obsahuje najmä právo na zabezpečenie tlmočníka počas súdnych pojednávanií, prípadne iných úkonov, ktoré dotknutá osoba realizuje. (...)

Pokiaľ však žalobca v konaní o správnej žalobe dôvodne žiada, aby bol na pojednávanií vypočutý na konkrétne okolnosti, či prípadne až na pojednávanií, na ktorom je žalobca prítomný sa takéto okolnosti objavia (pričom pre správny súd je v zmysle § 206 ods. 4 S.s.p. rozhodujúci skutkový stav v čase vyhlásenia alebo vydania rozhodnutia) je zabezpečenie tlmočníka na takomto pojednávanií nevyhnutné.

16. V prejednávanej veci sťažovateľ okrem iného namieta, že žalovaný spochybňuje jeho dôveryhodnosť poukazom na jeho nedôveryhodné výpoved' a tvrdenia o podpore hnutia FETÖ za účelové pričom sa odvoláva na nezrovnalosti vo výpovediach sťažovateľa. Zdôrazňoval, že niektoré nekonzistentné vyjadrenia zapísané v zápisniciach z pohovorov a vytýkané žalovaným v rozhodnutí mohli nastať v dôsledku tlmočenia, keďže počas vstupného pohovoru mu bolo tlmočené do jazyka tureckého a následne do jazyka kurdskeho avšak v dialekte odlišnom od dialektu "zaza", ktorým on rozpráva. Tieto a ani iné okolnosti (...) mu nebolo umožnené počas pohovorov ozrejmiť a následne ani krajskému súdu počas pojednávania, pričom žalobca žiadal o predvolanie na pojednávanií a prostredníctvom právnej zástupkyne navrhol konkrétne tlmočníkov.

17. S uvedenými skutočnosťami sa krajský súd nezaoberal napriek tomu, že nezanedbateľná časť argumentácie obsiahnutej v správnej žalobe sa týkala práve žalovaným vytýkaných rozporov a i keď žalobca bol na pojednávanií pred krajským súdom dňa 16.07.2019 prítomný (...) krajský súd nevyužil možnosť konfrontovať sťažovateľa so zistenými nedostatkami a poskytnúť mu možnosť pretrvávajúce pochybnosti rozptýliť. Pokiaľ správny súd nevytkol tieto skutočnosti správne orgánu prípadne vo svojom zrušujúcom rozhodnutí, bolo potrebné v samotnom konaní pred krajským súdom, za účelom odstránenia uvedených nedostatkov v súčinnosti so súdom ustanoveným tlmočníkom sťažovateľa vypočuť a poskytnúť mu priestor na vyjadrenie sa k veci (...). (...)

25. Zo všeobecne známych informácií ako aj z podkladov získaných žalovaným je známym fakt, že v krajine pôvodu sťažovateľa došlo dňa 15.07.2016 k pokusu o štátny prevrat. Ide o významnú udalosť, ktorá značne zmenila tamajšiu vnútropolitickú situáciu. Na to sa vzťahujúca reakcia štátnej moci a jej opatrenia voči skutočným alebo domnelým účastníkom pokusu o štátny prevrat, politickým oponentom a iným osobám mohla za určitých okolností u niektorých politicky aktívnych osôb vyvolať obavu z prenasledovania. Podľa názoru kasačného súdu ide o okolnosť, ktorú nie je možné zľahčovať resp. vyhýbať sa jej zohľadneniu, najmä nie v situácii, keď žiadateľ o udelenie azylu obavy z prenasledovania odôvodňuje svojou periodicky, verejne vyjadrovanou podporou hnutia FETÖ, ktoré bolo v zmysle dohľadaných informácií označené za teroristickú organizáciu s dokázanými represiami voči členom pôsobiacim v štátnej službe, vzdelávacích inštitúciách a pod.

26. **Procesným právom účastníka je právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia.** Povinnosť súdu riadne odôvodniť svoje rozhodnutie vyplývajúca z ust. § 139 ods. 2 S. s. p., totiž znamená právo účastníka na dostatočné a presvedčivé odôvodnenie rozhodnutia a jeho porušením sa účastníkovi odníma možnosť náležite a skutkovo aj právne argumentovať proti rozhodnutiu súdu, voči ktorému chce využiť možnosť správnej žaloby. **Nedostatok riadneho a vyčerpávajúceho odôvodnenia súdneho rozhodnutia je preto porušením práva na spravodlivé súdne konanie. (...)**

30. Podľa názoru kasačného súdu odôvodnenie rozhodnutia krajského súdu neposkytuje dostatočné argumentačné podklady na posúdenie, ako sa vysporiadal s výrokom žalovaného o neudelení azylu, akými vlastnými úvahami sa súd riadil pri utváraní záveru o skutkovom a právnom stave veci a posudzovaní relevancie obsahu právnej argumentácie a žalobných námietok sťažovateľa uplatnených v správnej žalobe. Krajským súdom v odôvodnenej vyslovené závery sú preto nepresvedčivé a predčasné a ako také neposkytujúce dostatočne jasný, zrozumiteľný a náležite odôvodnený výsledok svojej rozhodovacej činnosti (...)

31. Vzhľadom na vyššie uvedené nedostatky kasačný súd konštatuje, že krajský súd v konaní porušil zákon tým, že nesprávnym procesným postupom znemožnil účastníkovi konania, aby uskutočnil jemu patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

32. Napokon krajský súd konštatovaním: „Objektívne žalobca nebol vystavený žiadnemu prenasledovaniu zo strany štátu ... Žalobca nepreukázal, že voči nemu bolo vyvíjané opakované konanie spôsobujúce ohrozenie života alebo slobody, alebo iné konanie spôsobujúce psychický nátlak na jeho osobu“ vec nesprávne právne posúdil nakoľko **zo znenia § 8 písm. a) zák. č. 480/2002 Z. z. pre udelenie azylu nevyplýva podmienka minulej skúsenosti s perzekúciou, ale táto v zmysle § 19a ods. 2 zák. č. 480/2002 Z. z. je dôležitým (nie však výlučným alebo nevyhnutným) znakom opodstatnenosti obavy žiadateľa z prenasledovania.**

33. Obdobne kasačný súd prihliadol na sťažnostný dôvod vytýkajúci správne súdu konštatovanie: „**žalobca neposkytol počas celého azylového konania žiadne dôkazy**, ktoré by svedčili o prenasledovaní žalobcu z dôvodov zastávania určitých politických názorov“ **čím došlo k prenášaní dôkazného bremena v konaní o azyle na žiadateľa (sťažovateľa), napriek tomu, že takýto postup je v priamom rozpore s ustálenou rozhodovacou praxou kasačného súdu**, vyjadrenej napr. 1Sža/10/2013 zo dňa 09.04.2013, podľa ktorej žiadateľ nesie bremeno tvrdenia, ktoré je ďalej vo vzájomnej interakcii so správnym orgánom rozvíjané a doplnené bremenom dôkazným. Nie je však povinnosťou žiadateľa o azyl, aby prenasledovanie svojej osoby preukazoval inými dôkaznými prostriedkami než vlastnou dôveryhodnou výpoveďou. Naopak povinnosťou správneho orgánu je, aby v pochybnostiach zhromaždil všetky dostupné dôkazy, ktoré dôveryhodnosť výpovede žiadateľa o azyl vyvracajú či sponchybňujú (...).“

Rozsudok Najvyššieho súdu SR, sp.zn. 10Sžak/18/2019 zo dňa 15.11.2019

Kľúčové slová: prospektívne posúdenie, dôkazná núdza, zásada v pochybnostiach v prospech žiadateľa, politická aktivita, neprimerané trestné stíhanie, posudzovanie primeranosti, HDP, Turecko, opozičný politický názor

Skutkové okolnosti prípadu

V tomto prípade sa jedná o žiadateľa, ktorý sa nemôže vrátiť do krajiny pôvodu z dôvodu jeho politickej aktivity. Je členom najsilnejšej tureckej opozičnej strany HDP, ktorú turecký vládnuci režim považuje za nežiadúcu. Žiadateľ je za svoje politické aktivity v Turecku trestne stíhaný, otázkou jeho prípadu je neprimeranosť týchto trestných stíhaní, dosahujúca intenzity prenasledovania. Žiadateľ bol úspešný na Najvyššom súde SR.

Z odôvodnenia

„16. Kasačný súd konštatuje, že v aplikačnom postupe krajského súdu pri rozhodovaní o merite sporu zistil nedostatky právneho posúdenia v merite veci. Sťažovateľ v podanej kasačnej sťažnosti v tejto súvislosti namietal nesprávne právne posúdenie krajského súdu v súvislosti s preukázaným skutkovým stavom, ktorý spĺňa definíciu prenasledovania podľa zákona o azyle ako aj nedostatočné vysporiadanie sa s tým, prečo trestné stíhanie sťažovateľa považujú za legitímne.

17. Ako to vyplýva z administratívneho spisu, sťažovateľ založil žiadosť o azyl na svojom aktívnom členstve v opozičnej strane HDP, pre ktoré bol prenasledovaný, policajtní boli viackrát chytený a bitý, niekoľkokrát už bol a v prípade návratu do Turecka by bol opäť uväznený a vypočúvaný a preto má strach o svoj život a zdravie. V Turecku je prenasledovaný pre svoj opozičný politický názor, tiež kvôli náboženskému vierovyznaniu alavitu a aj jeho kurdskej národnosti.

18. Súd poznamenáva, že konanie o medzinárodnej ochrane je špecifické tým, že je v ňom často nutné **rozhodovať za situácie dôkaznej núdze, že ide o prospektívne rozhodovania** (t. j. posudzuje sa opodstatnenia strachu z prenasledovania či riziko vážneho bezprávia v budúcnosti) a že nesprávne rozhodnutie má pre sťažovateľa obzvlášť závažné dôsledky. **Správny orgán vo veciach medzinárodnej ochrany nesie zodpovednosť za náležité zistenie reálií o krajine pôvodu.**

19. Špecifikom konania vo veci medzinárodnej ochrany je rovnako **zásada, že pri splnení daných podmienok sa uplatňuje pravidlo „v prípade pochybností v prospech žiadateľa o medzinárodnú ochranu“** („benefit of doubt“). Ak sú dané skutočnosti, na základe ktorých možno predpokladať, že k porušeniu základných ľudských práv a slobôd žiadateľov o azyl došlo, alebo mohlo by vzhľadom na postavenie žiadateľa v spoločnosti, s prihliadnutím na jeho presvedčenie, názory,

správanie, atď. dôjsť, a správny orgán nemá dostatok dôkazov o tom, že to tak nebolo, alebo nemohlo by v budúcnosti byť, potom tieto skutočnosti musí správny orgán v situácii dôkaznej núdze zohľadniť, a to v prospech žiadateľa o azyl. Z preskúmaného rozhodnutia ako aj z napadnutého rozsudku je zrejmé, že ako žalovaný, tak ani krajský súd sa touto zásadou nezaoberali a to bez akéhokoľvek odôvodnenia.

20. Žalovaný i krajský súd zhodne uzatvárajú, že trestné stíhania proti sťažovateľovi v krajine pôvodu sú legitímne a primerané. Kasačný súd má za to, že tieto závery sú neopodstatnené a nepreskúmatelné. (...) Žalovaný ani krajský súd však **neuvádzajú ďalšie kritériá, podľa ktorých stíhania v krajine pôvodu analyzovali a tieto stíhania ani neposudzujú v svetle objektívnych informácií o krajine pôvodu.** Vo vzťahu k uvedenému si žalovaný nezabezpečil dostatok informácií, nedôsledne vyhodnotil politickú a bezpečnostnú situáciu ako aj stav dodržiavania ľudských práv v Turecku a to obzvlášť po udalostiach z júla 2016. **Z trestných stíhaní sťažovateľa je zrejmé, že sťažovateľ je stíhaný za uplatňovanie svojich politických názorov účasťou na demonštrácii opozičnej strany, ktorej je členom.** Bolo preto nevyhnutné dôkladnejším spôsobom zo strany žalovaného zaoberať sa tým, či v prípade sťažovateľa nie je naplnená definícia prenasledovania podľa § 2 písm. d) zákona o azyle, t. j. za uplatňovanie politických práv a slobôd, nakoľko nie je dôvodný postup žalovaného, ktorý sa sústredil na bezproblémový odchod sťažovateľa z krajiny s vlastným cestovným pasom z čoho vyvodil záver o nezáujme štátnych orgánov o obmedzovanie práv sťažovateľa.

21. Sťažovateľ v súvislosti s vyššie uvedeným nielenže objasnil z čoho plynú jeho subjektívne obavy z prenasledovania, ale v priebehu konania poukázal aj na správy o krajine, ktoré takéto praktiky potvrdzujú. Kasačný súd poukazuje na svoju rozhodovaciu prax v konaniach o kasačných sťažnostiach proti rozsudkom krajských súdov o správnych žalobách vo veciach azylu, resp. zaistenia ako aj odvolacích konaniach v tejto agende (za účinnosti zákona č. 99/1963 Zb.), **kde opakovane prihliadal na správy z obdobných zdrojov, najmä EASO, UNHCR a pod. Podľa kasačného súdu obsah týchto zdrojov nemožno podceňovať, ale je potrebné podrobiť ho dôkladnej analýze** (m. m rozsudok najvyššieho súdu sp. zn. 1Sžak/14/2018 zo dňa 22.01.2019). (...)

27. **Pozornosti súdu neuniklo, že za údajnú propagáciu teroristickej organizácie hrozí sťažovateľovi v krajine pôvodu trest až 40 rokov odňatia slobody, čo je pre slovenský právny poriadok, resp. zákon č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v platnom znení (ďalej len „trestný zákon“) ekvivalent trestu odňatia slobody na doživotie. To samé o sebe môže napĺňať neludské potrestanie subsumovateľné pod definíciu vážneho bezprávia podľa zákona o azyle, keďže ide o uloženie trestu, ktorý nemožno považovať za v demokratickej spoločnosti primeraný. Skutkový stav opísaný v obžalobe z krajiny pôvodu bol automaticky prijatý za svoje žalovaným i krajským súdom, a to bez ďalšieho skúmania. Je preto nutné, aby sa žalovaný podrobnejšie zaoberal vnesenými**

obvineniami voči sťažovateľovi ako aj výškou trestu, ktoré sťažovateľovi hrozia v prípade uznania viny a to vo svetle aktuálnych informácií o politickej a bezpečnostnej situácii ako aj stave dodržiavania ľudských práv v Turecku.“

Rozsudok Najvyššieho súdu SR, sp.zn. 1Sžak/2/2019 zo dňa 26.03.2019

Kľúčové slová: nesprávne právne posúdenie, požiadavky na riadne odôvodnenie, vlastná dôveryhodná výpoveď, dôkazná núdza, prospektívne rozhodovanie, rozloženie dôkazného bremena, bremeno tvrdenia, bremeno dôkazné, dôkazná núdza, obete potenciálnych vrážd zo cti, sociálna skupina, vnútorné a vonkajšie znaky sociálnej skupiny, zásada materiálnej pravdy, miera pravdepodobnosti, soft law.

Skutkové okolnosti prípadu

Žiadateľ sa obáva návratu do krajiny pôvodu, keďže mal v Iraku predmanželský pomer, ktorý je všeobecne v Iraku odsudzovaný a považovaný za previnenie na cti, za ktoré hrozí previnilcom i smrť od poškvrcených rodín. Žiadateľ utiekol z kurdskeho Iraku pred rodinou jeho bývalej priateľky, ktorá sa mu vyhráža smrťou, keďže sú podobné zločiny spoločensky i oficiálne akceptované, možnosť hľadať ochranu u oficiálnych štátnych orgánov je v podstate vylúčená. Žiadateľ bol so svojím prípadom úspešný na Najvyššom súde SR, ktorý sa záväzne vyjadril k viacerým právnym i procesným aspektom prípadu.

Z odôvodnenia

„19. Vo vzťahu k uplatnenému dôvodu kasačnej sťažnosti, t. j. že krajský súd rozhodol na základe nesprávneho právneho posúdenia veci musí kasačný súd s prihliadnutím na zásadu kontinuálneho výkonu štátnej moci zdôrazniť, že doterajšia ustálená judikatúra Najvyššieho súdu Slovenskej republiky chápe takto sformulovaný sťažnostný dôvod zakotvený v § 440 ods. 1 písm. g) S. s. p. vo vzťahu k meritu prejednávanej veci, t. j. na prvom mieste ako nesprávnu aplikáciu právnej normy (hypotéza ako právny skutkový stav a dispozícia) na riadne zistený faktický skutkový stav vyplývajúci z merita veci, na druhom mieste ako nesprávny výber ustanovenia a v neposlednom rade ako nesprávny výber právneho predpisu.

20. Navyše právnym posúdením veci je analytická činnosť súdu, pri ktorej zo skutkových zistení vyvodzuje čiastkové právne závery a spätnou aplikáciou vybranej právnej normy preveruje úplnosť a riadnosť fakticky zisteného skutkového stavu. Toto je základným poslaním správneho súdu pri prieskume zákonnosti rozhodnutí orgánov verejnej správy, pričom nielen situácia „res iudicata“ tvorí rozhodovaciu prekážku ale aj ustálená rozhodovacia prax kasačného súdu ako relevantný precedens v súlade s čl. 1 ods. 1 veta prvá Ústavy

Slovenskej republiky vytvára zákonodarcom akceptovanú rozhodovaciu prekážku.

21. V súvislosti s uvedeným kasačný súd musí zdôrazniť, že v aplikačnom postupe krajského súdu pri rozhodovaní o merite sporu zistil pochybenie v otázke právneho posúdenia v merite veci odôvodňujúce potrebu zmeny napadnutého rozsudku krajského súdu a tento dôvod kasačnej sťažnosti preto považoval za dôvodný.

22. V správnej žalobe žalobca okrem nesprávneho právneho posúdenia namieta, že rozhodnutie žalovaného považuje za nepreskúmatelhé pre nezrozumiteľnosť ako aj nedostatok dôvodov, keďže jeho odôvodnenie je nedostatočné. Poukázal na to, **že v napadnutom rozhodnutí a ani v priebehu konania, ktoré predchádzalo jeho vydaniu, nemožno nájsť úkony žalovaného ani správne úvahy, z ktorých by vyplývalo, že by sa žalovaný zaoberal možnými dôvodmi prenasledovania**, na ktoré sa vo svojom rozhodnutí odvoláva, ale len stručne konštatoval nedostatočné preukázanie prenasledovania resp. dôvodnej obavy z prenasledovania v krajine pôvodu. **Odôvodnenie má predovšetkým presvedčiť účastníkov konania o správnosti postupu správneho orgánu a zákonnosti jeho rozhodnutia a tým naplniť jedno zo základných pravidiel konanie – posilňovať dôveru v správnosť rozhodovania. V odôvodnení rozhodnutia musí správny orgán reagovať na dva okruhy problémov: na skutkové okolnosti a právne posúdenie veci**, pričom na právne posúdenie veci nestačí len citácia príslušného ustanovenia a odkaz na príslušný právny predpis ale je žiadúce, aby sa vyložil aj obsah právnej normy a boli jasné úvahy, ktorými sa žalovaný v napadnutom rozhodnutí riadil. (...)

26. Keďže i napriek tomuto záveru vyjadrenému v stručnom konštatovaní o nespĺnení podmienok na udelenie azylu podľa § 8 zákona o azyle **žalovaný pri posudzovaní žiadosti zrejme nedospel k záveru o jej zjavnej neopodstatnenosti (...), možno usudzovať, že niektoré skutočnosti uvádzané sťažovateľom v priebehu správneho konania vyhodnotil samotný správny orgán ako také, ktoré by mohli nasvedčovať záveru, že opustil krajinu pôvodu pre niektorý z dôvodov podľa § 8 zákona o azyle a na jeho objektivizáciu vykonal aj dokazovanie informáciami o Iraku a jeho kurdskej časti prostredníctvom Odboru dokumentaristiky a zahraničnej spolupráce Migračného úradu (...).**

27. Za daných okolností bolo tak povinnosťou správneho orgánu v odôvodnení svojho rozhodnutia podrobnejšie uviesť, ktoré z možných dôvodov prenasledovania konkrétne identifikoval a nimi sa zaoberal, k akým čiastkovým záverom najmä o dôveryhodnosti žiadateľa a uveriteľnosti jeho príbehu, forme prenasledovania a jeho pôvodcov, príčinnej súvislosti medzi prenasledovaním a kvalifikačnými dôvodmi, časovom aspekte, možnosti a využitie ochrany odôvodnenosti obáv žiadateľa, a následne konečnému záveru dospel. Obsah dodatočného vyjadrenia správneho orgánu k správnej žalobe resp. kasačnej sťažnosti nemôže nahrádzať absentujúce dôvody

preskúmaného rozhodnutia a nemožno ho ani považovať konvalidáciu pochybení správneho orgánu. (...)

32. Dôvodmi pre udelenie medzinárodnej ochrany môžu byť také skutočnosti, ktoré vyjdú najavo v priebehu konania a to predovšetkým z vlastnej žiadosti a tiež z výpovedí žiadateľa; nie je preto podstatné, či sú žiadateľom formálne označené ako dôvody, pre ktoré žiada o medzinárodnú ochranu pretože od neho nemožno očakávať takú znalosť azylového práva, aby bol schopný svoje tvrdenia kvalifikovať z hľadiska možných dôvodov pre udelenie niektorej z foriem medzinárodnej ochrany, ale **podstatné je, či v priebehu správneho konania skutočnosti relevantné z hľadiska možného udelenie niektorej z foriem medzinárodnej ochrany vôbec tvrdí.** (...)

40. Spoukazom na uvedené možno žalovanému vytknúť, že nedoplnil dokazovanie na skutočnosti bližšie osvetľujúce okolnosti jeho odchodu z krajiny a z toho vyplývajúcu príčinnú súvislosť s príslušnosťou k tvrdenej sociálnej skupine „obetí resp. potenciálnych obetí vrážd zo cti“. (...)

42. Okolnosti, ktoré viedli sťažovateľa k odchodu z krajiny pôvodu a podaniu žiadosti o azyl na Slovensku je potrebné preukázať aspoň s takou mierou pravdepodobnosti, ktorá nevyvoláva zásadné pochybnosti o správnosti úsudku správneho orgánu s tým, že aj v prípade kedy je zisťovania skutkového stavu komplikované, nemožno prelomiť zásadu materiálnej pravdy ukladajúcu správne orgánu zistiť presne a úplne skutkový stav veci.

43. S touto požiadavkou nepochybne súvisí aj potreba dostatku 1. relevantných 2. dôveryhodných a vyvážených 3. aktuálnych a overených z rôznych zdrojov, 4. transparentných a dohľadateľných informácií o krajine pôvodu. (...)

45. (...) Kasačný súd pripomína, že dôvod prenasledovania – **príslušnosť k určitej sociálnej skupine je preto potrebné chápať v kontexte svetových a spoločenských premien a vzhľadom k vývoju ľudskoprávných noriem medzinárodného práva.** Správny orgán pri rozhodovaní vychádza zo znenia ust. § 19a ods. 4 písm. e/ zákona o azyle, ktoré zodpovedá čl. 10 ods. 1 písm. d/ Smernice Európskeho parlamentu a Rady č. 2011/95/EÚ (Kvalifikačná smernice), ktoré príkladmo uvádza kvalifikačné predpoklady príslušnosti k sociálnej skupine.

46. Pre kvalifikovanie sa do takejto skupiny možno z ich obsahu identifikovať jednak podmienku tzv. „chránených znakov“ **t. j. atribútov určitej kvality, ktoré sú vlastné určitej sociálnej skupine a jednak podmienku orientovanú na tzv. „sociálnu percepciu“, t. j. vnímanie tejto sociálnej skupiny okolitou spoločnosťou ako odlišnej, pričom obe podmienky musia byť splnené zároveň (kumulatívne)** (NSS sp. zn. 6 Azs 3/2012-45).

47. I keď jedným z princípov uznávaných medzinárodnými súdmi je i to, že určitú sociálnu skupinu nemôže definovať len prenasledovanie jej členov resp. **spoločná obava z prenasledovania, perzekučné konanie namierené proti**

určitej skupine môže byť relevantným faktorom pri stanovovaní viditeľnosti skupiny v určitej spoločnosti. (...)

48. Aj v tejto súvislosti treba zdôrazniť, že aj keď odporúčania Úradu vysokého komisára OSN pre utečencov – UNHCR nie sú záväznými prameňmi práva, z ktorých sú súdy povinné vychádzať, predstavujú **inšpiratívne pramene medzinárodne uznávanej praxe („soft law“)** na ktoré je potrebné brať ohľad nielen pri aplikácii práva, ale aj pri tvorbe predpisov.“

Rozsudok Najvyššieho súdu SR, sp.zn. 10Sžak/4/2019 zo dňa 30.04.2019

Kľúčové slová: dôveryhodnosť, benefit of doubt, odôvodnenie humanitného azylu, zraniteľná osoba, zdravotné postihnutie

Skutkové okolnosti prípadu

V tomto prípade išlo o žiadateľa, ktorý je v krajine pôvodu prenasledovaný za sympatizovanie so skupinou LTTE, ktorá bola vládnuou stranou na Srí Lanke násilne potlačená. Žiadateľ bol objektom mučenia v nútenom vojenskom tábore, kde mu boli spôsobené početné zranenia, ktoré si vyžiadali operačný zákrok. V roku 2013 začal sympatizovať s inou opozičnou stranou, pričom po výhražnom telefonáte sa rozhodol z krajiny utiecť. Najvyšší súd nesúhlasil s posúdením Migračného úradu a vrátil mu prípad s právne záväzným názorom na opätovné posúdenie.

Z odôvodnenia

„35. Z administratívneho spisu je zrejmé, že žalovaný nepreukázal nedôveryhodnosť sťažovateľa vo výpovediach, táto bola konzistentná. Samotný žalovaný ani dôveryhodnosť sťažovateľa nespochybnil. **Z uvedeného dôvodu bolo preto z výpovedí sťažovateľa potrebné vychádzať, a preto sa kasačný súd nestotožnil so záverom krajského súdu, podľa ktorého sťažovateľ predkladal dokumenty a dôkazy iba so zavádzajúcim cieľom. Tento záver krajského súdu ani sám krajský súd podrobne neodôvodnil** iba konštatoval, že z uvedeného dôvodu považuje osobu sťažovateľa za nedôveryhodnú. (...)

36. (...) Kasačný súd považuje tvrdenie krajského súdu, podľa ktorého predloženie dôkazov zo strany sťažovateľa vyhodnotil ako snahu o zavádzanie, za strohé a nepreskúmatelné. Žalovaný i krajský súd nedostatočným spôsobom zistili skutkový stav veci, pretože pri vyhodnocovaní dôkazov postupovali neobjektívne a nedostatočne alebo sa vôbec nevysporiadali s tvrdením sťažovateľa o jeho zraneniach vzniknutých počas väznenia srílanskou armádou. **Žalovaný tiež nezohľadnil všetky správy o krajine pôvodu sťažovateľa, ktoré sám zhromaždil, ako ani na správy predložené sťažovateľom o jeho zdravotnom stave. V ďalšom konaní je potrebné**

prihliadnuť aj na lekárske záznamy zo Slovenska počas vyšetrenia sťažovateľa v záchytnom tábore v Humennom ako aj pobytového tábora v Rohovciach, s ktorými sa v napadnutom rozhodnutí žalovaný nevysporiadal. V prípade, že boli pochybnosti o zdravotnom stave, resp. o zraneniach nôh sťažovateľa, bolo potrebné doplniť dokazovanie za účelom vyvrátenia všetkých pochybností o vzniku zranení nôh sťažovateľa, bolo potrebné doplniť dokazovanie za účelom vyvrátenia všetkých pochybností o vzniku zranení nôh sťažovateľa. Z uvedených dôvodov považuje kasačný súd rozhodnutie žalovaného v časti neudelenia azylu z národnostných a politických dôvodov za nedostatočne odôvodnené. (...)

40. Vykonaním ďalšieho dokazovania **je potrebné zistiť, či sťažovateľ má vrodenú deformáciu oboch chodidiel a či došlo k zraneniu jeho chodidiel v dôsledku mučenia vo vojenskom tábore v roku 2009, čo by odôvodňovalo existenciu vážneho bezprávia, ktorá by sťažovateľovi hrozila v prípade návratu do krajiny pôvodu.** (...) Z dôvodu príslušnosti sťažovateľa k tamilskej národnosti je potrebné doplniť dokazovanie o správy z krajiny pôvodu aj vo vzťahu k posledným udalostiam z apríla 2019, či sťažovateľovi v krajine pôvodu nehrozí, z dôvodu jeho príslušnosti k tamilskej národnosti, prenasledovanie.

41. (...) V tomto prípade však kasačný súd uvádza, že sťažovateľ požiadal o humanitný azyl, ktorý odôvodnil tým, že je zdravotne postihnutou osobou, čo si nespôsobil sám, ale v jeho prípade ide o vrodené ochorenie a z dôvodu uplatňovania politických práv mu polámali príslušníci bezpečnostných síl krajiny obe chodidlá, čím by ho bolo možné považovať za zraniteľnú osobu, ale **žalovaný dôvod, pre ktorý humanitárny azyl neudelil, neodôvodnil dostatočne, naopak odôvodnil ho stroho, s uvedením, že ide iba o vrodenú deformáciu nôh a tým pádom nie sú naplnené dôvody poskytnutia azylu z humanitných dôvodov. Kasačný súd k veci dodáva, že zdravotne postihnutá osoba nepochybne patrí medzi zraniteľné osoby, a preto kasačný súd považuje rozhodnutie žalovaného v časti o neudelení humanitného azylu sťažovateľovi za nepreskúmateľné pre nedostatok dôvodov.**

Rozsudok Najvyššieho súdu SR, sp.zn. 1Sžak/14/2019 zo dňa 22.01.2019

Kľúčové slová: riadne odôvodnenie rozsudku, prenasledovanie z politických dôvodov, rozsah zhromaždených informácií o krajine pôvodu zo strany správneho orgánu

Skutkové okolnosti prípadu

Najvyšší súd prejednával kasačnú sťažnosť žiadateľa o azyl z Afganistanu, ktorý sa v krajine pôvodu obával o svoj život pred príslušníkmi hnutia Taliban preto, že si mysleli, že dodáva informácie o príslušníkoch Talibanu na políciu. Následne

príslušníci Talibanu sťažovateľa uniesli a 12 dní ho bili. Migračný úrad situáciu sťažovateľa pripísal celkovej zlej bezpečnostnej situácie v Afganistane, sťažovateľovi poskytol doplnkovú ochranu, pričom vyššie opísané incidenty nepovažoval za prenasledovanie.

Z odôvodnenia

„Krajský súd sa so závermi žalovaného stotožnil, avšak jeho argumentácia je nedostatočná. Len stroho konštatuje, že sťažovateľ nespĺnil podmienky pre udelenie azylu, pričom takéto závery iba stručne odôvodňuje, obdobnou argumentáciou ako odporca. Zaujal stanovisko k argumentácii sťažovateľa, týkajúcej sa príslušnosti k sociálnej skupine, avšak niektorými námietkami (najmä pokiaľ ide o tie, ktoré sa týkajú sťažovateľových obáv z prenasledovania z dôvodu prisudzovanej politickej oponentúry) sa nezaoberal vôbec.

Na tomto mieste je potrebné poukázať na **článok 47 Charty základných práv Európskej únie, ktorý vyžaduje, aby každý jednotlivec v situácii, ktorú upravuje právo Európskej únie, mal právo na účinný opravný prostriedok a na spravodlivé, verejné prejednanie jeho záležitosti v primeranom čase.**

Vzhľadom na vyššie uvedené pochybenia krajského súdu kasačný súd mohol konštatovať, že sťažovateľom uplatnený dôvod kasačnej sťažnosti podľa § 440 ods. 1 písm. f) S. s. p. bol naplnený, a teda krajský súd nesprávnym procesným postupom znemožnil žalobcovi, aby uskutočnil jemu patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

Podľa informácií (o krajine pôvodu) sú **civilisti, ktorí sú vnímaní ako spojenci alebo špióni vlády ako aj tí, ktorú sú vnímaní, že nepodporujú protivládne prvky, vystavení riziku cielených vrážd.**

Podľa ďalších správ má Taliban schopnosť sledovať jednotlivcov po presídlení, nakoľko má rozvinutú sieť miestnych veliteľov, tieňových guvernérov, špiónov ako aj kontrolných stanovísk na cestách, resp. pri vstupoch do dedín a miest. Vo vzťahu k schopnosti štátnych orgánov poskytnúť ochranu svojim občanom sa v spise vyskytujú správy o zlom stave bezpečnostných zložiek, ich nespoľahlivosti, rozšírenej korupcii a zneužívaní právomocí.

Z vyššie prezentovaných informácií o krajine pôvodu je dôvodne možné ustáliť obavy z konania, napĺňajúceho definičné znaky prenasledovania, a to zo strany neštátnych subjektov, ku ktorým môže dochádzať na väčšine územia krajiny pôvodu. Je zároveň nesporné, že sa jedná o konanie, ktoré je podľa dostupných informácií primárne politicky motivované, teda namierené proti oponentom protivládnych elementov, osobám, ktoré sympatizujú s vládou v krajine ako aj osobám, ktoré sú takto príslušníkmi protivládnych organizácií vnímané. Z vyššie uvedených správ pritom vyplynuli obavy zo zabíjania takýchto osôb priamo na mieste, resp. z ich popravy na základe odsúdenia paralelnými súdnymi orgánmi Talibanu.

V zmysle § 8 pís. a) zák. č. 480/2002 Z. z., aj keď nie je nevyhnutné, aby sa žiadateľ v krajine pôvodu stal obeťou prenasledovania, nakoľko minimálnou požiadavkou pre udelenie azylu v zmysle vyššie uvedeného ustanovenia je opodstatnená obava z prenasledovania z tam uvedených dôvodov, jeho predchádzajúca skúsenosť je dôležitým znakom opodstatnenosti obavy žiadateľa z prenasledovania.

Pokiaľ žalovaný v preskúvanom rozhodnutí dospel k záveru, že sa nepreukázalo, že by sa údajné incidenty s Talibanami udiali z azylovo relevantných dôvodov, dospel k nesprávnemu právnemu posúdeniu.

Pokiaľ ide o zistenie informácií o krajine pôvodu, tie, ktoré do spisu zaobstaral žalovaný boli príliš stručné, najmä zamerané na bezpečnostnú situáciu v krajine pôvodu, zaobchádzanie s neúspešnými navrátilcami do krajiny pôvodu, a pod.

Vo vzťahu k podaniam právnej zástupkyne sťažovateľa, kde táto poukazovala na informácie o krajine pôvodu, kasačný súd poukazuje na svoju rozhodovaciu prax v konaniach o kasačných sťažnostiach proti rozsudkom krajských súdov o správnych žalobách vo veciach azylu, resp. zaistenia ako aj odvolacích konaniach v tejto agende, kde opakovane prihliadal na správy z obdobných zdrojov, najmä EASO, UNHCR a pod. Podľa kasačného súdu obsah týchto zdrojov nemožno podceňovať, ale je potrebné podrobiť ho dôkladnej analýze.“

Rozsudok Najvyššieho súdu SR, sp.zn. 1Sžak/3/2019 zo dňa 26.03.2019

Kľúčové slová: humanitný azyl, oprávnenie právneho zástupcu žiadať o udelenie azylu z humanitných dôvodov v mene klienta

Skutkové okolnosti prípadu

Bližšie informácie k skutkovým okolnostiam prípadu je možné nájsť v časti týkajúcej sa **rozsudku Najvyššieho súdu SR, sp.zn. 1Sžak/9/2018 zo dňa 24.07.2018**. Sťažovateľ v konaní o udelení azylu prostredníctvom svojej právnej zástupkyne požiadal o udelenie azylu z humanitných dôvodov, a to na základe skutočnosti, že je osobou bez štátnej príslušnosti. Krajský súd v Bratislave, túto žiadosť nechal do úvahy z dôvodu, že bola obsiahnutá v stanovisku právnej zástupkyne, a teda nevychádzala priamo od žiadateľa o azyl. Preto nepreskúmal námietku o nedostatočnom odôvodnení rozhodnutia o neudelení azylu.

Z odôvodnenia

„Predovšetkým považoval kasačný súd za potrebné vytknúť krajskému súdu jeho nesprávny záver o tom, že sťažovateľ o udelenie humanitárneho azylu nepožiadaval. Z obsahu administratívneho spisu podanie takéhoto návrhu

(právnou zástupkyňou sťažovateľa, ktorá aj podľa kasačného súdu bola oprávnená vysloviť takúto požiadavku, ktorú napokon svojou reakciou v závere preskúmaného rozhodnutia rešpektoval aj žalovaný) nepochybne vyplynulo. Na uvedený návrh následne nadväzujú právne závery žalovaného v preskúmanom rozhodnutí. Namietaný záver krajského súdu tak spôsobuje pochybnosti o miere jeho pozornosti ktorú venoval prejednávanej právnej veci.

Správny orgán postupujúc v súlade so zásadou individuálneho posudzovania žiadosti o udelenie medzinárodnej ochrany sa v rámci ústavných mantinelov môže pohybovať relatívne voľne v medziach správneho uváženia a pokiaľ je v žiadosti obsiahnutý humanitárny prvok musí sa s touto skutočnosťou vysporiadať a vysvetliť dôvody, ktoré ho viedli k prijatému záveru v odôvodnení svojho rozhodnutia.“

Rozsudok Najvyššieho súdu SR, sp.zn. 10Sžak/13/2019 zo dňa 21.08.2019

Kľúčové slová: príslušnosť k sociálnej skupine, prenasledovanie z politických dôvodov, prospektívne posudzovanie obáv z prenasledovania, psychické násilie ako forma prenasledovania

Skutkové okolnosti prípadu

V prípade žiadateľa o azyl z Jemenu, ktorý svoju žiadosť o azyl založil na obavách z prenasledovania z politických dôvodov a z dôvodu príslušnosti k sociálnej skupine. To odôvodnil svojou dlhoročnou prácou pre mimovládnu humanitárnu organizáciu, čo je zo strany Húsiov považované za opozičnú činnosť.

Z odôvodnenia

„16. (...) Žalovaný bez zaobstarania si relevantných podkladov k námietkam sťažovateľa a bez ohľadu na konzistentnosť jeho výpovede, ktorá bola potvrdená aj výpoveďou jeho manželky, vo veci konštatoval, že všetky problémy sťažovateľa súvisia s vnútroštátnym konfliktom, nie s jeho osobnými charakteristikami. Žalovaný taktiež vyhrážanie sa zo strany Húsiov sťažovateľovi vyhodnocoval z hľadiska vlastnej právnej úvahy tak, že to, že sa sťažovateľ snažili naverbovať predstavitelia jednej zo zúčastnených strán v jemenskom konflikte, aj keď je možné, že to pociťoval ako formu psychického nátlaku, ešte samo o sebe nepredstavuje prenasledovanie v zmysle § 8 zákona o azyle.

17. (...) Psychické násilie nie je v zákone o azyle definované, ide však o formu násillia vyznačujúcu sa tým, že obeť násillia je vystavená takému správaniu zo strany agresora, ktoré u nej môže vyvolať psychickú traumu, a to vrátane úzkosti, chronickej depresie, alebo post traumatickej stresovej poruchy. Z definície psychického násillia teda vyplýva, že aktivita agresora, namierená proti osobe obeť, musí byť spôsobilá vyvolať u obeť, aj vzhľadom na jej osobné pomery, psychickú traumu. Vo vzťahu k uvedenému bolo nutné **zo strany správneho**

orgánu skúmať aj otázku prenasledovania sťažovateľa ako obeť psychického násillia.

18. Žalovaný pripisovanie opozičných názorov sťažovateľovi zo strany Húsirov pre jeho neochotu spolupracovať s nimi resp. pre jeho prácu v medzinárodných spoločnostiach nepovažoval za preukázanú, aj keď žiadnymi dôkazmi výpoved' sťažovateľa nespochybnil. V preskúmanom rozhodnutí žalovaný vytrhol z výpovede sťažovateľa jednu vetu bez kontextu na zvyšok jeho tvrdení a konštatoval, že vzhľadom na jeho pôvod ho Húsirovia považovali za spojenca. Bolo nutné zo strany žalovaného zaobstarať si dostatočné informácie vo vzťahu k súčasnej situácii potvrdzujúcej resp. vyvracajúcej ju ako pôvod možných obáv sťažovateľa v prípade jeho návratu do krajiny pôvodu a zdroj takýchto relevantných informácií identifikovať aj v samotnom rozhodnutí.

19. **To, že Húsirovia sťažovateľovi neublížili, ani ho nasilu neodvliekli, neznamená, že mu takéto konanie z ich strany nehrozilo.** (...) Žalovaný prípad sťažovateľa vyhodnotil bez dostatočného dokazovania ako prípad „obyčajnej osoby“, ktorej Húsirovia neprípisovali žiaden opozičný názor, lebo sa politicky neangažoval a neprejavoval, s čím sa nesprávne stotožnil aj krajský súd. K argumentácii žalovaného týkajúcej sa posúdenia sťažovateľových obáv z prenasledovania z dôvodu politického presvedčenia kasačný súd uvádza, že pre posúdenie tejto otázky **nemusí byť podstatným, či sťažovateľ bol politicky aktívnym. V určitých situáciách nie je potrebné, aby ohrozená osoba aktívne prejavovala svoje politické názory (verejne, výslovne), ale už samotná neochota spolupracovať s pôvodcami prenasledovania môže byť (konsenzuálnym) vyjadrením politických názorov.**

20. (...) **Žalovaný nemôže len na základe svojho subjektívneho názoru dospieť k záveru, že sťažovateľovi nehrozí v krajine prenasledovanie.** Z výpovede sťažovateľa je zrejmý nátlak voči jeho osobe zahŕňajúci vyhrážky, aj v súvislosti s použitím násillia a presvedčanie na spoluprácu, ako i neochota sťažovateľa spolupracovať, pričom súd poukazuje na informácie v spise, z ktorých vyplýva, že Hášimovia, ktorí Húsirov nepodporia sú vnímaní ako ich oponenti v zmysle hesla „Kto nie je s nami je proti nám“. (...)

23. Z administratívneho spisu je podľa názoru kasačného súdu zrejmé, že žalovaný nepreukázal nedôveryhodnosť sťažovateľa vo výpovedi, táto bola konzistentná. **Z uvedeného dôvodu bolo preto potrebné z výpovedi sťažovateľa vychádzať.** Nie je taktiež možné bez ďalšieho skúmania vyhodnotiť výpoved' sťažovateľa na pojednávaní dňa 10.04.2019 zo strany krajského súdu ako účelovú, len preto, že na pojednávaní uviedol ďalšie skutočnosti, ktoré len dopĺňajú jeho predchádzajúcu výpoved' aj s poukazom na to, že sám sťažovateľ dôvodil tým, že vo vstupnom pohovore iba odpovedal na otázky, ktoré mu kládol žalovaný, nebolo to predmetom skúmania správneho orgánu, a predtým nepovažoval tieto skutočnosti za podstatné. Je nevyhnutné poukázať aj na to, že pre správny súd je pri rozhodovaní o správnej žalobe vo veciach azylu rozhodujúci stav v čase vyhlásenia alebo vydania jeho rozhodnutia.

24. Vo vzťahu k sťažovateľom namietanému nedostatočne zistenému skutkovému stavu veci kasačný súd uvádza, že správny orgán vo veciach medzinárodnej ochrany nesie zodpovednosť za náležité zistenie reálií o krajine pôvodu. Špecifikom konania vo veci medzinárodnej ochrany je rovnako zásada, že pri splnení daných podmienok sa uplatňuje pravidlo „v prípade pochybností v prospech žiadateľa o medzinárodnú ochranu“ („benefit of doubt“). (...) **Z preskúmaného rozhodnutia ako aj z napadnutého rozsudku je zrejmé, že ako žalovaný tak ani krajský súd sa touto zásadou nezaoberali a neuplatnili ju v prípade sťažovateľa a to bez akéhokoľvek odôvodnenia.“**

Rozsudok Najvyššieho súdu SR, sp.zn. 10Sžak/14/2019 zo dňa 22.10.2019

Kľúčové slová: imputovaný politický názor

Skutkové okolnosti prípadu

Najvyšší súd SR prejednával prípad žiadateľa o azyl, ktorého otca a brata ako policajtov v Afganistane zavraždili. Vrahmi mali byť príslušníci Talibanu, ktorých sa obával aj samotný žiadateľ o azyl.

Z odôvodnenia

„Je dôvodne možné ustáliť obavy z konania, napĺňajúceho definičné znaky prenasledovania, a to zo strany neštátnych subjektov, ku ktorým môže dochádzať na väčšine územia krajiny pôvodu. Je zároveň nesporné, že sa jedná o konanie, ktoré je podľa dostupných informácií primárne politicky motivované, teda namierené proti oponentom protivládnych elementov, osobám, ktoré sympatizujú s vládou v krajine ako aj osobám, ktoré sú takto príslušníkmi protivládnych organizácií vnímané.

Podľa čl. 10 smernice č. 2011/95/EÚ z 13. decembra 2011 o normách pre oprávnenie štátnych príslušníkov tretej krajiny alebo osôb bez štátneho občianstva mať postavenie medzinárodnej ochrany, o jednotnom postavení utečencov alebo osôb oprávnených na doplnkovú ochranu a o obsahu poskytovanej ochrany pri posudzovaní, či žiadateľ má oprávnenú obavu z prenasledovania, je nepodstatné, či má žiadateľ skutočne takú rasovú, náboženskú, národnú, sociálnu alebo politickú charakteristiku, ktorá spôsobuje prenasledovanie, za predpokladu, že takáto charakteristika je prisudzovaná žiadateľovi aktérom prenasledovania.

K argumentácii žalovaného týkajúcej sa posúdenia sťažovateľových obáv z prenasledovania z dôvodu imputovaného politického presvedčenia kasačný súd uvádza, že pre posúdenie tejto otázky **nemusí by podstatným, či otec a brat sťažovateľa, alebo samotný sťažovateľ bol politicky aktívnym. Zároveň**

podstatným v danom prípade nie je ani ich skutočné politické presvedčenie. To sa javí byť nepodstatným najmä v prípadoch, kedy je údajný pôvodca prenasledovania presvedčený o spolupráci (kolaborácii) žiadateľa o azyl so skupinami osôb, ktoré vyznávajú odlišné politické presvedčenie a pod. (v tomto prípade je to oficiálna štátna moc). V určitých situáciách nie je potrebné, aby ohrozená osoba aktívne prejavovala svoje politické názory (verejne, výslovne).

V prípade zotrvania v Afganistane alebo návratu do Afganistanu by sťažovateľ nečelil len hrozbe vážneho bezprávia, ale čelil by cieľným útokom zo strany Talibanu, ako ich rodinný príslušník pre jeho imputované politické presvedčenie.“

Rozsudok Najvyššieho súdu SR, sp.zn. 10Sžak/16/2019 zo dňa 22.10.2019

Kľúčové slová: azyl z humanitných dôvodov, psychicky chorý žiadateľ o azyl, plná jurisdikcia súdu, podstatná zmena okolností v priebehu súdneho konania

Skutkové okolnosti prípadu

Prejednávaný prípad sa týkal žiadateľa o azyl, ktorému Migračný úrad MV SR v azylovom konaní neudelil azyl a neposkytol doplnkovú ochranu. Žiadateľovi sa po oznámení tohto rozhodnutia zo strany právnej zástupkyne náhle zhoršil zdravotný stav, v dôsledku čoho mu bol psychiatrickou diagnostikovaný iný sekundárny parkinsonizmus a posstraumatická depresívna porucha. Následne žiadateľ prostredníctvom svojej právnej zástupkyne podal proti rozhodnutiu migračného úradu správnu žalobu na tom základe, že duševné ochorenie je skutočnosťou zakladajúcou zvýšenú zraniteľnosť žiadateľa o azyl a môže byť dôvodom na udelenie azylu z humanitných dôvodov. Krajský súd správnu žalobu zamietol, pričom tvrdenia právnej zástupkyne aj samotného žiadateľa za nedôveryhodné.

Z odôvodnenia

„Pre správny súd je rozhodujúci stav veci v čase vyhlásenia alebo v čase vydania jeho rozhodnutia. Správny súd má možnosť znovu posúdiť skutkový stav veci až do vydania rozhodnutia vo veci, čo môže mať v určitých prípadoch (napr. pri podstatnej zmene skutkových okolností prípadu) priaznivejší dopad pre žalobcu vo forme zrušenia napadnutého rozhodnutia žalovaného a vrátenia veci žalovanému na ďalšie konanie. Na tomto základe bolo preto potrebné doplniť dôvody zrušenia rozhodnutia alebo opatrenia orgánu verejnej správy vymedzené v § 191 ods. 1 S. s. p. o nový dôvod uvedený v § 206 ods. 5 S. s. p., podľa ktorého k zrušeniu napadnutého rozhodnutia alebo opatrenia môže dôjsť aj vtedy, ak správny súd dospel k záveru, že od jeho vydania sa podstatne zmenili okolnosti

veci. Pod podstatnou zmenou okolností veci je nutné rozumieť nastúpenie takého stavu, ktorý by bol spôsobilý privodiť iné rozhodnutie alebo opatrenie vo veci. Nestačí teda akákoľvek zmena, ale rozhodujúci je tu moment jej podstatnosti.

Podstatná zmena okolností sa môže týkať objektívnych i subjektívnych okolností. V prvom prípade pôjde najmä o zvrat v bezpečnostnej a politickej situácii krajiny, kde príslušný cudzinec pôvodne žil alebo odkiaľ prišiel, čo má vplyv napríklad pre posudzovanie splnenia podmienok pre poskytnutie doplnkovej ochrany. V druhom prípade pôjde o zistenie a preukázanie takých skutočností na strane cudzinca, ktoré sa budú týkať napr. jeho politického presvedčenia, náboženstva, bezpečnostnej hrozby, identity a pôvodu, čo môže mať vplyv napr. na preukázanie dôvodov prenasledovania podľa § 8 a 9 zákona o azyle.

Znenie § 206 ods. 4 a 5 S. s. p. nesie pritom v sebe určité prvky plnej jurisdikcie, pretože v prípade postupu správneho súdu podľa týchto ustanovení nejde len o samotné preskúmavanie zákonnosti napadnutého rozhodnutia alebo opatrenia orgánu verejnej správy, ale primárne o vymedzenie limitov, v rámci ktorých bude orgán verejnej správy nanovo vo veci rozhodovať.

Vo svetle uvedeného, nemožno súhlasiť s názorom krajského súdu, že správny súd nevedie dokazovanie k zisteniu nového skutkového stavu, ale k tomu, či bol správne zistený skutkový stav správnym orgánom a že nie je dôvod na rušenie preskúmaného rozhodnutia žalovaného len preto, aby správny orgán zopakoval dokazovanie v tom smere či je diagnostikovaná choroba žalobcu dôvodom na udelenie azylu v zmysle § 9 zákona o azyle. Nakoľko pre správny súd je rozhodujúci stav veci v čase vyhlásenia jeho rozhodnutia a v predmetnej veci sa od vydania preskúmaného rozhodnutia podstatne zmenili okolnosti spôsobilé privodiť iné rozhodnutie vo veci, mal na túto skutočnosť krajský súd prihliadnuť a postupovať v zmysle § 206 ods. 5 S. s. p. Taktiež nie je možné považovať za správny záver, že súd by nemal pri dokazovaní naprávať procesnú pasivitu účastníkov správneho konania vzhľadom na to, že v preskúmanej veci išlo o skutočnosti, ktoré sťažovateľ neuviedol nie z dôvodu pasivity, ale zo subjektívnych dôvodov spočívajúcich v náhlej zmene zdravotného stavu.

Kasačný súd konštatuje, že podstatnú zmenu okolností rozhodných pre posúdenie veci po vydaní preskúmaného rozhodnutia nemožno objektívne vyčítať orgánu verejnej správy. Avšak zmena zdravotného stavu sťažovateľa v predmetnej veci odôvodňuje opätovné preskúmanie veci správnym orgánom so zameraním sa na možnosť udelenia azylu z humanitných dôvodov v zmysle § 9 zákona o azyle.“

Rozsudok Krajského súdu v Košiciach, sp.zn. 5Saz/63/2018 zo dňa 14.02.2019

Kľúčové slová: štátna príslušnosť a totožnosť žiadateľa o azyl, duševne chorý žiadateľ o azyl, zraniteľná osoba konania

Skutkové okolnosti prípadu

Súd preskúmaval rozhodnutie Migračného úradu v prípade ťažko duševne chorého žiadateľa o azyl, ktorému bola diagnostikovaná schizofrénia. Tento žiadateľ o azyl o sebe v azylovom konaní prehlasoval, že je občanom Veľkej Británie, čo bol aj dôvod zamietnutia žiadosti o azyl ako neprípustnej. O štátnej príslušnosti a totožnosti žiadateľa neexistovali okrem jeho výpovedí žiadne dôkazy. Právna zástupkyňa naopak upozorňovala na skutočnosť, že osoba žiadateľa sa nenachádza v evidencii občanov Veľkej Británie, a že odmietnutie poskytnutia pomoci a starostlivosti takto extrémne zraniteľnej osobe by zo strany SR znamenal porušenie čl. 3 EDLP.

Z odôvodnenia

„47. Správny súd však konštatuje, že žalovaný na viacerých miestach zvyrazňuje to, že žalobca je zraniteľnou osobou, avšak procesne podľa tohto záveru nepostupoval. V napadnutom rozhodnutí naplnenie zákonného dôvodu v zmysle § 11 ods. 1 písm. e) Zákona o azyle zakladá len na svojich hypotézach (úvahách, domnienkach a predpokladoch), ktoré však nemajú oporu vo vykonanom dokazovaní. Žalovaný totiž považoval žalobcu za „občana Veľkej Británie“, nakoľko to sám žalobca o sebe pri vstupnom pohovore tvrdil. V úvodnej časti preskúmaného rozhodnutia uvedenú skutočnosť žalovaný považuje za nespochybniteľný fakt, avšak v závere už žalovaný hovorí o „najpravdepodobnejšej a dosiaľ nepreverenej informácii, že žalobca je štátnym občanom Veľkej Británie“. Samotný žalovaný v napadnutom rozhodnutí ďalej konštatuje, že žalobca trpí psychotickou chorobnou schizofróniou. Uvedené vyplýva aj zo záverov znaleckého posudku č. 62/2017 zo dňa 14.12.2017 vyhotoveného znalcom v odbore zdravotníctvo a farmácia, odvetvie psychiatria P.. P. X. (v administratívnom spise žalovaného na čl. 91). Taktiež žalovaný na viacerých miestach napadnutého rozhodnutia poukazuje na jeho duševnú poruchu, ako aj skutočnosť, že žalobca nie je schopný vnímať podstatu azylového konania a svoje právne postavenie v ňom. Vo vyjadrení k žalobe žalovaný naopak konštatuje, že žalovaný je zraniteľnou osobou s duševnou poruchou, a teda nemožno vychádzať len z jeho tvrdení. Na vyššie uvedených tvrdeniach žalovaného je jasne viditeľné, že **samotný žalovaný nemal za ustálenú otázku štátnej príslušnosti žalobcu, ktorá je pre rozhodnutie podľa § 11 ods. 1 písm. e) Zákona o azyle rozhodujúca**. Zároveň nemožno pri hodnotení dôkazov opomenúť ani odpoveď zo strany veľvyslanectva X. O. Q. W. Y. X. Í. (Ď. D.

„ O.“) zo dňa 28.08.2017 (na čl. 7 administratívneho spisu), o tom že sa osoba žalobcu nenachádza v ich registri občanov a taktiež v spojitosti s oznámením A. Ú. G. X. X. Q. W. N. T. XX.XX.XXXX (v administratívnom spise žalovaného na čl. 12), že totožné odtlačky prstov ako sú tie žalobcove boli nájdené v databáze Š. O. Y. a tieto sa viažu na meno Y. Y., A.. XX.XX.XXXX, štátna príslušnosť S., odobraté dňa 01.10.2007 v kantóne X. na identifikačné účely. Tieto dôkazy nachádzajúce sa v administratívnom spise žalovaného však zostali bez povšimnutia a relevantného zhodnotenia žalovaným v napadnutom rozhodnutí.

48. Z uvedených dôvodov mal správny súd za to, že v predmetnej veci neboli splnené podmienky pre zamietnutie žiadosti žalobcu o udelenie azylu podľa § 11 ods. 1 písm. e) Zákona o azyle, nakoľko vykonaným dokazovaním žalovaného nebolo ustálené štátne občianstvo žalobcu (prípadne nebola vylúčená hypotéza, že ide o osobu bez štátnej príslušnosti). Druhým dôvodom pre tento záver správneho súdu je tá skutočnosť, ktorú pripustil aj žalovaný, a to že z dôvodu, že nemožno ustáliť štátnu príslušnosť žalobcu, nemožno a priori vylúčiť jeho prenasledovanie v krajine pôvodu. Vo vyjadrení k žalobe žalovaný konštatoval, že „nebolo možné takúto žalobcovu výpoveď považovať za smerodajnú a priori vylúčiť jeho prenasledovanie v W. na základe niektorých dôvodov uvedených v zákone o azyle“. Preto podľa názoru správneho súdu nie je namieste rozhodovanie „procesnou formou“ rozhodnutia o žiadosti o udelenie azylu, ale je potrebné rozhodnutie správnej orgánu v merite veci, kde bude komplexne posúdená aj otázka možného udelenia azylu podľa § 8, resp. podľa § 9 Zákona o azyle, čo predstavuje posúdenie možnosti udelenia azylu z humanitných dôvodov, predovšetkým z dôvodu posúdenia zdravotného stavu žalobcu.

49. Správny súd poukazuje na tú skutočnosť, že **je to práve žalovaný, ktorý má vykonať dokazovanie vo vzťahu k predmetu konania o žiadosti o udelenie azylu a je to práve žalovaný, ktorý má tieto jednotlivé dôkazy (bez ohľadu na to či sú v prospech alebo neprospech žiadateľa) po starostlivom posúdení nezávisle a nestranne vyhodnotiť a svoje hodnotenie aj náležite odôvodniť vo svojom rozhodnutí.** Nie je to zástupca žalobcu, ktorý má iniciatívne zisťovať skutočnosti, ktoré by pomohli objasniť skutkový stav, tak ako to v napadnutom rozhodnutí konštatoval žalovaný. **Je to v prvom rade povinnosťou žalovaného v každom jednotlivom prípade náležite zistiť skutkový stav.** Samozrejme zástupca žalobcu je povinný v rámci svojich možností poskytnúť správnejmu orgánu náležitú súčinnosť.

50. Správny súd sa nestotožňuje ani so záverom žalovaného, že nemohol komunikovať s orgánmi X. O. ohľadom totožnosti žalobcu, pričom tento svoj názor opiera o ustanovenie § 49 ods. 3 Zákona o azyle, v zmysle ktorého žalovaný nesmie počas doby, keď je cudzinec žiadateľom, počas trvania azylu poskytnúť údaje podľa § 48 do štátu podľa § 8, § 13a a § 29 ods. 1 bez súhlasu dotknutej osoby. Súhlas v predmetnej veci je možné zabezpečiť priamo od žalobcu, ak bude schopný s ohľadom na svoj duševný stav pochopiť význam tohto konania, prípadne by mal žalovaný zvážiť postup, ktorý navrhol zástupca žalobcu, a síce

rozhodnúť o ustanovení opatrovníka v rámci správneho konania v zmysle § 16 ods. 2 zákona č. 71/1967 Zb. o správnom konaní (Správny poriadok) ako účastníkovi konania, ktorý je postihnutý duševnou alebo inou poruchou, pre ktorú nemôže konať, a nemá zákonného zástupcu. Súhlas možného zástupcu - E. E. A. Q. zo dňa 24.01.2018 sa už nachádza v administratívnom spise žalovaného (na čl. 96). Ustanoveniu opatrovníka podľa Správneho poriadku nebráni ani to, že Okresný súd Veľký Krtíš svojom uznesením č.k. 7Ps/4/2018-47 zo dňa 23.04.2018 konanie o ustanovenie opatrovníka žalobcovi zastavil. V konaní pred správnym orgánom by vykonával úkony za žalobcu opatrovník a v konaní pred správnym súdom tieto vykonáva jeho zástupca.“

Rozsudok Krajského súdu v Bratislave, sp.zn. 8SaZ/7/2018 zo dňa 23.01.2019

Kľúčové slová: konvertovanie z islamu na kresťanstvo, prenasledovanie z náboženských dôvodov, utečenec *sur place*

Skutkové okolnosti prípadu

Žalobca, občan Iránu, počas svojho legálneho pobytu na Slovensku konvertoval z Islamu na kresťanstvo. Z toho dôvodu sa obával prenasledovania v krajine pôvodu a po zániku účelu prechodného pobytu na Slovensku požiadal o azyl. V súdnom konaní namietal jednak tvrdenie migračného úradu o tom, že mu v Iráne prenasledovanie nehrozí, ale aj konštatovanie o tom, že jeho konverzia bola účelová.

Z odôvodnenia

„33. (...) žalobca uviedol, že znalosťami základných princípov kresťanskej viery disponuje, ovláda kresťanské sviatky a aj základné modlitby. **Súd nemá dôvod týmto tvrdeniam žalobcu neveriť, keď sa s ohľadom na tak krátky časový priestor, jazykovú bariéru, či obdobie desiatok rokov, ktoré žalobca prežil ako moslim, nemôže prejavíť v presvedčivom a úplnom preukázaní učebnicových znalostí nového náboženstva.** Vnútorň význam slova viera je symbolom odovzdania sa Bohu, s cieľom nechať sa riadiť, nechať sa viesť. Nevyžaduje vedomosti o zakladateľovi vyznávaného druhu náboženstva, o Biblii, o bezchybnom ovládaní modlitieb. **Viera je stav, ktorý nemožno merať odbornými vedomosťami, ktorými môže ale vôbec nemusí veriaci disponovať. Takýmto odbornými vedomosťami nie je merateľné ani skutočné a úprimné presvedčenie veriaceho o prijatí viery, alebo jej zmeny.** Inými slovami povedané, aj absolútne neveriaci človek môže disponovať rozsiahlymi vedomosťami o jednotlivých druhoch viery, čo je predmetom aj odborného štúdia a hlboko veriaci človek naopak, nemusí mať vedomosti takmer žiadne. (...)

V súlade s čl. 10 ods. 1 písm. b) kvalifikačnej **smernice tak nemožno urobiť závery ohľadom konvertovania na kresťanstvo iba na základe znalostných testov, ktoré overujú encyklopedické vedomosti, ktoré je ale možné ľahko nadobudnúť aj bez náboženského vyznania.** Predmetom hodnotenia konvertovania na kresťanstvo musí byť totiž úplnosť vnútorného presvedčenia k vyznávaniu určitého náboženstva a s ním spojená identita a spôsob života. (...)

Súd upozorňuje, že **ak žiadateľ o azyl tvrdí, že by pri návrate do domovskej krajiny bol pre svoju vieru prenasledovaný, musí vierohodne vyložiť, v čom jeho viera spočíva, ako sa prejavuje navonok, s kým ďalším a akým spôsobom by ju praktizoval.** S ohľadom na obtiažnosť hodnotenia, či je žiadateľ veriacim, musí správny orgán vec hodnotiť v celkovom kontexte, t. j. zväžiť tvrdenia žiadateľa o medzinárodnú ochranu o hĺbke jeho viery, dĺžke doby, po ktorú danú vieru vyznáva, zapojenie sa do náboženského života príslušnej komunity, vziať do úvahy jeho celkový prezentovaný duchový vývoj a pod. V tomto zmysle **nie je vylúčené ani vykonávaní vhodných výsluchov svedkov a zisťovanie rozsahu povedomia žiadateľa o príslušnom náboženstve, pričom na hodnotenie výsledkov takéhoto zisťovania je potrebné vždy pristupovať s najvyššou možnou opatrnosťou.** Keďže príslušnosť k náboženstvu je otázkou vnútorného presvedčenia, môže byť určená len na základe výpovede žiadateľa a ďalej hodnotením vonkajších prejavov jeho konania, ktoré môžu byť návodom k odhaleniu tohto vnútorného presvedčenia.

Ak žalovaný poukazoval na nepresvedčivosť preukázania samotného krstu žalobcu, z ktorého podľa neho nie je zrejmé, na akú vieru vôbec konvertoval, súd dáva do pozornosti, že nezrovnalosť bolo práve jeho povinnosťou odstrániť. Ak žalovaný uvádza, že pastora Dereka Hermana nebolo možné skontaktovať a na maily odpovedá len automatický odkazovač, žalovaný mal možnosť si bližšie informácie o pastorovi a i samotnom krste žalobcu získať na farskom úrade a na základe toho si spraviť obraz o úprimnom presvedčení, či účelovosti jeho konania.

Žalobca tiež argumentoval tým, že v kostole na Panenskej ul. v Bratislave ho veriaci poznajú, má tam dokonca na nástenke svoju fotku. Ide tiež o tvrdenia, spôsobilé napr. svedeckými výpoveďami usporiadať či vysvetliť a odstrániť tak hierarchiu nezodpovedaného vo vzťahu k miere hĺbky presvedčenia žalobcu a jeho úprimného záujmu o konverziu na kresťanskú vieru.

Napadnuté rozhodnutie žalovaného obsahuje aj vyčerpávajúci rozbor o následkoch odpadlícťva od islamu a konvertovania na inú vieru. Vyplýva z toho, že **konvertiti môžu čeliť aj prenasledovaniu vo forme fyzického či psychického násillia, vo forme zákonných, správnych, policajných alebo súdnych opatrení, ktoré sú diskriminačné alebo vykonávané diskriminačným spôsobom, alebo vo forme neprimeraného trestného stíhania alebo trestu.**

Z rozhodnutia žalovaného ale jednoznačné vyvrátenie hrozby takéhoto postupu štátnych orgánov domovského štátu žalobcu nevyplýva, čo sa vzťahuje aj na neudelenie doplnkovej ochrany žalobcovi, najmä za naplnenia premisy, že

hrozba vážneho bezprávia sa posudzuje na základe informácií dostupných v čase rozhodovania s výhľadom do budúcnosti, za rešpektovania skutočnosti, že keď pred odchodom z krajiny pôvodu žiadateľ o medzinárodnú ochranu nebol subjektom vážneho bezprávia ešte neznamená, že reálne nebezpečenstvo vážneho bezprávia v budúcnosti nehrozí.“

Rozsudok Krajského súdu v Košiciach, sp.zn. 5Saz/62/2018 zo dňa 14.02.2019

Kľúčové slová: dublinské konania, humanitárna doložka, azyl z humanitných dôvodov

Skutkové okolnosti prípadu

Žalobkyňa v mene svojom a svojich maloletých detí podala správnu žalobu proti rozhodnutiu migračného úradu, ktorým bola ich žiadosť o azyl zamietnutá ako neprípustná, a zároveň bolo za krajinu zodpovednú za posúdenie žiadostí o azyl určené Holandsko. Žalobkyňa má však na Slovensku manžela, ktorý je zároveň otcom maloletých detí, z toho dôvodu počas azylového konania žalobkyňa navrhla, aby migračný úrad prevzal zodpovednosť za posúdenie žiadosti žiadateľky a jej detí kvôli rešpektovaniu rodinného života na Slovensku.

Z odôvodnenia

„13. Správny súd však ďalej k možnosti aplikácie právnych dôvodov pre zamietnutie žiadosti o udelenie azylu ako neprípustnej podľa § 11 ods. 1 písm. c) zákona o azyle uvádza, že výnimkou z postupu uvedeného v predchádzajúcich bodoch odôvodnenia tohto rozsudku sú situácie, ak sa Slovenská republika rozhodne podľa tzv. doložky suverenity si zodpovednosť ponechať z akéhokoľvek dôvodu, alebo takzvanou humanitárnou doložkou, podľa ktorej sa Slovenská republika môže rozhodnúť prevziať zodpovednosť, aby mohla urobiť zadosť prednostnému princípu zachovania jednoty rodiny a umožniť na našom území zlúčiť členov rodiny, prípadne aj iných závislých príbuzných z humanitárnych dôvodov (najmä kvôli rodinným alebo kultúrnym aspektom). V týchto prípadoch potom správny orgán neaplikuje § 11 zákona o azyle a žiadosť o azyl nezamietne ako neprípustnú, pretože Slovenská republika sa na základe suverénneho rozhodnutia alebo kvôli humanitárnym dôvodom stala podľa nariadenia Dublin III zodpovedným členským štátom a teda posúdi žiadosť o azyl v riadnom konaní o udelenie azylu.

14. (...) Z obsahu dotazníka žalobkyne, ako žiadateľky o udelenie azylu ČAS: MU-DS-27-7/2018-Ž a pohovoru so žalobkyňou z 18.09.2018 zároveň vyplýva, že žiada o udelenie azylu na Slovensku, keďže tu žije jej manžel a otec ich detí. Zároveň uviedla, že má psychické problémy, stres a depresie, ktoré začali asi pred 8 rokmi,

kedy jej manžel odišiel z K. a ona zostala doma s tromi deťmi, o ktoré sa musela starať a riešiť množstvo problémov. Odlúčenie od otca deti znášali veľmi zle a boli z toho nešťastné, pričom manžel nemal dostatok finančných prostriedkov, aby mohol udržiavať kontakt s rodinou. Z obsahu pohovoru so žalobkyňou z 18.09.2018 zároveň vyplýva, že právna zástupkyňa žalobkyne navrhla, aby Migračný úrad prevzal zodpovednosť za posúdenie žiadosti žiadateľky a jej detí kvôli rodinnému životu na Slovensku.

15. Vychádzajúc z horeuvedených skutočností správny súd dospel k záveru, že **bolo povinnosťou žalovaného posúdiť žiadosť žalobkyne o udelenie azylu na území Slovenskej republiky v merite veci pri možnosti právnej aplikácie ustanovenia § 9 zákona o azyle upravujúceho možnosť udelenia azylu z humanitárnych dôvodov.** (...) Administratívne a následné súdne preskúmovacie konanie je totiž poznačené opakovaným zvýrazňovaním humanitárnych dôvodov súvisiacich u žalobkyne s túžbou po zlúčení rodiny, právom na súkromný život a sledovaním najlepších záujmov maloletých detí. (...)

17. Zhrnúc uvedené a poukazujúc na citované ustanovenie článku 17 nariadenia (EÚ) č. 604/2013 správny súd konštatuje, že dôvodom zrušenia preskúmvaného rozhodnutia je predovšetkým zistenie správneho súdu, podľa ktorého žalovaný správny orgán bez posúdenia konkrétnych právnych podmienok vyplývajúcich z § 9 zákona o azyle a na dané ustanovenie nadväzujúcej judikatúry Najvyššieho súdu SR neuviedol v odôvodnení preskúmvaného rozhodnutia vyčerpávajúce skutkové a právne dôvody súvisiace s existenciou, či neexistenciou podmienok pre udelenie azylu z humanitárnych dôvodov súvisiacich so špecifickosťou preskúmvanej právnej veci. V tejto súvislosti správny súd uvádza, že žalovaný v rozhodnutí z 24.10.2018 bez ohľadu na aplikáciu § 11 ods. 1 písm. c) zákona o azyle pri zamietnutí žiadosti žalobkyne o udelenie azylu ako neprípustnej sa iba v stručnosti dotkol otázky práva žalobkyne a jej maloletých detí na rodinný život s otcom a manželom v nadväznosti na článok 8 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd. Závery žalovaného, podľa ktorých „odovzdaním menovanej a jej štyroch maloletých detí do T. L. nedôjde k porušeniu ich práva na rodinný život tak, ako im ho garantuje článok 8 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, ale nanajvýš k sťaženiu výkonu tohto práva“, ako aj ďalšie tvrdenia žalovaného v odôvodnení preskúmvaného rozhodnutia obsahovo nadväzujúce na toto konštatovanie vyhodnotil správny súd ako nenáležité a bližšie ani neodôvodnené. (...) Aj pri aplikácii tzv. diskrečnej právomoci, ktorej dôsledné naplnenie bude podľa názoru správneho súdu povinnosťou žalovaného správneho orgánu, je potrebné doceliť stav, **aby sťažovateľ nemusel hľadať odpoveď na nastolenú problematiku v rovine dohadov, aby sa s prijatými závermi bolo možné stotožniť ako s logickým záverom procesu poznania nielen právnych záverov, ale aj záverov skutkových, z ktorých právne závery vychádzajú.** (nálež Ústavného súdu SR III. ÚS 311/07). Aplikácii súdom požadovaného právneho postupu súvisiaceho vo všeobecnosti aj s požiadavkou na právnu kvalitu administratívneho rozhodnutia však bude môcť dôjsť až po tom, keď žalovaný správny orgán v ďalšom konaní

opätovne podrobne vypočúje žalobkyňu a poprípade aj dve staršie z jej detí, predovšetkým však aj manžela žalobkyne, a to na všetky okolnosti súvisiace s možnosťou postupu podľa § 9 zákona o azyle a až následne v veci rozhodnúť.“

Rozsudok Krajského súdu v Košiciach, sp.zn. 5Saz/3/2019 zo dňa 09.04.2019

Kľúčové slová: pripisovaný politický názor, rodinní príslušníci politikov ako obeť prenasledovania

Skutkové okolnosti prípadu

Žalobcom bol mladý muž z Jemenu, syn vplyvného politika, ktorý svoju žiadosť o azyl založil na predošlom prenasledovaní a útokoch zo strany Husíjov na jeho a jeho rodinu, vrátane únosu brata. Migračný úrad v tomto prípade azyl neudelil, pričom vylúčil akúkoľvek spojitosť medzi žalobcom a jeho postavením ako syna exponovaného jemenského politika, pričom poukázal, že takéto útoky a únosy sú v krajine pôvodu žalobcu bežné.

Z odôvodnenia

„64. Vo vyššie naznačenom kontexte správny súd považuje za subjektívny prvok oprávnených obáv pred prenasledovaním u žalobcu existenciou obáv z vydierania jeho otca v dôsledku žalobcovej prítomnosti v meste Sanaa a za objektívny prvok, politickú exponovanosť otca žalobcu. V konaní sa žalovaný správny orgán tejto problematike nevenoval a tak z preskúmaného rozhodnutia nemožno vyvodit' záver o tom, či žalobca nebol vnímaný Husíjmi ako predstaviteľ politických názorov v zmysle § 19a ods. 4 písm. d) t. j. či Husíjovia považujú opozičných politikov a ich rodinných príslušníkov ako prioritného nepriateľa a teda potenciálnu obeť prenasledovania. Správny súd za týmto účelom vykonal výsluch žalobcu, z ktorého vyplýva, že postavenie žalobcu môže byť špecifické oproti ostatným obyvateľom v meste Sanaa, pretože žalobca sa prezentoval tým spôsobom, že ak by nezaprel svoju príslušnosť k rodine svojho otca, mohol by byť perzekvovaný. V prospech tohto názoru svedčia aj predložené dôkazy v súdnom konaní.

65. Status utečenca teda môže byť priznaný osobám, ktoré sú prenasledované, či majú oprávnené obavy z prenasledovania pre politické názory, ktoré naozaj zastávajú, ako aj pre tie, ktoré sú im pripisované. Žalobca sám nemusel zastávať istý politický názor a zrejme ho vzhľadom na svoj vek ani nezastával, no Husíjovia ho moli vnímať ako zástancu politických názorov svojho otca, čo v konaní skúmané nebolo. (...)

66. (...) Od žiadateľa, ktorému sú prisudzované určité politické názory, nie je pre udelenie medzinárodnej ochrany vyžadovaná skutočná politická aktivita.

Kľúčovou otázkou je to, ako aktér prenasledovania vníma osobu žiadateľa a jeho aktivity, ktoré tento aktér považuje za 'politické'.

Rozsudok Krajského súdu v Bratislave, sp.zn. 7SaZ/1/2019 zo dňa 09.05.2019

Kľúčové slová: politické dôvody žiadosti o azyl, nútené verbovanie zo strany teroristickej skupiny, prenasledovanie detí

Skutkové okolnosti prípadu

Bližšie informácie k skutkovým okolnostiam prípadu je možné nájsť v časti týkajúcej sa **rozsudku Najvyššieho súdu SR, sp.zn. 10Sžak/3/2018 zo dňa 28.3.2018**. Krajský súd v Bratislave prejednával už len prípad žiadateľa o azyl z Afganistanu, ktorý bol v krajine pôvodu objektom násilného verbovania zo strany Talibanu. V mene žalobcu žiadal o azyl ešte v čase jeho maloletosti jeho otec, bývalý vojenský sudca. V predmetnom konaní išlo o pokračovanie azylového konania po zrušení výroku migračného úradu o neudelení azylu Najvyšším súdom SR, ktorý uznal žalobcove námietky týkajúce sa nesprávneho právneho posúdenia, nedostatočného zistenia skutkového stavu a odklonu od ustálenej rozhodovacej praxe kasačného súdu.

Z odôvodnenia

„8. Po preskúmaní napadnutého rozhodnutia, ako aj konania, ktoré jeho vydaniu prechádzalo, súd dospel k presvedčeniu, že žalovaný i napriek námietkam vzneseným žalobcom v jeho podaní – stanovisku pred vydaním rozhodnutia, nevykonal žiadne dokazovanie v tom smere, či tieto námietky sú alebo nie sú dôvodné. Túto skutočnosť súd vyhodnotil ako nedostatočné zistenie skutkového stavu veci. Napadnuté rozhodnutie je nepreskúmateľné pre nedostatok dôvodov rozhodnutia. Preto napadnuté rozhodnutie žalovaného zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

10. Rozhodnutie správneho orgánu musí vychádzať z podkladov preukazujúcich presne a úplne zistený skutočný stav veci. Za tým účelom je správny orgán rozhodujúci vo veci povinný obstaráť potrebné podklady na rozhodnutie a vykonať náležité dokazovanie, pričom v odôvodnení rozhodnutia je povinný uviesť všetky podstatné skutočnosti, ktoré boli podkladom pre rozhodnutie, akými úvahami bol vedený pri hodnotení dôkazov, ako použil správnu úvahu. (...) **V danej veci je nutné posúdiť u žalobcu osobitnú zraniteľnosť, najmä vzhľadom na jeho vek v maloletosti v kontexte prípadu.** Žalobcov detský vek v období, keď nastali hodnotené udalosti, je potrebné pri vyhodnocovaní dôvodov žiadosti o azyl zohľadniť. Na základe informácií o krajine pôvodu, bolo preukázané, že **Taliban v Afganistane sa dopúšťa násilného**

verbovania detí. Táto forma prenasledovania je rozšírená v Afganistane, osobitne postihuje chlapcov vo veku blížiacom sa dospelosti.“

Rozsudok Krajského súdu v Bratislave, sp.zn. 4SaZ/6/2019 zo dňa 03.10.2019

Kľúčové slová: azyl z humanitných dôvodov, zraniteľná osoba, ťažko chorý žiadateľ o azyl

Skutkové okolnosti prípadu

V už piatom rozhodnutí vo veci v tomto prípade rozhodol migračný úrad o neudelení azylu a neposkytnutí doplnkovej ochrany ťažko chorému žiadateľovi o azyl z Ukrajiny. Bližšie informácie k skutkovým okolnostiam prípadu je možné nájsť v časti týkajúcej sa rozsudku **Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, sp.zn. 10Sžak/9/2017 zo dňa 20.06.2017** a rozsudku **Krajského súdu v Bratislave, sp.zn. 6SaZ/3/2018 zo dňa 19.9.2018**.

Z odôvodnenia

„7. (...) Samotné rozhodnutie vo veci humanitárneho azylu súdnemu prieskumu nepodlieha. Preto ak žiadateľ o azyl o humanitárny azyl výslovne nepožiada, žalovaný jeho neudelenie neodôvodňuje. Avšak v prípade, ak žiadateľ o azyl o humanitárny azyl požiada, je povinnosťou žalovaného posúdiť takúto žiadosť, v prípade potreby vykonať nevyhnutné dokazovanie a správnu úvahu v tomto smere náležite odôvodniť. (...) Žalovaný od vyhlásenia predošlého zrušujúceho rozsudku tunajšieho súdu nevykonal z vlastného podnetu žiadne dokazovanie, osobitne nezabezpečil aktualizáciu predtým získaných informácií o krajine pôvodu žalobcu. A to tak vo vzťahu k zdravotnej starostlivosti žalobcu (vzhľadom na jeho aktuálny zdravotný stav) v prípade jeho návratu, ako aj k otázke aktuálnej bezpečnostnej situácii na Ukrajine.“

Rozsudok Krajského súdu v Košiciach, sp.zn. 5Saz/22/2019 zo dňa 26.11.2019

Kľúčové slová: azyl z humanitných dôvodov, ťažko chorý žiadateľ o azyl, limity voľnej úvahy správneho orgánu

Skutkové okolnosti prípadu

Krajský súd v Košiciach po tretíkrát prejednával prípad žiadateľky o azyl z Líbye a jej troch detí, z ktorých najmladší syn je ťažko zdravotne postihnutou osobou.

Z tohto dôvodu žalobkyňa žiada o azyl z humanitných dôvodov. Bližšie informácie k skutkovým okolnostiam prípadu je možné nájsť v časti týkajúcej sa rozsudku **Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, sp.zn. 10Sžak/18/2017 zo dňa 13.12.2017** a rozsudku **Krajského súdu v Košiciach, sp.zn. 5Saz/56/2018 zo dňa 27.9.2018**.

Z odôvodnenia

„18. Správny súd teda nie je oprávnený posudzovať, či orgán verejnej správy aplikoval svoju diskrečnú právomoc vhodným spôsobom, ale predmet prieskumu sa bude vzťahovať na to, či preskúmané rozhodnutie, opatrenie, alebo iný zásah nevybočili z medzí a hraníc ustanovených zákonom. Použitie správnej úvahy preto nemôž byť nikdy arbitrárne a preto musí byť náležité odôvodnené a súčasne byť v súlade so zásadami logického myslenia (...). (...)

26. Správny súd dáva do pozornosti, že v predmetnej veci ide už o tretie rozhodnutie žalovaného týkajúce sa žiadosti žalobcov o udelenie azylu. Žalobkyňa a jej maloleté deti požiadali o udelenie azylu ešte dňa 10. 1. 2017. V priebehu konania o tejto ich žiadosti správny súd rozhodol trikrát tak, že žalobcom azyl neudelil. Ako vyplýva z obsahu odôvodnenia tohto rozsudku, dotýkajúceho sa východiskových právnych záverov Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v rozsudku č. k. 10Sžak/18/2017 zo 13. 12. 2017, kasačný súd upriamil pozornosť žalovaného správneho orgánu v súvislosti so zrušením jeho rozhodnutia z 10. 4. 2017 v časti o neudelení azylu žalobcom na potrebu naplnenia obsahu jeho diskrečnej právomoci vyplývajúcej z ustanovenia § 9 zákona o azyle upravujúcej právnu možnosť udelenia azylu z humanitných dôvodov. Kasačný súd pritom stanovil jasné procesnoprávne medze súdneho preskúmavacieho konania na jednej strane a argumentačnej povinnosti žalovaného na strane druhej poznamenanou zákonodarcom predpokladanou potrebou vydania rozhodnutia s logickým a nediskriminačným obsahom nemajúcim rozpor so zákazom ľubovôle vyplývajúceho pre orgány verejnej moci z ústavne zakotvených náležitostí demokratického a právneho štátu. NS SR pritom poukázal na obsah svojho rozhodnutia sp. zn. 10Sžak/41/2015 z 3. 2. 2016, ktoré je kontinuálne premietané aj do ďalšej judikatúry Najvyššieho súdu SR vo vzťahu k diskrečnej právomoci žalovaného správneho orgánu pri posudzovaní podmienok pre udelenie azylu z humanitárnych dôvodov podľa § 9 zákona o azyle. (...)

27. Krajský súd v Košiciach v rozsudku sp. zn. 5Saz/56/2018 zo dňa 27. 9. 2018 v tejto súvislosti konštatoval, že **žalovaný v rámci správnej úvahy v odôvodnení preskúmaného rozhodnutia nedôsledným spôsobom, povrchno a bez akéhokoľvek bližšieho odôvodnenia poukázal iba na text uvedeného Nariadenia ministra vnútra SR č. 34 z 21. 1. 2014.**

28. V aktuálne preskúmanom rozhodnutí žalovaného ČAS:MU-PO-4-81/2017-Ž sa žalovaný skôr ako na riadne odôvodnenie svojho rozhodnutia v časti argumentácie týkajúcej sa posúdenia dôvodov pre udelenie azylu žalobcom z humanitárnych dôvodov podľa § 9 zákona o azyle obmedzil predovšetkým na

zjednodušené konštatovania, ktoré však v žiadnom prípade nenapĺňajú požiadavku na riadne odôvodnenie právneho rozhodnutia v uvedenej časti. Správny súd má na zreteli predovšetkým konštatovanie o tom, že sa žalovaný „nestotožňuje s názorom, že ucelená rodina, vychovávajúca tri maloleté deti, z ktorých jedno trpí závažným zdravotným problémom, napĺňa znaky zraniteľnosti v zmysle zákona o azyle alebo európskeho azylového práva, a preto by jej mal byť udelený azyl z humanitných dôvodov“, prípadne že „v danom prípade sa však jedná o plnohodnotnú rodinu, kde obaja rodičia sa snažia poskytnúť svojim deťom potrebné zázemie a starostlivosť, ktorá a ničím nevymyká z rámca slovenskej rodiny s chorým dieťaťom“ alebo že „zdravotná starostlivosť osobám s udeleným azylom a osobám s poskytnutou doplnkovou ochranou je poskytovaná v rovnakom rozsahu verejného zdravotného poistenia“.

29. V prvom rade žalovaný vôbec nevysvetlil na základe akých skutočností došiel ku záveru, že žalobcovia nie sú zraniteľnými osobami v zmysle zákona o azyle alebo európskeho azylového práva. Taktiež správny súd nie je známe, akým spôsobom došiel žalovaný správny orgán k záveru o tom, že rodina žalobcov je plnohodnotná rodina, ktorá sa ničím nevymyká z rámca slovenskej rodiny s chorým dieťaťom. Žalobkyňa má v predmetnej veci právne postavenie žiadateľa o azyl v zmysle ustanovení zákona o azyle, ktorej rozhodnutím žalovaného v zmysle § 13 ods. 1 daného zákona nebol udelený azyl. (...) **Správny súd je toho názoru, že jej právne postavenie nie je možné v žiadnom ohľade stotožniť so situáciou „slovenskej rodiny s chorým dieťaťom“, a to ani pokiaľ ide o rozsah poskytovania zdravotnej starostlivosti. Treba zobrať do úvahy aj tú skutočnosť, že poskytovanie zdravotnej starostlivosti na území Slovenskej republiky z verejných zdrojov u žiadateľov o azyl, ktorým bola poskytnutá doplnková ochrana v zmysle § 13a zákona o azyle je len dočasná a nemá trvalý charakter a trvá len do času kým neuplynie doba, na ktorú bola poskytnutá.**

30. **V tejto súvislosti sa správny súd nestotožňuje s argumentáciou žalovaného, že poskytnutím doplnkovej ochrany zanikli dôvody na udelenie azylu z humanitárnych dôvodov, nakoľko doplnková ochrana žalobcov zaručuje tak ochranu pred návratom do krajiny pôvodu, ako aj náležitú starostlivosť o chorého syna.** Správny súd považuje za potrebné zdôrazniť, že doplnková ochrana v zmysle § 13a zákona o azyle má len subsidiárny a dočasný charakter, na rozdiel od inštitútu azylu, ktorý má charakter trvalý. (...) Z uvedeného jasne vyplýva, že **inštitút azylu sa poskytuje len z vážnych dôvodov, ktoré nasvedčujú tomu, že nepriaznivá situácia žiadateľa sa ani v budúcnosti nezmení a preto treba ich situáciu riešiť komplexne a nastálo.** V prípade poskytovania doplnkovej ochrany ide o situácie, ktoré môžu mať len dočasný charakter a z toho dôvodu je stanovená lehota 1 roku.

31. Zároveň by správny súd chcel poukázať aj na argumentačnú nejednotnosť a rozpornosť, ktorá spôsobuje to, že sa preskúmané rozhodnutie žalovaného „javí ako nelogické“. (...) **Na jednej strane žalovaný nespochybňuje závažnosť**

ochorenia syna žalobkyne, poukazuje na obmedzený prístup k liečbe v krajine pôvodu vzhľadom na kolaps zdravotného systému v dôsledku bezpečnostnej situácie a hospodárskej krízy v Líbyi, taktiež je toto názoru, že by bolo možné zložitú rodičovskú postavu, do ktorého sa žalobkyňa a jej rodina dostala v súvislosti so starostlivosťou o ťažko chorého syna vo svojej podstate postaviť svojou intenzitou a závažnosťou na roveň demonštratívne uvádzaných prípadov v čl. 13 Nariadenia ministra vnútra č. 34 zo dňa 21. 2. 2014, avšak zároveň je žalovaný toho názoru, že žalobcovia nenapĺňajú znaky zraniteľnosti v zmysle zákona o azyle alebo európskeho azylového práva, aby na inom mieste konštatoval, že v podstate sa jedná o plnohodnotnú rodinu, ktorá sa ničím nevymyká z rámca slovenskej rodiny s chorým dieťaťom.(...)

33. Právny výklad východiskových záverov obsiahnutých v odôvodnení rozsudku Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 10Sžak/18/2017 zo 13.12.2017 má byť podľa názoru súdu v preskúmvanej právnej veci súladný s obsahovým významom postavenia žalobkyne J. E. Y. E. ako rodiča starajúceho sa o ťažko nemocné dieťa. Takýto stav na strane žalobkyne Najvyšší súd SR postavil na roveň k demonštratívne výpočtu prípadov „neúspešných žiadateľov o azyl z radov prestarnutých, traumatizovaných alebo ťažko chorých osôb, ktorých návrat do krajiny pôvodu by mohol predstavovať značné fyzické alebo psychické útrapy, prípadne smrť.“

34. Ohľadom medzí a hľadísk správneho uváženia a diskrečnej právomoci žalovaného pri rozhodovaní podľa § 9 zákona o azyle v obsahovej právnej konfrontácii s požiadavkami Najvyššieho súdu Slovenskej republiky uvedenými v rozsudku zo 13.12.2017 teda správny súd právne uzatvára, že žalovaný sa v rozhodnutí z 25.5.2018 o neudelení azylu žalobcom nevenoval náležitým spôsobom obsahovému zameraniu rozsudku Najvyššieho súdu SR zvyrazňujúceho potrebu presvedčivého odôvodnenia administratívneho rozhodnutia. Mimo právny základ uvedeného rozsudku kasačného súdu je argumentácia žalovaného v odôvodnení rozhodnutia z 25.05.2018 poukazujúca na obsah článku 13 Nariadenia ministra vnútra SR č. 34 z 21.02.2014 takým spôsobom, že podľa názoru správneho orgánu žalobkyňu nemožno označiť za osobu prestarnutú, traumatizovanú alebo ťažko chorú, ktorej návrat do krajiny pôvodu by mohol predstavovať značné fyzické alebo psychické útrapy, prípadne smrť. **Pokynom Najvyššieho súdu SR totiž bolo vyhodnotiť v ďalšom administratívnom konaní osobu žalobkyne J. E. Y. E. ako žiadateľku o azyl nie vo vzťahu k jej osobnému statusu, ale práve v špecifickom postavení rodiča maloletého dieťaťa, ktoré je ťažko nemocné.**

35. Jasné vymedzenie právnych požiadaviek na kvalitu administratívneho rozhodnutia v právnych veciach týkajúcich sa azylu z humanitárnych dôvodov podľa § 9 zákona o azyle zadaný rozsudkom Najvyššieho súdu SR č. k. 10Sža/41/2015 z 03.02.2016 je pritom potrebné považovať za konštantnú a ustálenú judikatúru Najvyššieho súdu SR k danej právnej problematike. Takéto

závery možno vyvodit' napríklad z rozsudkov NS SR č. k. 10Sžak/9/2017 z 20.06.2017 a č.k. 10Sžak/9/2018 z 28.08.2018.

36. V ustanovení § 3 Správneho poriadku sú uvedené základné pravidlá správneho konania, medzi ktoré patrí aj **zásada legality, ktorá vylučuje ľubovôľu pri rozhodovaní správneho orgánu, ich súčasťou je aj povinnosť správneho orgánu presvedčivo a správne vyhodnotiť dôkazy a svoje rozhodnutia náležite odôvodniť. Je pritom povinnosťou správneho orgánu starostlivo prihliadať na všetko, čo vyšlo počas konania najavo, vrátane toho, čo uviedli účastníci.** Z odôvodnenia rozhodnutia správneho orgánu musí vyplývať vzťah medzi skutkovými zisteniami a úvahami pri hodnotení dôkazov na jednej strane a právnymi závermi na strane druhej. Správny orgán by mal vo svojej argumentácii, obsiahnutej v odôvodnení svojho rozhodnutia dbať na to, aby závery, ku ktorým na základe predložených dôkazov dospel, boli racionálne a presvedčivé.

37. V preskúmanom rozhodnutí žalovaného však vyššie uvedené požiadavky naplnené neboli.“